

Wijziging van de Algemene wet bestuursrecht en enkele andere wetten in verband met het nieuwe omgevingsrecht en nadeelcompensatierecht

VOORSTEL VAN WET

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje - Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat wenselijk is in de Algemene wet bestuursrecht een nieuwe regeling te treffen voor de coördinatie van samenhangende besluiten en enige andere wijzigingen aan te brengen in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet en enkele wetten aan te passen met het oog op de invoering van de algemene regeling over nadeelcompensatie in titel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK 1. WIJZIGING VAN DE ALGEMENE WET BESTUURSRECHT

Artikel 1

De Algemene wet bestuursrecht wordt gewijzigd als volgt:

A

Na afdeling 3.4 wordt een afdeling ingevoegd, luidende:

Afdeling 3.4A Informatie over samenhangende besluiten

Artikel 3:19

1. Indien er sprake is van besluiten die nodig zijn om een bepaalde activiteit te mogen verrichten of besluiten die strekken tot het vaststellen van een financiële aanspraak met het oog op die activiteit, bevordert het bestuursorgaan dat een aanvrager in kennis wordt gesteld van andere op aanvraag te nemen besluiten waarvan het bestuursorgaan redelijkerwijs kan aannemen dat deze nodig zijn voor de door de aanvrager te verrichten activiteit.
2. Bij de kennisgeving wordt per besluit in ieder geval vermeld:
 - a. naam en adres van het bestuursorgaan, bevoegd tot het nemen van het besluit;
 - b. krachtens welk wettelijk voorschrift het besluit wordt genomen.

B

Afdeling 3.5 komt te luiden:

Afdeling 3.5 Coördinatie van samenhangende besluiten

Artikel 3:20

Deze afdeling is van toepassing op besluiten ten aanzien waarvan dat is bepaald:

- a. bij wettelijk voorschrift; of
- b. bij besluit van de tot het nemen van die besluiten bevoegde bestuursorganen (coördinatiebesluit).

Artikel 3:21

1. Bij of krachtens het wettelijk voorschrift, bedoeld in artikel 3:20, onderdeel a, of in het coördinatiebesluit wordt een coördinerend bestuursorgaan aangewezen.
2. Indien het in een coördinatiebesluit als coördinerend bestuursorgaan aan te wijzen bestuursorgaan niet bevoegd is tot het nemen van een of meer van de te coördineren besluiten, behoeft de aanwijzing de instemming van dat bestuursorgaan.

3. Indien redelijkerwijs niet valt te verwachten dat toepassing van deze afdeling op een besluit de voortgang van de besluitvorming over de te coördineren besluiten in betekenende mate zal versnellen of dat aan deze toepassing anderszins aanmerkelijke voordelen zijn verbonden, kan het coördinerend bestuursorgaan besluiten deze afdeling ten aanzien van dat besluit niet, niet verder of later toe te passen.

Artikel 3:22

1. Het coördinerend bestuursorgaan bevordert een doelmatige en samenhangende voorbereiding van besluiten, waarbij de bestuursorganen bij de beoordeling van de aanvragen in ieder geval rekening houden met de onderlinge samenhang tussen de aanvragen en tussen de te nemen besluiten.
2. De bevoegde bestuursorganen verlenen de medewerking die voor het welslagen van de coördinatie nodig is.

Artikel 3:23

1. De besluiten worden zoveel mogelijk gelijktijdig aangevraagd bij het coördinerend bestuursorgaan, met dien verstande dat de laatste aanvraag niet later wordt ingediend dan zes weken na ontvangst van de eerste aanvraag. Het coördinerend bestuursorgaan kan bepalen dat voor het indienen van de aanvragen een andere termijn geldt.
2. Het coördinerend bestuursorgaan zendt terstond na ontvangst van de aanvragen een afschrift daarvan aan de bevoegde bestuursorganen.
3. Indien een aanvraag later dan de termijn, bedoeld in het eerste lid, wordt ingediend, wordt die aanvraag niet betrokken bij de gecoördineerde voorbereiding van de andere besluiten, tenzij het coördinerend bestuursorgaan anders bepaalt.
4. Bij wettelijk voorschrift kan worden bepaald dat de aanvraag om een besluit niet wordt behandeld indien niet tevens de aanvraag om een ander besluit is ingediend.
5. Het coördinerend bestuursorgaan is mede bevoegd tot het indienen van een aanvraag bij het bevoegde bestuursorgaan, indien het besluit waarop de aanvraag betrekking heeft, strekt tot uitvoering van een besluit dat door het coördinerend bestuursorgaan is genomen. De aanvraag kan mede namens een van de andere betrokken bestuursorganen worden ingediend.

Artikel 3:24

Onverminderd artikel 3:23, vierde lid, vangt de termijn voor het nemen van de besluiten, bedoeld in artikel 3:23, eerste lid, aan met ingang van de dag waarop de laatste aanvraag is ontvangen.

Artikel 3:25

1. Indien op de voorbereiding van een van de besluiten afdeling 3.4 van toepassing is, is die afdeling van toepassing op alle besluiten, met inachtneming van het volgende:
 - a. de ingevolge de artikelen 3:11, 3:14 en 3:44, eerste lid, onderdeel a, vereiste terinzageleggingen geschiedt in ieder geval ten kantore van het coördinerend bestuursorgaan;
 - b. het coördinerend bestuursorgaan draagt er zorg voor dat de gelegenheid tot het mondeling naar voren brengen van zienswijzen wordt gegeven met betrekking tot alle ontwerpbesluiten gezamenlijk;
 - c. zienswijzen worden bij het coördinerend bestuursorgaan naar voren gebracht;
 - d. indien over een ontwerpbesluit zienswijzen naar voren kunnen worden gebracht door een ieder geldt dit eveneens met betrekking tot de andere ontwerpbesluiten;
 - e. indien een ontwerpbesluit strekt tot uitvoering van een ander besluit dat geen onderdeel uitmaakt van de coördinatie, kunnen zienswijzen geen betrekking hebben op dat andere besluit;
 - f. het in de gelegenheid stellen te reageren op naar voren gebrachte zienswijzen geschiedt door het coördinerend bestuursorgaan;
 - g. de ingevolge die afdeling en afdeling 3.6 vereiste mededelingen, kennisgevingen en toezendingen geschieden door het coördinerend bestuursorgaan;
 - h. in afwijking van artikel 3:18 worden de besluiten genomen binnen een door het coördinerend bestuursorgaan te bepalen termijn, doch uiterlijk binnen de termijn die geldt voor het besluit met de langste beslistermijn;
 - i. mededelingen en kennisgevingen worden tevens gedaan in de Staatscourant en voorts langs elektronische weg;

- j. de dag van terinzagelegging van de besluiten door het coördinerend bestuursorgaan is bepalend voor de aanvang van de beroepstermijn ingevolge artikel 6:8, vierde lid.
2. Indien afdeling 3.4 niet van toepassing is, geschiedt de voorbereiding met toepassing of overeenkomstige toepassing van de onderdelen b tot en met h van het eerste lid.

Artikel 3:26

1. De bevoegde bestuursorganen zenden de door hen genomen besluiten zo spoedig mogelijk toe aan het coördinerend bestuursorgaan.
2. Het coördinerend bestuursorgaan maakt de besluiten gelijktijdig bekend en legt deze, indien tevens terinzagelegging wettelijk is voorgeschreven op grond van afdeling 3.4, gelijktijdig ter inzage.

Artikel 3:27

1. Indien tegen een van de besluiten bezwaar kan worden gemaakt of administratief beroep kan worden ingesteld, geschiedt dit in afwijking van artikel 6:4 door het indienen van het bezwaar- of beroepschrift bij het coördinerend bestuursorgaan. Het coördinerend bestuursorgaan zendt terstond na ontvangst van het bezwaar- of beroepschrift een afschrift daarvan aan het bevoegde bestuursorgaan.
2. Het coördinerend bestuursorgaan draagt er zorg voor dat de gelegenheid tot het gebruik maken van het recht te worden gehoord wordt gegeven met betrekking tot alle bestreden besluiten gezamenlijk.
3. De bevoegde bestuursorganen zenden de door hen genomen beslissingen op het bezwaar of beroep zo spoedig mogelijk toe aan het coördinerend bestuursorgaan. Het coördinerend bestuursorgaan maakt de beslissingen gelijktijdig bekend en doet de ingevolge artikel 7:12, derde lid, of artikel 7:26, vierde lid, vereiste mededelingen.
4. Een beslissing op een verzoek in te stemmen met rechtstreeks beroep bij de bestuursrechter, bedoeld in artikel 7:1a, vierde lid, wordt genomen door het coördinerend bestuursorgaan. Onverminderd artikel 7:1a, tweede lid, wijst het coördinerend bestuursorgaan het verzoek in ieder geval af indien tegen een van de andere besluiten een bezwaarschrift is ingediend waarin eenzelfde verzoek ontbreekt.

Artikel 3:28

Voor de mogelijkheid van beroep bij de bestuursrechter worden besluiten die zijn voorbereid met toepassing van deze afdeling aangemerkt als één besluit.

Artikel 3:29

1. Tenzij het tweede lid van toepassing is, staat tegen besluiten die zijn voorbereid met toepassing van deze afdeling beroep open bij de rechtbank binnen het rechtsgebied waar het coördinerend bestuursorgaan zijn zetel heeft.
2. Tegen besluiten die zijn voorbereid met toepassing van deze afdeling staat beroep open bij:
 - a. de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, indien tegen een of meer van de besluiten beroep kan worden ingesteld bij de Afdeling;
 - b. het College van Beroep voor het bedrijfsleven, indien tegen een of meer van de besluiten beroep kan worden ingesteld bij het College en onderdeel a niet van toepassing is;
 - c. de Centrale Raad van Beroep, indien tegen een of meer van de besluiten beroep kan worden ingesteld bij de Centrale Raad van Beroep en de onderdelen a en b niet van toepassing zijn.
3. Indien inzake één van de besluiten die met toepassing van deze afdeling gecoördineerd zijn voorbereid hoger beroep kan worden ingesteld bij:
 - a. de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, staat inzake alle besluiten hoger beroep open bij de Afdeling;
 - b. het College van Beroep voor het bedrijfsleven en onderdeel a niet van toepassing is, staat inzake alle besluiten hoger beroep open bij het College;
 - c. de Centrale Raad van Beroep en de onderdelen a en b niet van toepassing zijn, staat inzake alle besluiten hoger beroep open bij de Centrale Raad van Beroep.
4. De ingevolge het eerste lid bevoegde rechtbank of de ingevolge het tweede of derde lid bevoegde bestuursrechter kan de behandeling van de beroepen dan wel hoger beroepen verwijzen naar een rechtbank onderscheidenlijk een andere bestuursrechter die voor de

behandeling ervan meer geschikt wordt geacht. Artikel 8:13, tweede en derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

C

Aan artikel 5:20 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Het bestuursorgaan onder verantwoordelijkheid waarvan de toezichthouder werkzaam is, is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang ter handhaving van het eerste lid.

D

Het eerste lid, onderdeel e, van artikel 8:4 komt te luiden:

e. als bedoeld in artikel 3:20, onderdeel b, 3:21, derde lid, of 3:25, eerste lid, onderdeel h.

HOOFDSTUK 2. WIJZIGING VAN DE OMGEVINGSWET

Artikel 2

De Omgevingswet wordt gewijzigd als volgt:

A

Na artikel 5.45 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 5.45a (bevoegdheid tot indeplaatstreding)

1. Als gedeputeerde staten als het coördinerend bestuursorgaan voor de besluiten ter uitvoering van een projectbesluit optreden, kunnen zij in plaats van het oorspronkelijk bevoegde bestuursorgaan voorzien in het nemen van een besluit, als dat bestuursorgaan geen bestuursorgaan van het Rijk is en:
 - a. dat bestuursorgaan een besluit niet of niet tijdig heeft genomen, of
 - b. het besluit van dat bestuursorgaan de uitvoering van het projectbesluit belemmert.
2. Als Onze Minister die het aangaat als het coördinerend bestuursorgaan voor de besluiten ter uitvoering van een projectbesluit optreedt, kan hij in plaats van het oorspronkelijk bevoegde bestuursorgaan voorzien in het nemen van een besluit, als:
 - a. dat bestuursorgaan een besluit niet of niet tijdig heeft genomen, of
 - b. het besluit van dat bestuursorgaan de uitvoering van het projectbesluit belemmert.
3. Bij de toepassing van het eerste of tweede lid treedt het besluit van het coördinerend bestuursorgaan in de plaats van het besluit dat het oorspronkelijk bevoegde bestuursorgaan had moeten nemen of heeft genomen.
4. Als het oorspronkelijk bevoegde bestuursorgaan voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een besluit waarvoor toepassing is gegeven aan het eerste of tweede lid rechten heeft geheven, stort dat bestuursorgaan de ontvangen rechten in de kas van de provincie waartoe het coördinerend bestuursorgaan behoort respectievelijk in de kas van het Rijk.

B

Artikel 16.7, derde lid, komt te luiden:

3. De artikelen 3:21, derde lid, en 3:23, eerste en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht zijn niet van toepassing op de gevallen, bedoeld in het eerste lid, onder a en b.

C

In artikel 16.8, tweede lid, wordt "Artikel 3:30 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "Artikel 3:28 van de Algemene wet bestuursrecht".

D

Na paragraaf 16.2.2 wordt een paragraaf ingevoegd, luidende:

§ 16.2.2a Coördinatie omgevingsplan en omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit

Artikel 16.14a (coördinatie omgevingsplan en omgevingsvergunning omgevingsplanactiviteit)

Als afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht wordt toegepast op de voorbereiding van een omgevingsplan en de beslissing op een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit en de beslissing op die aanvraag wordt genomen gelijktijdig met of na de vaststelling van dat omgevingsplan, wordt de omgevingsvergunning verleend of geweigerd met toepassing van de daarvoor in dat omgevingsplan opgenomen regels.

HOOFDSTUK 3. AANPASSING VAN BIJZONDERE NADEELCOMPENSATIEREGELINGEN AAN TITEL 4.5 VAN DE ALGEMENE WET BESTUURSRECHT

Artikel 3.1

Artikel 49e van de Kernenergiewet wordt gewijzigd als volgt:

1. Het eerste, tweede en zesde lid vervallen onder vernummering van het derde tot en met vijfde lid tot eerste tot en met derde lid.
2. Het eerste lid (nieuw) komt te luiden:
 1. Het in het derde lid aangewezen bestuursorgaan kan regels stellen, waarbij wordt bepaald dat een vergoeding kan worden toegekend indien de vaststelling vooraf of zich uit de toepassing van artikel 46, 49b of 49d of uit de toepassing van artikel 175 of 176 van de Gemeentewet bij een ongeval met een categorie B-object al dan niet schade voordoet, zou leiden tot onredelijke vertraging in de behandeling van de aanvraag van schadevergoeding op grond van artikel 4:126 van de Algemene wet bestuursrecht of tot kosten ten aanzien waarvan in redelijkheid niet kan worden gevergd dat de belanghebbende deze draagt.
3. In het tweede lid (nieuw) wordt "derde lid" vervangen door "eerste lid".
4. In het derde lid (nieuw) wordt "tweede en derde lid" vervangen door "eerste lid".

Artikel 3.2

Artikel 4 van de Plantenziektenwet vervalt.

Artikel 3.3

Artikel 18.9, vijfde lid, van de Telecommunicatiewet vervalt.

Artikel 3.4

In artikel VI, tweede lid, van de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten wordt "bij wet of beleidsregel" vervangen door "bij de in dat koninklijk besluit genoemde wetten".

HOOFDSTUK 4. WIJZIGINGEN IN VERBAND MET DE AANPASSING VAN ARTIKEL 5:20 AWB

§ 1. Algemene Zaken

Artikel 4.1

De Vorderingswet wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 29 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. Onze Ministers zijn bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het tweede lid bedoelde personen.

B

In artikel 33, tweede lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.2

In artikel 11, derde lid, van de Wet beschikbaarheid goederen wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

§ 2. Buitenlandse Zaken

Artikel 4.3

Artikel 6, vierde lid, van de Kaderwet subsidies Ministerie van Buitenlandse Zaken vervalt.

§ 3. Justitie en Veiligheid

Artikel 4.4

In artikel 16 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming vervalt, onder vernumming van het derde lid tot tweede lid, het tweede lid.

Artikel 4.5

Artikel 49 van de Vreemdelingenwet 2000 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste en tweede lid van de wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste en tweede lid bedoelde bevoegdheden en taken.

Artikel 4.6

In artikel 1 van de Wet op de economische delicten wordt in onderdeel 2, betreffende de Wet toezicht trustkantoren 2018, "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.7

De Wet op het notarisambt wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 61a wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

2. Onder vernummering van het derde en vierde lid tot vierde en vijfde lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:

3. Het bestuur van de KNB is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde deskundigen.

B

In artikel 99a wordt onder vernummering van het vijfde tot en met elfde lid tot zesde tot en met twaalfde lid, een lid ingevoegd, luidende:

4. Het bestuur van de KNB is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van het in het eerste lid bedoelde vooronderzoek en de in het tweede lid bedoelde personen.

Artikel 4.8

In artikel 7, tweede lid, onderdeel d, van de Wet precursoren voor explosieven wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.9

In artikel 10, onderdeel c, van de Wet tegemoetkoming schade bij rampen wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.10

De Wet toezicht en geschillenbeslechting collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 16 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Het College van Toezicht is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde taakuitoefening.

B

In artikel 19, eerste lid, vervalt ", of overtreding van artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.11

Artikel 57 van de Wet veiligheidsregio's wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de ambtenaren van de inspectie.

Artikel 4.12

Artikel 28 van de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen komt te luiden:

Artikel 28 (last onder bestuursdwang)

De bevoegde autoriteit is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang ter handhaving van het bepaalde bij of krachtens deze wet.

§ 4. Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Artikel 4.13

In de artikelen 124e en 124g, tweede lid, van de Gemeentewet wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.14

Artikel 10.5 van de Omgevingswet wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt "5:20" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid,".

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat of het dagelijks bestuur van een waterschap zijn bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde personen.

Artikel 4.15

In de artikelen 121c en 121e, tweede lid, van de Provinciewet wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.16

Artikel 5.14 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht vervalt.

Artikel 4.17

In de artikelen 32g en 32i, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.18

In artikel 16, tweede lid, van de Wet grondslagen ruimtelijke ontwikkelingsplanning BES wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.19

Indien het bij koninklijke boodschap van 29 juni 2018 ingediende voorstel van wet tot aanvulling en wijziging van de Omgevingswet, intrekking van enkele wetten over de fysieke leefomgeving, wijziging van andere wetten en regeling van overgangsrecht voor de invoering van de Omgevingswet (Invoeringswet Omgevingswet) (34986) tot wet wordt verheven en artikel 2.55 (Woningwet), onderdeel Q, van die wet in werking treedt of is getreden, komt artikel 92 van de Woningwet te luiden:

Artikel 92

Het college van burgemeester en wethouders draagt zorg voor de bestuursrechtelijke handhaving van het bepaalde bij of krachtens hoofdstuk III.

§ 5. Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Artikel 4.20

In artikel 1a, tweede lid, van de Leerplichtwet 1969 wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.21

De Mediawet 2008 wordt gewijzigd als volgt:

A

In de artikelen 2.33, tweede lid, 2.68, eerste lid, onderdeel b, 3.4, tweede lid, onderdeel b, 7.12, eerste lid en 7.14, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

B

In artikel 7.12, derde lid, vervalt ", of van artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.22

Indien het bij koninklijke boodschap van 25 september 2018 ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Mediawet 2008 in verband met aanscherping van de nieuwwedienstenprocedure, modernisering van procedures voor de benoeming van raden van toezicht en besturen, modernisering van het bestuur en verduidelijking van de positie van de Ster, alsmede technische verbeteringen onder meer in verband met taken van het Commissariaat voor de Media (35042) tot wet wordt of is verheven en artikel I, onderdeel FF, van die wet nog niet in werking is getreden, wordt in artikel II, onderdeel FF, onder 1, van die wet "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.23

In de artikelen 6.2.2, eerste lid, onderdeel c, en 11.1, tweede lid, van de Wet educatie en beroepsonderwijs wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.24

Artikel 3.6 van de Wet educatie en beroepsonderwijs BES wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde ambtenaren.

Artikel 4.25

In artikel 146, tweede lid, van de Wet op de expertisecentra wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.26

In artikel 22 van de Wet op de vaste boekenprijs vervalt het tweede lid, alsmede de aanduiding "1." voor het eerste lid.

Artikel 4.27

De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 5a.2, derde lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

B

In artikel 15.1, tweede lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.28

Artikel 9 van de Wet op het onderwijstoezicht wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Onder vernummering van het derde tot en met vijfde lid tot vierde tot en met zesde lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:
3. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het tweede lid bedoelde personen.

Artikel 4.29

In artikel 164, tweede lid, van de Wet op het primair onderwijs wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.30

De Wet primair onderwijs BES wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 29 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt lid toegevoegd, luidende:
3. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde ambtenaren.

B

In artikel 129, tweede lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.31

Artikel 20 van de Wet sociale kanstrajecten jongeren BES wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. Onze Minister is bevoegd tot toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van het toezicht, bedoeld in het eerste en tweede lid.

Artikel 4.32

In de artikelen 59 en 104, tweede lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.33

De Wet voortgezet onderwijs BES wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 70 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde taken.

B

In de artikelen 115 en 184, tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.34

Indien het bij koninklijke boodschap van 5 februari 2018 ingediende voorstel van wet tot bundeling en aanpassing van regels over de registers met betrekking tot onderwijsdeelnemers (Wet register onderwijsdeelnemers) (34878) tot wet wordt of is verheven:

1. en artikel 39 van die wet nog niet in werking is getreden, wordt in artikel 39, onderdeel F, betreffende artikel 59 WVO, "5:20" vervangen door "5:20, eerste lid,".
2. wordt in artikel 53, derde lid, van die wet "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.35

Indien artikel I, onderdeel W, van de Wet accreditatie op maat in werking treedt of is getreden, wordt in de artikelen artikel 5.20, tweede lid, en 5.29, tweede lid, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

§ 6. Financiën

Artikel 4.36

Artikel 9c van de Bankwet 1998 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid vervalt, onder vervanging van de puntkomma aan het slot van onderdeel b door een punt, onderdeel c.
2. In het tweede lid wordt "de in het eerste lid genoemde artikelen" vervangen door "de in het eerste lid genoemde artikelen en artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.37

Artikel 11 van de Muntwet 2002 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid vervalt, onder vervanging van de puntkomma aan het slot van onderdeel b door een punt, onderdeel c.
2. In het tweede lid wordt "de in het eerste lid genoemde artikelen" vervangen door "de in het eerste lid genoemde artikelen en artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.38

Artikel 3 van de Wet op de verlening van bijstand aan de Europese Commissie bij controles en verificaties ter plaatse wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. Onze Minister die het aangaat is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde functionarissen.

Artikel 4.39

In artikel 56, eerste lid, van de Wet op het accountantsberoep vervalt ", van deze wet en artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.40

De Wet op het financieel toezicht wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 1:52 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. De toezichthouder is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde taak.

B

Artikel 1:56 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het zesde lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

11. De toezichthouder is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het zesde lid bedoelde taak.

C

Artikel 1:57 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. De Nederlandsche Bank is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van een verificatie als bedoeld in het eerste lid.

D

Artikel 1:68 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. De toezichthouder is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de vordering van inlichtingen, bedoeld in het eerste lid.

E

Artikel 1:71 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. De Nederlandsche Bank is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde onderzoeken en inspecties en de in het tweede lid bedoelde bevoegdheid.

F

Artikel 1:74 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Onder vernummering van het derde tot en met vijfde lid tot vierde tot en met zesde lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:
3. De toezichthouder is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde inlichtingen.

G

Artikel 1:79, eerste lid, wordt gewijzigd als volgt:

1. In onderdeel c wordt "; en" vervangen door een punt.
2. Onderdeel d vervalt.

H

In artikel 1:80 komt onderdeel d te luiden:

- d. artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

I

Artikel 3a:8 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Onder vernummering van het tweede tot derde lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:
 2. De Nederlandsche Bank is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde voorbereiding en uitvoering van besluiten.

Artikel 4.41

De Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 29 vervalt onderdeel f, onder verlettering van onderdeel g tot f.

B

In artikel 30, onderdeel f, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.42

De Wet toezicht accountantsorganisaties wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 51 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. De Autoriteit Financiële Markten is bevoegd tot toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de vordering, bedoeld in het eerste lid.

B

In artikel 53, eerste lid, vervalt de zinsnede ", artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht".

C

In artikel 54, eerste lid, wordt "artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

D

Artikel 63g wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste en tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. De Autoriteit Financiële Markten is bevoegd tot toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde vordering en de in het tweede lid bedoelde personen.

E

Artikel 63h wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. De Autoriteit Financiële Markten is bevoegd tot toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van het in het eerste lid bedoelde onderzoek.

F

Artikel 63k wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste en tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. De Autoriteit Financiële Markten is bevoegd tot toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde vordering en de in het tweede lid bedoelde personen.

Artikel 4.43

De Wet toezicht effectenverkeer 1995 wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 29 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het derde lid bedoelde personen.

B

In artikel 48b, eerste lid, vervalt de zinsnede "29, tweede en derde lid, voor zover het betreft het voorschrift van artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht en het voorschrift inzage te verlenen in zakelijke gegevens en bescheiden," en "39, derde lid, voor zover het betreft het voorschrift op grond van artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht inzage te verlenen in zakelijke gegevens en bescheiden,".

Artikel 4.44

De Wet toezicht financiële verslaggeving wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 2 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het zesde lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
7. De Autoriteit Financiële Markten is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde nadere toelichting.

B

In artikel 4, eerste lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.45

De Wet toezicht trustkantoren 2018 wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 43 wordt als gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. De Nederlandsche Bank is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde inlichtingen.

B

Artikel 45 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. De Nederlandsche Bank is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde inlichtingen en onderzoeken.

C

Artikel 48 komt te luiden:

Artikel 48. Last onder dwangsom en bestuurlijke boete

1. De Nederlandsche Bank kan een last onder dwangsom opleggen ter zake van:
 - a. overtreding van bij of krachtens de hoofdstukken 2 tot en met 5 en 8 gestelde regels;
 - b. het geen dan wel niet tijdig of onvolledig gevolg geven aan een krachtens artikel 47 gegeven aanwijzing.
2. De Nederlandsche Bank kan een bestuurlijke boete opleggen ter zake van:
 - a. overtreding van bij of krachtens de hoofdstukken 2 tot en met 5 en 8 gestelde regels;
 - b. overtreding van artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht;
 - c. het geen dan wel niet tijdig of onvolledig gevolg geven aan een krachtens artikel 47 gegeven aanwijzing.

§ 7. Defensie

Artikel 4.46

In artikel 13, derde lid, van de Wet medewerking verdedigingsvoorbereiding wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

§ 8. Infrastructuur en Waterstaat

Artikel 4.47

In artikel 47, eerste lid, van de Binnenvaartwet wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.48

In artikel 19, derde lid, van de Havennoodwet wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.49

De Kernenergiewet wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 59, eerste lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

B

In artikel 65, tweede lid, wordt "5.20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

C

Artikel 66 komt te luiden:

Artikel 66

Het bevoegd gezag is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ter handhaving van de artikelen 59, eerste lid, en 65, tweede lid, voor zover het betreft de verplichting tot het verlenen van medewerking aan een krachtens artikel 58, tweede en derde lid, aangewezen ambtenaar of een krachtens artikel 65 toegelaten persoon.

D

In artikel 83b, eerste lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.50

In artikel 49, derde lid, van de Loodsenwet wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.51

In artikel 25, vijfde lid, van de Meetbrievenwet 1981 wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.52

In artikel 32, derde lid, van de Scheepvaartverkeerswet wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.53

Artikel 66 van de Spoorwegwet wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Onder vernummering van het derde tot vierde lid wordt na het tweede lid een lid ingevoegd, luidende:
3. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemeen wet bestuursrecht ter handhaving van het tweede lid.

Artikel 4.54

In artikel 24 van de Vaarplichtwet wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.55

De Waterwet wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 5.20 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt "5:20" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid,".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. Onze Minister of het bestuur van een waterschap is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde personen.

B

Artikel 8.7 vervalt.

Artikel 4.56

In artikel 8 van de Wet behoud scheepsruimte 1939 wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.57

In artikel 33a, tweede lid, van de Wet explosieven voor civiel gebruik wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.58

In artikel 17, eerste lid, van de Wet havenstaatcontrole wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.59

Artikel 25 van de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde ambtenaren.

Artikel 4.60

De Wet lokaal spoor wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 16 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het derde lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Onder vernummering van het vierde lid tot vijfde lid wordt na het derde lid een lid ingevoegd, luidende:

4. Gedeputeerde staten onderscheidenlijk het dagelijks bestuur zijn bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de toepassing van het derde lid.

B

In artikel 42, derde lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.61

In artikel 18.4, derde lid, van de Wet milieubeheer wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.62

In artikel 91 van de Wet personenvervoer 2000 wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.63

In artikel 10.1, zesde lid, van de Wet volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer BES wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

§ 9. Economische Zaken en Klimaat

Artikel 4.64

In artikel 54 van de Dienstenwet wordt na "6.3" ingevoegd ", met dien verstande dat, indien de bevoegde instantie geen bestuursorgaan is, de bevoegdheid van artikel 5:20, derde lid, wordt uitgeoefend door het bestuursorgaan onder verantwoordelijkheid waarvan de bevoegde instantie werkzaam is".

Artikel 4.65

De Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 33 vervalt ", of van artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht".

B

In artikel 34, tweede lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.66

In de artikelen 15.3b, derde lid, en 15.4, eerste en vierde lid, van de Telecommunicatiewet wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" telkens vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.67

In artikel 14 van de Uitvoeringswet EFRO wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.68

Artikel 7, derde lid, van de Wet goedkeuring en uitvoering Markham-overeenkomst vervalt.

Artikel 4.69

De Wet handhaving consumentenbescherming wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 3.4, zevende lid, vervalt, onder vernummering van het achtste lid tot zevende lid.

B

In de artikelen 3.6, derde lid, 3.8, derde lid, 3.10, derde lid, en 3.12, derde lid, wordt "3.4, zesde tot en met achtste lid," telkens vervangen door "3.4, zesde en zevende lid,".

Artikel 4.70

De Wet ruimtevaartactiviteiten wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 14, eerste lid, vervalt "en van artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht".

B

In artikel 15, eerste lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.71

Artikel 16 van de Wet uitvoering Internationaal Energieprogramma wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Onder vernummering van het tweede tot derde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
2. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangewezen ambtenaren die zijn belast met de uitvoering van paragraaf 3 van deze wet.

§ 10. Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Artikel 4.72

De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 115 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Onder vernummering van het tweede lid tot derde lid wordt na het eerste lid een lid ingevoegd, luidende:

2. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in artikel 114, tweede lid, bedoelde ambtenaren.

B

In artikel 120 wordt "artikel 115" vervangen door "artikel 115, eerste en derde lid."

Artikel 4.73

De Plantenziektenwet wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 11 wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

B

Artikel 12, eerste lid, komt te luiden:

1. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in artikel 10, tweede lid, bedoelde ambtenaren en personen.

Artikel 4.74

In artikel 86 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden vervalt "en artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.75

Artikel 24 van de Wet op de dierproeven vervalt.

§ 11. Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Artikel 4.76

In artikel 28b van de Arbeidsomstandighedenwet wordt "Een daartoe door Onze Minister aangewezen, onder hem ressorterende ambtenaar" vervangen door "Onze Minister" en vervalt "artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht, voor zover het de verplichting betreft tot het verlenen van medewerking aan de toezichthouder,".

Artikel 4.77

De Pensioenwet wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 168 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Onder vernummering van het derde en vierde lid tot vierde en vijfde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
3. De toezichthouder is bevoegd tot toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde vordering.

B

In artikel 175, eerste lid, vervalt "en van artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht".

C

In artikel 176, eerste lid, wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.78

In artikel 22a, eerste lid, van de Pensioenwet BES wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.79

In artikel 1.72 van de Wet kinderopvang wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.80

Artikel 15 van de Wet op de loonvorming wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. Onze Minister die het aangaat is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde ambtenaren.

Artikel 4.81

De Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt gewijzigd als volgt:

A

Artikel 163 wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt "5:20" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid,".
2. Onder vernummering van het derde en vierde lid tot vierde en vijfde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
3. De toezichthouder is bevoegd tot toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde vordering.

B

In artikel 170, eerste lid, vervalt "en van artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht".

C

In artikel 171, eerste lid, wordt "5:20" vervangen door "5:20, eerste lid,".

Artikel 4.82

In artikel 18, eerste lid, van de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 vervalt "en van artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht".

§ 12. Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Artikel 4.83

Artikel 44 van de Drank- en Horecawet vervalt.

Artikel 4.84

In artikel 114 van de Geneesmiddelenwet vervalt „, en de bij artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht gestelde verplichting“.

Artikel 4.85

Artikel 39 van de Gezondheidswet wordt gewijzigd als volgt:

1. In het eerste lid, onderdeel a, wordt „5:20 van de Algemene wet bestuursrecht“ vervangen door „5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht en wordt aan het slot een zinsnede ingevoerd, luidende „en is Onze Minister bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemeen wet bestuursrecht“.
2. In het eerste lid, onderdeel b, wordt „5:20 van de Algemene wet bestuursrecht“ vervangen door „5:20, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht“.

Artikel 4.86

Artikel 18.4.11 van de Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt „5:20 van de Algemene wet bestuursrecht“ vervangen door „5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht“.
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
3. Onze Minister die het aangaat is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in het tweede lid bedoelde onderzoek.

Artikel 4.87

De Jeugdwet wordt gewijzigd als volgt:

A

In artikel 9.1, derde lid, wordt „5:20 van de Algemene wet bestuursrecht“ vervangen door „5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht“.

B

In artikel 9.5, eerste lid, wordt aan het slot een zinsnede toegevoegd luidende „en tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van de in artikel 9.1, eerste lid, bedoelde taak“.

Artikel 4.88

Artikel 31a van de Noodwet Geneeskundigen wordt gewijzigd als volgt:

1. In het tweede lid wordt „5:20 van de Algemene wet bestuursrecht“ vervangen door „5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht“.
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. Onze Minister is bevoegd tot overeenkomstige toepassing van artikel 5:20, derde lid, van de Algemeen wet bestuursrecht ter uitvoering van het eerste lid.

Artikel 4.89

In artikel 32 van de Warenwet vervalt onderdeel c, onder vervanging van de puntkomma aan het slot van onderdeel b door een punt.

Artikel 4.90

Indien onderdeel G van de Wet van 22 maart 2017 tot wijziging van de Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen en de Geneesmiddelenwet in verband met de uitvoering van verordening 536/2014 op het gebied van klinische proeven met geneesmiddelen voor menselijk gebruik (Stb. 2017, 147) nog niet in werking is getreden wordt in artikel 13j, tweede lid, van de Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen "5:20 van de Algemene wet bestuursrecht" vervangen door "5:20, eerste en tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht".

Artikel 4.91

In artikel 12 van de Wet op de medische hulpmiddelen vervalt ", en de bij artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht gestelde verplichting".

Artikel 4.92

Indien het bij koninklijke boodschap van 25 september 2018 ingediende voorstel van wet houdende regels over de veiligheid en kwaliteit van medische hulpmiddelen (Wet medische hulpmiddelen) (35043) tot wet is of wordt verheven, vervalt artikel 13 van die wet.

Artikel 4.93

Indien het bij koninklijke boodschap van 30 januari 2018 ingediende voorstel van wet tot wijziging van diverse wetten op het terrein van de volksgezondheid in verband met de versterking van het handhavingsinstrumentarium van de Inspectie gezondheidszorg en jeugd en enkele andere wijzigingen (34874) tot wet is of wordt verheven:

- a. en artikel I van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel I van die wet;
- b. en artikel I van die wet in werking is getreden, vervalt in artikel 29, eerste lid, van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg "de bij artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht gestelde verplichting,";
- c. en artikel II, onderdeel C, van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel II, onderdeel C, van die wet;
- d. en artikel II, onderdeel C, van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 87a van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg;
- e. en artikel V van die wet in werking treedt of is getreden, komt artikel 10a van de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting te luiden:

Artikel 10a

Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is bevoegd tot oplegging van een last onder dwangsom ter handhaving van het bepaalde in de artikelen 2 en 10, derde lid.

- f. en artikel VI van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel VI van die wet;
- g. en artikel VI van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 30 van de Embryowet;
- h. en artikel VII van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel VII van die wet;
- i. en artikel VII van die wet in werking is getreden, vervalt in 9.5, eerste lid, van de Jeugdwet "de bij artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht gestelde verplichting,";
- j. en artikel VIII van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel VIII van die wet;
- k. en artikel VIII van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 13c van de Opiumwet;
- l. en artikel IX van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel IX van die wet;
- m. en artikel IX van die wet in werking is getreden, vervalt in artikel 13 van de Tijdelijke wet ambulancezorg het tweede lid, alsmede de aanduiding '1' voor het eerste lid;
- n. en artikel X van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel X van die wet;
- o. en artikel X van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 14b van de Wet afbreking zwangerschap;

p. en artikel XI van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XI van die wet;

q. en artikel XI van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 14 van de Wet foetaal weefsel;

r. en artikel XII van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XII van die wet;

s. en artikel XII van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 20a van de Wet inzake bloedvoorziening;

t. en artikel XIII van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XIII van die wet;

u. en artikel XIII van die wet in werking is getreden, vervalt in artikel 10.4.3, tweede lid, van de Wet langdurige zorg "of de bij artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht gestelde verplichting";

v. en artikel XIV van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt in artikel XIV van die wet onderdeel 1;

w. en artikel XIV van die wet in werking is getreden, vervalt in artikel 4.3.3, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 "de bij artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht gestelde verplichting,";

x. en artikel XV van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XV van die wet;

y. en artikel XV van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 28a van de Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen;

z. en artikel XVI van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XVI van die wet;

aa. en artikel XVI van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 11a van de Wet op bijzondere medische verrichtingen;

bb. en artikel XVII van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XVII van die wet;

cc. en artikel XVII van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 31b van de Wet op de orgaandonatie;

dd. en artikel XVIII van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XVIII van die wet;

ee. en artikel XVIII van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 12 van de Wet op het bevolkingsonderzoek;

ff. en artikel XIX van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XIX van die wet;

gg. en artikel XIX van die wet in werking is getreden, vervalt in artikel 37, eerste volzin, van de Wet toelating zorginstellingen "de bij artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht gestelde verplichting,";

hh. en artikel XX, onderdeel B, van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XX, onderdeel B, van die wet;

ii. en artikel XX, onderdeel B, van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 19a van de Wet veiligheid en kwaliteit lichaamsmateriaal;

jj. en artikel XXVI van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XXVII, onderdeel 2, van die wet;

kk. en artikel XXVI van die wet in werking is getreden, vervalt in artikel 13:4 van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg het derde lid, onder vernummering van het vierde lid tot derde lid;

ll. en artikel XXVII van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XXVI van die wet;

mm. en artikel XXVII van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 61, vierde lid, van de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten;

nn. en artikel XV van die wet nog niet in werking is getreden, vervalt artikel XXVI van die wet;

oo. en artikel XV van die wet in werking is getreden, vervalt artikel 33b, derde lid, van Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen;

pp. vervallen de artikelen XXIX en XXX.

Artikel 4.94

Indien het bij koninklijke boodschap van 12 juli 2018 ingediende voorstel van wet houdende regels inzake een uniform experiment met teelt en verkoop van hennep en hasjes voor recreatief gebruik in een gesloten coffeeshopketen (Wet experiment gesloten coffeeshopketen) (34997) tot wet wordt verheven en

a. artikel 9 van die wet in werking treedt of is getreden, vervalt in artikel 9 van die wet "en de bij artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht gestelde verplichting";

b. artikel 10 van die wet in werking treedt of is getreden, vervalt in artikel 10 van die wet "alsmede ter handhaving van de bij artikel 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht gestelde verplichting".

Artikel 4.95

Indien het bij koninklijke boodschap van 20 december 2017 ingediende voorstel van wet houdende nieuwe bepalingen met betrekking tot de medezeggenschap van cliënten in zorginstellingen (Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen 2018) (34858) tot wet wordt verheven en artikel 14 van die wet in werking treedt of is getreden, vervalt artikel 14, derde lid, van die wet.

HOOFDSTUK 5 OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Artikel 5.1

Onverminderd hoofdstuk 11 van de Invoeringswet Omgevingswet blijven de artikelen 3:21 tot en met 3:29 van de Algemene wet bestuursrecht, zoals deze luiden voor het tijdstip van inwerkingtreding van artikel 1, onderdeel B, van deze wet, van toepassing op:

- a. besluiten die zijn aangevraagd voor dat tijdstip;
- b. ambtshalve te nemen besluiten waarvan de beslistermijn is aangevangen vóór dat tijdstip;
- c. besluiten die zijn aangevraagd na dat tijdstip en ambtshalve besluiten waarvan de beslistermijn is aangevangen na dat tijdstip, indien:

1°. de eerste aanvraag, bedoeld in artikel 3:23, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, is ingediend vóór dat tijdstip;

2°. de laatste aanvraag, bedoeld in artikel 3:23, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, is ingediend na dat tijdstip doch binnen zes weken na ontvangst van de eerste aanvraag of, indien toepassing is gegeven aan artikel 3:23, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht, binnen de door het coördinerend bestuursorgaan gestelde termijn.

Artikel 5.2

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister voor Rechtsbescherming,

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Wijziging van de Algemene wet bestuursrecht en enkele andere wetten in verband met het nieuwe omgevingsrecht en nadeelcompensatierecht

MEMORIE VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel, dat strekt tot wijziging van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en enige andere wetten, staat in het teken van twee belangrijke stelselwijzigingen: de bundeling en uniformering van het omgevingsrecht door middel van de nieuwe Omgevingswet (wet van 23 maart 2016, *Stb.* 2016, 156) en de codificatie en harmonisatie van het nadeelcompensatierecht via de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten (wet van 31 januari 2013, *Stb.* 2013, 50, hierna: Wns). De stelselwijzigingen in het omgevingsrecht en het nadeelcompensatierecht hangen deels met elkaar samen: hoofdstuk 15 van de Omgevingswet zoals dat komt te luiden na inwerkingtreding van het wetsvoorstel Invoeringswet Omgevingswet¹ bevat een specifiek op het omgevingsrecht toegesneden nadeelcompensatieregeling die enkele aanvullende regels bevat ten opzichte van de algemene regeling over nadeelcompensatie van titel 4.5 Awb.

In verband met de voornoemde stelselwijzigingen beoogt dit wetsvoorstel in de eerste plaats een goede afstemming tussen de Awb en de nieuwe Omgevingswet te bewerkstelligen. Daartoe worden enkele samenhangende wijzigingen in beide wetten voorgesteld. Allereerst wordt voorgesteld de huidige regeling in Awb voor de gecoördineerde behandeling van samenhangende besluiten te vervangen door een nieuwe regeling die toepasbaar is voor het hele omgevingsrecht (en daarbuiten). De bestaande specifieke coördinatieregelingen uit onder meer de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en Tracéwet kunnen daarmee komen te vervallen. Daarnaast wordt voorgesteld in de Omgevingswet twee voorzieningen op te nemen ter aanvulling van de nieuw voorgestelde coördinatieregeling: een bijzondere voorziening met het oog op de coördinatie van een omgevingsplan met een omgevingsvergunning (voorgesteld artikel 16.14a) en een bevoegdheid tot 'indeplaatstreding' (voorgesteld artikel 5.45a). Aangezien beide voorzieningen een oplossing beogen te bieden voor coördinatieproblemen die specifiek zijn voor het omgevingsrecht, is (uiteindelijk) besloten deze voorzieningen op te nemen in de Omgevingswet, in plaats van in de nieuw voorgestelde coördinatieregeling van de Awb (zie § 5.2).

Ten tweede wordt voorgesteld de in artikel 5:20, eerste lid, Awb vervatte medewerkingsplicht aan toezichthouders aan te vullen met de mogelijkheid om overtreding van deze medewerkingsplicht bestuurlijk te handhaven door middel van een last onder bestuursdwang (nieuw voorgesteld derde lid van artikel 5:20). Aangezien veel bijzondere wetten op dit moment al voorzien in de mogelijkheid tot oplegging van een bestuurlijke sanctie wegens overtreding van de medewerkingsplicht, voorziet dit wetsvoorstel daarnaast in de benodigde aanpassing van deze wetten aan het nieuw voorgestelde derde lid van artikel 5:20 Awb.

Tot slot bevat dit voorstel enkele voorstellen tot aanpassing of intrekking van bijzondere nadeelcompensatieregelingen met het oog op de inwerkingtreding van titel 4.5 Awb. Nu de algemene nadeelcompensatieregeling van titel 4.5 Awb gedeeltelijk samenhangt met de bijzondere nadeelcompensatieregeling van hoofdstuk 15 van de Omgevingswet, is ervoor gekozen de aanpassingswetgeving die nodig is voor de wetten die niet opgaan in de Omgevingswet in dit wetsvoorstel op te nemen.

2. Hoofdpijnen van het voorstel

2.1 Aanleiding voor het voorstel

Bij de voorbereiding van de nieuwe Omgevingswet is aandacht besteed aan de vraag hoe deze wet, die beoogt het omvangrijke terrein van het omgevingsrecht te bundelen en uniformeren, zich zou moeten verhouden tot de Awb, een wet die voor het gehele bestuursrecht algemene regels geeft. In augustus 2011 heeft de minister van Infrastructuur en Milieu de Afdeling advisering van de Raad van State (hierna: Afdeling advisering) gevraagd haar over onder andere deze vraag van

¹ Kamerstukken II 2017/18, 34986, nrs. 1-3.

voorlichting te dienen. In haar voorlichting van 25 januari 2012 heeft de Afdeling advisering daarop geadviseerd in het streven naar harmonisatie van het omgevingsrecht zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij de Awb en onnodige bestaande afwijkingen van die wet te schrappen.² In zijn brief van 9 maart 2012 heeft het kabinet aangegeven dit advies te zullen volgen.³ Afwijkingen van de Awb worden in beginsel vermeden en waar deze toch noodzakelijk blijken te zijn, zal overeenkomstig de aanbeveling van de Afdeling advisering worden nagegaan of de desbetreffende regel zich leent voor algemene toepassing en dus opneming in de Awb. Het onderhavige wetsvoorstel vormt de weerslag van dit streven.

De aanleiding voor de onderdelen van dit wetsvoorstel die strekken tot aanpassing of intrekking van bijzondere nadeelcompensatieregelingen wordt gevormd door de beoogde inwerkingtreding van titel 4.5 Awb. Invoering van titel 4.5 Awb brengt met zich mee dat bepalingen in andere wetten waarin geregeld is dat aan een benadeelde die ten gevolge van een bepaalde met name genoemde overheidsmaatregel schade lijdt die redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te komen, een vergoeding krijgt toegekend, in principe kunnen vervallen. In deze aanpassing voorziet dit wetsvoorstel.

2.2 Nieuwe coördinatieregeling

Dit onderdeel van het wetsvoorstel strekt ertoe de huidige regeling in de Awb voor de gecoördineerde behandeling van samenhangende besluiten te vervangen door een nieuwe regeling die toepasbaar is in het gehele omgevingsrecht (en daarbuiten). Evenals de huidige regeling heeft de nieuw voorgestelde regeling een facultatief karakter, hetgeen wil zeggen dat zij bij wettelijk voorschrift of bij besluit van de bevoegde bestuursorganen van toepassing kan worden verklaard op daarbij aan te wijzen besluiten. Anders dan de huidige regeling, is de reikwijdte van de nieuw voorgestelde regeling niet begrensd tot bepaalde typen besluiten. Hierdoor worden de gebruiksmogelijkheden van de coördinatieregeling vergroot.

De huidige regeling, opgenomen in paragraaf 3.5.3 Awb, die deel uitmaakt van afdeling 3.5 Awb (artikelen 3:21 tot en met 3:29) en in werking is getreden op 1 juli 2008, wordt in de praktijk slechts zeer zelden toegepast. Een belangrijke reden hiervoor is het bestaan van specifieke coördinatieregelingen in het omgevingsrecht.

Gelet op het feit dat de coördinatieregeling van afdeling 3.5 nagenoeg niet wordt gebruikt en er in de verschillende specifieke wetten coördinatieregelingen bestaan die op onderdelen afwijken van de Awb, adviseerde de Afdeling advisering in haar voorlichting om te onderzoeken of de coördinatieregelingen uit het omgevingsrecht kunnen worden geharmoniseerd en of deze omgezet kunnen worden in een regeling die zich leent voor algemene toepassing en kan worden opgenomen in de Awb.

Gebleken is dat dit tot op grote hoogte mogelijk is. Enkele specifieke regelingen daargelaten, bevatten de verschillende omgevingsrechtelijke wetten – in het bijzonder de Wet ruimtelijke ordening, de Tracéwet en de Elektriciteitswet 1998 – diverse bijzondere bevoegdheden en voorzieningen die zich goed lenen voor algemene toepassing en dus opname in de Awb. Door deze bijzondere bevoegdheden en voorzieningen, zoals de mogelijkheid om de coördinatie in clusters te laten geschieden, een plek te geven in de coördinatieregeling van afdeling 3.5 Awb, kan deze regeling zo veel mogelijk toepasbaar worden gemaakt voor het gehele omgevingsrecht. De nu voorgestelde regeling strekt hiertoe.

In de Omgevingswet wordt de nieuwe coördinatieregeling van toepassing verklaard op daartoe aangewezen besluiten (zie § 3.1). Zo ontstaat één uniforme procedure voor de voorbereiding, totstandkoming en rechtsbescherming van samenhangende besluiten. Daarmee ontstaat meer duidelijkheid voor de betrokken burgers, bedrijven en overheden.

Om een vergelijking met corresponderende bepalingen uit de huidige afdeling 3.5 Awb, de Wro, de Tracéwet en de Elektriciteitswet 1998 te vergemakkelijken, volgt hieronder een transponeringstabel. In het artikelsgewijze gedeelte van deze toelichting wordt dieper ingegaan op de afzonderlijke bepalingen van de nieuwe coördinatieregeling.

<i>Nieuwe tekst Awb</i>	<i>Ontleend aan huidige bepalingen</i>
Artikel 3:19	Artikel 3:19 Awb Artikel 3:20 Awb
Artikel 3:20	Artikel 3:21, eerste lid, Awb

² Advies W.14.11.0238/IV, opgenomen als bijlage bij Kamerstukken II 2011/12, 33118, nr. 3.

³ Kamerstukken II 2011/12, 33118, nr. 3, p. 20.

Artikel 3:21, eerste lid	Artikel 3:22 Awb
Artikel 3:21, tweede lid	-
Artikel 3:21, derde lid	Artikel 9b, vierde lid, Elektriciteitswet 1998 Artikel 20a, derde lid, Elektriciteitswet 1998 Artikel 39b, derde lid, Gaswet Artikel 141a, derde lid, Mijnbouwwet
Artikel 3:22	Artikel 3:23 Awb
Artikel 3:23, eerste lid	Artikel 3:24, eerste lid en tweede lid, eerste volzin, Awb
Artikel 3:23, tweede lid	Artikel 3:24, tweede lid, tweede volzin, Awb
Artikel 3:23, derde lid	-
Artikel 3:23, vierde lid	Artikel 3:24, vierde lid, Awb
Artikel 3:23, vijfde lid	Artikel 3.31, tweede lid, Wro Artikel 20, negende lid, Tracéwet
Artikel 3:24	Artikel 3:25 Awb
Artikel 3:25, eerste lid	Artikel 3:26, eerste lid, Awb Artikelen 3.31, derde lid, onder a, en 3.32 Wro Artikel 20, vierde lid, onderdeel d, van de Tracéwet
Artikel 3:25, tweede lid	Artikel 3:26, tweede lid, Awb
Artikel 3:26	Artikel 3:27 Awb
Artikel 3:27, eerste lid	Artikel 3:28, eerste lid, Awb
Artikel 3:27, tweede lid	-
Artikel 3:27, derde lid	Artikel 3:28, tweede lid, Awb
Artikel 3:27, vierde lid	Artikel 3:28, derde lid, Awb
Artikel 3:28	Artikel 8.3, eerste lid, Wro
Artikel 3:29, eerste lid	-
Artikel 3:29, tweede lid	Artikelen 8.2 en 8.3, eerste lid, Wro Artikel 25 Tracéwet
Artikel 3:29, derde lid	Artikel 3:29, derde lid, Awb
Artikel 3:29, vierde lid	Artikel 3:29, vierde lid, Awb

Voor een goed begrip van de nieuw voorgestelde coördinatie-regeling is het zinvol kort stil te staan bij de probleemanalyse die ten grondslag ligt aan de huidige regeling. De huidige coördinatie-regeling beoogt een oplossing te bieden voor de problemen waar burgers en bedrijven tegenaan kunnen lopen als voor het verrichten van een activiteit, zoals het starten van een horecabedrijf, meerdere vergunningen of ontheffingen nodig zijn, die soms ook door verschillende bestuursorganen worden verleend. Enkele voorbeelden van deze problemen zijn:

- de aanvrager ontdekt niet of te laat dat hij een vergunningvereiste over het hoofd heeft gezien;
- er ontstaat niet op hetzelfde moment duidelijkheid over de besluiten op de ingediende aanvragen;
- aan besluiten verbonden voorschriften zijn tegenstrijdig;
- bestuursorganen gaan op elkaar zitten wachten.

Deze en andere veel voorkomende problemen worden in de kern veroorzaakt door de ongelijktijdigheid van procedures en besluiten.⁴ Belangrijk onderdeel van de huidige coördinatie-regeling is dan ook de aanwijzing van een coördinerend bestuursorgaan dat een centrale (regie)rol vervult bij het verzorgen en bewaken van samenhang bij de procedures waarop de regeling van toepassing is verklaard. Daarnaast zorgt de huidige coördinatie-regeling voor een stroomlijning van de procedures bij het voorbereiden en nemen van samenhangende besluiten en van de rechtsbescherming daartegen. Via een bundeling van beslis- en beroepsmomenten wordt in de regeling gewaarborgd dat niet op verschillende tijdstippen steeds verschillende maar met elkaar samenhangende besluiten ter discussie kunnen worden gesteld.

⁴ Zie hierover uitgebreider M.S. Beerten, *Afstemming van besluiten. Een onderzoek naar een algemene afstemmingsregeling voor samenhangende besluiten* (diss. Groningen), Den Haag: Boom juridische uitgevers 2004. De laatste jaren zijn in het kader van het dereguleringsstreven de nodige maatregelen getroffen om waar mogelijk vergunningen en ontheffingen te bundelen of af te schaffen. Toch kan zich nog altijd de situatie voordoen dat er meerdere overheidstoestemmingen zijn vereist voor het verrichten van een bepaalde activiteit. Zo is voor het starten van een horecabedrijf behalve een omgevingsvergunning ook een vergunning krachtens de Drank- en horecawet en een ontheffing op grond van de APV nodig.

De nieuw voorgestelde coördinatieregeling bouwt voort op de huidige regeling en beoogt de werking daarvan op een aantal punten te verbeteren. Daartoe worden zoals gezegd enkele bijzondere bevoegdheden en voorzieningen uit de verschillende omgevingsrechtelijke wetten in de huidige coördinatieregeling geïncorporeerd. Met de nieuw voorgestelde coördinatieregeling worden met name de volgende doeleinden beoogd:

- versterking van de regierol van het coördinerend bestuursorgaan;
- verdere stroomlijning van de rechtsbescherming tegen de gecoördineerde besluiten.

Hierna worden in kort bestek de belangrijkste vernieuwingen ten opzichte van de huidige coördinatieregeling toegelicht.

Om te beginnen krijgt het coördinerend bestuursorgaan meer regie over de fasering van de besluitvorming. De huidige coördinatieregeling schrijft voor dat de te coördineren besluiten zoveel mogelijk gelijktijdig worden aangevraagd (huidige artikel 3:24, eerste lid). Anders dan de verschillende omgevingsrechtelijke wetten, kent de huidige regeling niet de mogelijkheid om de coördinatie in clusters te laten geschieden, waarbij opeenvolgende coördinatieprocedures plaatsvinden. Zeker bij omvangrijke projecten die in meerdere fasen worden uitgevoerd, is een regeling waarbij alle besluiten tegelijkertijd moeten worden aangevraagd echter niet efficiënt. Het gelijktijdig moeten aanvragen van alle besluiten kan ook om andere redenen onpraktisch zijn. Zo kan het zijn dat de voorbereidingstijd voor een bepaald besluit langer duurt dan voor andere besluiten. Verder zijn er besluiten die slechts tijdelijk van kracht zijn en om die reden later aangevraagd worden. Het voorgestelde artikel 3:21, derde lid, maakt daarom coördinatie in clusters mogelijk. Deze bepaling is ontleend aan de artikelen 9b, vierde lid, en 20a, derde lid, van de Elektriciteitswet 1998.

Behalve over de fasering van de besluitvorming, krijgt het coördinerend bestuursorgaan ook meer regie over het tempo daarvan. In de verschillende omgevingsrechtelijke wetten is vastgelegd dat de te coördineren besluiten worden voorbereid met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 en dat het coördinerend bevoegd gezag in dat geval de beslistermijn voor de te coördineren besluiten bepaalt. Het huidige artikel 3:26, eerste lid, onderdeel f, daarentegen bepaalt dat indien de uniforme openbare voorbereidingsprocedure wordt gebruikt voor de voorbereiding van de besluiten, als beslistermijn voor alle besluiten wordt aangehouden die van het besluit waarvoor de langste beslistermijn geldt. Dit verdraagt zich niet met het streven naar zo kort mogelijke besluitvormingsprocedures. Het coördinerend bestuursorgaan zal het beste kunnen overzien welke beslistermijn redelijk is. In lijn met de verschillende omgevingsrechtelijke wetten, legt onderdeel h van het nieuw voorgestelde artikel 3:25 daarom vast dat het coördinerend bestuursorgaan de beslistermijn bepaalt. De termijn die geldt voor het besluit met de langste beslistermijn geldt daarbij als buitengrens. Het voorgestelde onderdeel h is ontleend aan artikel 20, vierde lid, onderdeel d, van de Tracéwet.

Tot slot zorgt dit wetsvoorstel voor verdere stroomlijning van de rechtsbescherming tegen de gecoördineerde besluiten. Om te beginnen is in de bezwaarfase voorzien in een inspanningsverplichting voor het coördinerend bestuursorgaan om de bestreden besluiten zoveel mogelijk gezamenlijk en gelijktijdig op een eventuele hoorzitting aan de orde te laten komen (tweede lid van het nieuw voorgestelde artikel 3:27). Daarnaast wordt voorzien in een gebundelde beroepsgang inzake de gecoördineerde besluiten. Ingevolge de huidige coördinatieregeling is elk besluit waarop die regeling wordt toegepast afzonderlijk vatbaar voor bezwaar en beroep. Om de daaruit voor bestuur, burger en bestuursrechter voortvloeiende procedurelasten te beperken, bepaalt het nieuw voorgestelde artikel 3:28 dat besluiten die met toepassing van afdeling 3.5 zijn voorbereid als één besluit worden aangemerkt. Zo wordt voorkomen dat over elk besluit aparte procedures kunnen worden gevoerd. De voorgestelde bepaling is ontleend aan artikel 8.3, eerste lid, Wro. Tot slot wordt in het tweede lid van het nieuw voorgestelde artikel 3:29 de bevoegdheid van rechtbank en dus bestuursrechtspraak in twee instanties, beperkt tot die gevallen waarin voor alle gecoördineerde besluiten beroep in twee instanties geldt. Deze omkering van de in het huidige artikel 3:29 opgenomen regel wordt voorgesteld met het oog op het tegengaan van al te grote vertraging als gevolg van beroep in twee instanties in die gevallen waarin volgens de geldende wetgeving tegen een of meer van de gecoördineerde besluiten beroep in één instantie openstaat. Al met al verwacht de regering dat de hiervoor besproken wijzigingen de bruikbaarheid van coördinatieregeling zullen doen toenemen. De nieuwe coördinatieregeling verge makkelijkt de taak van het coördinerend bestuursorgaan om een doelmatige en samenhangende besluitvorming te bevorderen. Het coördinerend bestuursorgaan krijgt meer regie over de fasering en het tempo van het formele besluitvormingsproces. Daarnaast wordt ook de rechtsbescherming tegen de samenhangende besluiten verder gestroomlijnd.

2.3 Aanvulling van de Omgevingswet in verband met de nieuwe coördinatieregeling

Dit onderdeel van het wetsvoorstel strekt ertoe de Omgevingswet aan te vullen met twee bijzondere coördinatievoorzieningen, ontleend aan de bestaande coördinatieregelingen van de Wro en de Tracéwet.

Deze eerste voorziening bewerkstelligt dat voor beslissingen op aanvragen om een omgevingsvergunning voor een activiteit die in strijd is met een omgevingsplan waarvan de voorbereiding wordt gecoördineerd met de voorbereiding van een wijziging van dat omgevingsplan, als beoordelingskader het gewijzigde omgevingsplan geldt en dus niet het op het moment van het nemen van de beslissing op de aanvraag geldende omgevingsplan. Daardoor kunnen de besluiten die nodig zijn om een project te verwezenlijken, gelijktijdig of kort na elkaar worden genomen. In de praktijk bestaat behoefte aan deze mogelijkheid, omdat met gelijktijdige of nagenoeg gelijktijdige besluitvorming de initiatiefnemer over alle noodzakelijke toestemmingen beschikt om een project te verwezenlijken en tegelijkertijd het project in een omgevingsplan wordt vastgelegd. De voorziening is opgenomen in een nieuw voorgesteld artikel 16.14a. Deze bepaling is ontleend aan artikel 3.30, derde lid, Wro.

De tweede voorziening geeft bestuursorganen van het Rijk of een provincie die bevoegd gezag zijn voor een projectbesluit in de zin van afdeling 5.2 van de Omgevingswet de bevoegdheid om, indien de coördinatieregeling van toepassing is verklaard op besluiten ter uitvoering van dit projectbesluit, ten aanzien van deze besluiten zelf te voorzien in het nemen van een besluit, indien het oorspronkelijk bevoegde bestuursorgaan daarbij in gebreke blijft ('indeplaatstreding'). Het projectbesluit is een instrument voor het Rijk, provincies en waterschappen voor het toestaan van vaak complexe projecten in de fysieke leefomgeving met een publiek belang. Artikel 16.7 van de Omgevingswet verklaart de nieuwe coördinatieregeling van de Awb van toepassing op de besluiten ter uitvoering van een projectbesluit waarvoor dat op grond van artikel 5.45, eerste of tweede lid, van de Omgevingswet is bepaald. Hieronder vallen onder andere projectbesluiten voor de aanleg of uitbreiding van een hoofdweg, of versterking van een primaire waterkering. De bevoegdheid tot indeplaatstreding ten aanzien van samenhangende besluiten ter uitvoering van het projectbesluit is opgenomen in een nieuw voorgesteld artikel 5.45a. Deze bepaling is ontleend aan de artikelen 3.34 en 3.36 Wro en artikel 20, zesde en zevende lid, van de Tracéwet.

Inzet van de indeplaatstredingsbevoegdheid vormt een *ultimum remedium* tegen vertraging door decentrale bestuursorganen bij het nemen van samenhangende besluiten die nodig zijn voor de realisatie van projecten van algemeen, provinciaal of waterstaatkundig belang. De in artikel 5.45a vervatte regeling moet daarbij niet worden gezien als een instrument bij het uitoefenen van interbestuurlijk toezicht, maar als een instrument ter bevordering van het besluitvormingsproces bij samenhangende besluiten. Dit laat onverlet dat indeplaatstreding een zwaar middel vormt, waarmee de centrale of provinciale overheid in bevoegdheden van andere bestuurslagen kan treden. De regering is echter van mening dat deze bestaande bevoegdheid ook in het nieuwe stelsel van het omgevingsrecht niet kan ontbreken. Bij grote infrastructurele projecten, waarbij soms wel honderden uitvoeringsbesluiten moeten worden genomen, heeft de indeplaatstredingsbevoegdheid zich in de loop der jaren bewezen als een noodzakelijke 'stok achter de deur'. Mede gelet op de grote infrastructurele opgaven waarvoor Nederland de komende jaren in verband met de energietransitie komt te staan, blijft dit instrument in de optiek van de regering ook in de toekomst onverminderd van belang.

2.4 Handhaving van de medewerkingsplicht op grond van artikel 5:20 Awb

Dit onderdeel bevat een kleine, maar voor de toezichtspraktijk belangrijke aanvulling van artikel 5:20 Awb. Op grond van artikel 5:20, eerste lid, Awb is een ieder verplicht is om aan een toezichthouder alle medewerking te verlenen die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden. Voorgesteld wordt om deze bepaling aan te vullen met een nieuw derde lid, op grond waarvan bestuursorganen overtredingen van deze medewerkingsplicht kunnen sanctioneren met een last onder bestuursdwang.

De voorgestelde bepaling is ontleend aan artikel 5.14 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). In het voorlichtingsadvies van de Afdeling advisering over de herziening van het omgevingsrecht constateerde de Afdeling advisering dat in hoofdstuk 5 Wabo een groot aantal bepalingen zijn opgenomen over toezicht en handhaving die als het ware een brug vormen tussen de Awb en de over verschillende sectorwetten verspreide aanvullende handhabingsbepalingen, zodat er per saldo drie regel niveaus zijn. Zij adviseerde bij de voorbereiding van de nieuwe Omgevingswet te bezien welke aanvullingen en afwijkingen van de Awb noodzakelijk zijn, en of wellicht de Awb zelf in dit kader aanvulling behoeft. Naar aanleiding van dit advies is onderzocht welke handhabingsbepalingen van de Wabo zich lenen voor algemene toepassing en dus opname in de Awb. Gebleken is dat met name artikel 5.14 Wabo zich hiervoor leent.

Bij de invoering van artikel 5:20 Awb in 1998 werd het nog voldoende geacht dat bestuursdwang kon worden toegepast indien de bijzondere wetgever daartoe de mogelijkheid had gecreëerd. Daarnaast werd gewezen op de mogelijkheid van strafrechtelijke handhaving op basis van artikel 184 Wetboek van Strafrecht.⁵ Sindsdien heeft de bestuursrechtelijke handhaving, waaronder de bestuursrechtelijke handhaving van de medewerkingsplicht, een hoge vlucht genomen. Verschillende wetten (o.a. de Arbeidsomstandighedenwet, Geneesmiddelenwet en Telecommunicatiewet) bieden het bestuur tegenwoordig de mogelijkheid om een overtreding van de medewerkingsplicht van artikel 5:20 bestuursrechtelijk te handhaven. Sommige wetten sanctioneren een overtreding van de medewerkingsplicht met een last onder bestuursdwang of dwangsom.⁶ Andere wetten geven het bestuur de mogelijkheid een overtreding van de medewerkingsplicht te bestraffen met een bestuurlijke boete.⁷ Ook zijn er wetten die het bestuur de keuze bieden tussen het opleggen van een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete.⁸ De bevoegdheid om een bestuurlijke sanctie op te leggen wegens overtreding van de medewerkingsplicht is kortom wijdverbreid. Gezien deze ontwikkeling acht de regering de tijd nu rijp voor een algemene regeling van dit onderwerp in de Awb. Dit onderdeel strekt daartoe.

De voorgestelde aanvulling van artikel 5:20 Awb brengt met zich mee dat (handhavings)bepalingen in bijzondere wetten waarin wordt verwezen naar dit artikel moeten worden aangepast of kunnen komen te vervallen. De benodigde aanpassingen van bijzondere wetten aan het gewijzigde artikel 5:20 Awb zijn opgenomen in hoofdstuk 4 van dit wetsvoorstel. Deze aanpassingen zijn toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij dit hoofdstuk.

2.5 Aanpassing bijzondere nadeelcompensatieregelingen aan titel 4.5 Awb

Via de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten is in titel 4.5 Awb een algemene regeling opgenomen over nadeelcompensatie. Titel 4.5 Awb behelst een codificatie van het égalitébeginsel en geeft de belangrijkste materiële en procedurele regels voor de toekenning van nadeelcompensatie. Het égalitébeginsel is de belangrijkste grondslag voor een verplichting tot vergoeding van schade door rechtmatig overheidshandelen. In artikel 4:126 Awb heeft het égalitébeginsel een wettelijke basis gekregen. Zowel schade door rechtmatige besluiten als schade door rechtmatige feitelijke handelingen vallen onder het bereik van de regeling van titel 4.5 Awb. Het égalitébeginsel levert geen verplichting op om de schade die het gevolg is van rechtmatig overheidshandelen volledig te vergoeden: alleen onevenredige schade hoeft te worden vergoed. Voor veel overheidshandelingen geldt dat ze worden gezien als een normale maatschappelijke ontwikkeling. De schade ten gevolge van zulke handelingen behoort dan in beginsel tot het normaal maatschappelijk risico.

Door de algemene regeling over nadeelcompensatie van titel 4.5 Awb wordt de overzichtelijkheid van het nadeelcompensatierecht vergroot en kunnen de reeds bestaande regelingen worden geharmoniseerd. Titel 4.5 moet echter nog in werking treden. Om die stap te kunnen zetten is vereist dat eerst een aantal bijzondere nadeelcompensatieregelingen in formele wetten worden aangepast.⁹ Invoering van titel 4.5 Awb brengt met zich mee dat bepalingen in andere wetten waarin geregeld is dat aan een benadeelde die ten gevolge van een bepaalde met name genoemde overheidsmaatregel schade lijdt die redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te komen, een vergoeding krijgt toegekend, kunnen komen te vervallen. Met de algemene codificatie van de rechtsgrondslag voor nadeelcompensatie in titel 4.5 Awb zijn de regelingen die op deze zelfde grondslag zijn terug te voeren immers overbodig geworden. In deze aanpassing voorziet dit onderdeel van het wetsvoorstel. Dit onderdeel van het wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de regeldruk.

⁵ PG Awb III, p. 351-356.

⁶ Zie o.a. artikel 66 Kernenergiewet, artikel 67 Drank- en horecawet, artikel 28a Arbeidsomstandighedenwet, artikel 48b Wet toezicht effectenverkeer 1995, artikel 175 Pensioenwet en artikel 1:79 Wet op het financieel toezicht.

⁷ Zie o.a. artikel 7.12 Mediawet 2008, artikel 48c Wet toezicht effectenverkeer 1995 en artikel 176 Pensioenwet. De toekenning van deze boetebevoegdheid is in lijn met de uitgangspunten die zijn geformuleerd in het nader rapport bij het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State over de verhouding tussen de sanctiestelsels in het bestuursrecht en het strafrecht (bijlage bij Kamerstukken II 2017/18, 34776 VI, nr. 102).

⁸ Zie o.a. artikel 175 en 176 Pensioenwet en artikel 1:79 en 1:80 Wet op het financieel toezicht.

⁹ Het inwerkingtredingsbesluit van de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten (Stb. 2013, 152) voorzag in inwerkingtreding van de bepalingen over schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten, maar nog niet in die van de bepalingen over nadeelcompensatie.

Bij de behandeling van het voorstel voor de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten (32621) is toegezegd dat bij de invoering van deze wet aandacht zou worden besteed aan cijfers over nadeelcompensatie waaruit bleek wat de mogelijke financiële gevolgen voor de overheid zijn van de wettelijke regeling van nadeelcompensatie. Vraag was inzichtelijk kon worden gemaakt of een wettelijke nadeelcompensatieregeling leidt tot hogere of lagere kosten. Tevens is toegezegd dat daarbij aandacht zou worden besteed aan de beginselen van behoorlijk bestuur. Dit deel van de toezegging is terug te voeren op vragen van de Tweede Kamer over de voorspelbaarheid van de wijze waarop de overheid omgaat met verzoeken om nadeelcompensatie.

Aan dit laatste deel van de toezegging is tegemoet gekomen met de in juli 2018 aan het parlement aangeboden Handleiding nadeelcompensatie bij infrastructurele maatregelen.¹⁰ Deze handleiding beoogt het aanvragen en behandelen van nadeelcompensatie eenvoudiger, eenduidiger en toegankelijker te maken. Indien de in de handleiding opgenomen methode voor schadeberekening door vele overheden wordt gehanteerd, leidt dat tot meer uniformiteit en daarmee tot rechtszekerheid voor burgers en bedrijven. De kosten van nadeelcompensatie liggen voor de overheid voor een belangrijk deel op het gebied van het omgevingsrecht. De kosten die op dit punt na de invoering van titel 4.5 Awb worden verwacht, zijn in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel voor de Invoeringswet Omgevingswet reeds toegelicht. Het onderzoeksbureau SIRA Consulting heeft onderzoek gedaan naar de financiële effecten van de Invoeringswet Omgevingswet voor burgers, bedrijven en overheden. Volgens dit onderzoek hebben de veranderingen voor het onderdeel nadeelcompensatie een significant effect en worden de kosten, ten gevolge van de invoering van titel 4.5 Awb in combinatie met de Invoeringswet Omgevingswet, voor overheden lager.¹¹

3. Verhouding tot de Omgevingswet

3.1 De toepassing van de nieuwe coördinatieregeling in het omgevingsrecht

In paragraaf 16.2.1 van de Omgevingswet zijn bepalingen opgenomen over de (verplichte en facultatieve) toepassing van de nieuwe coördinatieregeling.

In artikel 16.7 worden gevallen aangewezen waarop de nieuwe coördinatieregeling verplicht van toepassing is. Dat zijn – kort gezegd – de gevallen waarin de aanvragen om de in dat artikel aangeduide omgevingsvergunningen gelijktijdig worden, of moeten worden aangevraagd. Het gaat onder meer om alle op grond van artikel 5.7, tweede lid, aangewezen wateractiviteiten. In het voorgenomen Omgevingsbesluit wordt voor deze gevallen het coördinerend bestuursorgaan als bedoeld in artikel 3:21, eerste lid, van dit wetsvoorstel aangewezen (zie artikel 8.23 van het Omgevingsbesluit). Voor een aantal van deze gevallen zijn in paragraaf 16.2.2 van de Omgevingswet aanvullende bepalingen voor de coördinatie opgenomen. Deze artikelen zijn een voortzetting van de artikelen 6.27 tot en met 6.29 van de Waterwet en de artikelen 3.16 tot en met 3.23 Wabo. Dezelfde activiteiten zijn aangewezen, dus de praktijk is al gewend om voor die activiteiten te werken met deze regeling. Voorts is in het voorgestelde artikel 16.14a (zie § 2.3) een voorziening opgenomen om coördinatie van een nieuw omgevingsplan en een op dat nieuwe plan te baseren omgevingsvergunning te faciliteren.

Hiernaast is in artikel 16.7 bepaald dat de nieuwe coördinatieregeling wordt toegepast op de besluiten ter uitvoering van een projectbesluit waarvoor dat op grond van artikel 5.45, eerste of tweede lid, is bepaald. Dat brengt mee dat voor de besluiten ter uitvoering van de hoofdinfrastructurele projecten en de primaire waterkeringen die zijn aangewezen in artikel 5.46, de coördinatieregeling op grond van de wet van toepassing is. Voor andere projecten kan het bevoegd gezag voor het project bepalen dat de coördinatieregeling wordt toegepast op besluiten ter uitvoering van het project. De regeling in artikel 5.45 geldt niet alleen voor projectbesluiten die worden genomen op grond van de Omgevingswet, maar ook voor de projectbesluiten die worden genomen op grond van de Elektriciteitswet, de Gaswet en de Mijnbouwwet, waarvoor in de voorgenomen Invoeringswet een regeling is opgenomen. In artikel 5.45, derde lid, is bepaald dat het bevoegd gezag voor het projectbesluit als coördinerend bestuursorgaan optreedt. Dat betekent dat als het bevoegd gezag voor het projectbesluit bepaalt dat de coördinatieregeling zal worden toegepast, geen coördinerend bestuursorgaan hoeft te worden aangewezen.

¹⁰ Bijlage bij Kamerstukken II 2017/18, 34775 VI, nr. 118.

¹¹ SIRA Consulting, *Onderzoek financiële effecten Omgevingswet*. Het volledige onderzoek is terug te vinden op: <https://www.omgevingswetportaal.nl/wet-en-regelgeving/documenten/rapporten/2017/05/12/financiële-effecten-invoeringswet>

Indien de coördinatierегeling van toepassing is verklaard op besluiten ter uitvoering van een projectbesluit, is het voor het wetslagen van de coördinatie uiteraard van belang dat deze besluiten de goede uitvoering van het projectbesluit niet belemmeren. Indien hiervan onverhoopt toch sprake is, kan het bevoegd gezag voor het projectbesluit op grond van het voorgestelde artikel 5.45a in het uiterste geval in plaats van het oorspronkelijk bevoegde bestuursorgaan voorzien in het nemen van een besluit (zie § 2.3).

Tegen projectbesluiten als bedoeld in paragraaf 5.2.3 van de Omgevingswet zal op grond van artikel 8:6 Awb beroep open staan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in eerste en enige aanleg. Hetzelfde geldt voor besluiten ter uitvoering van een projectbesluit. Het wetsvoorstel Invoeringswet Omgevingswet wijzigt daartoe hoofdstuk 2 van de bij de Awb behorende Bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak. Voor een nadere toelichting verwijzen wij korthedshalve naar de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Invoeringswet Omgevingswet. Op beroepen tegen een projectbesluit beslist de Afdeling binnen zes maanden na ontvangst van het verweerschrift (artikel 16.87, eerste lid, Omgevingswet). Dit komt overeen met de situatie onder het huidige recht, bijvoorbeeld bij tracébesluiten en inpassingsplannen.

In artikel 16.8 is bepaald dat op de vaststelling, wijziging of intrekking van een aantal (kern)instrumenten van de wet de coördinatierегeling kan worden toegepast. Het betreft het omgevingsplan, de waterschapsverordening of omgevingsvergunning, een programma, en een projectbesluit of omgevingsvergunning. Met dit artikel, dat is toegevoegd op grond van een amendement van de leden Veldman en Van Veldhoven,¹² wordt zeker gesteld dat genoemde (kern)instrumenten voor een gebied in samenhang kunnen worden toegepast.

3.2 Verhouding tot nadeelcompensatieregeling van hoofdstuk 15 Omgevingswet

In dit wetsvoorstel is rekening gehouden met de keuzes die zijn gemaakt in het kader van de totstandkoming van de Omgevingswet. Het toepassingsbereik van de Omgevingswet wordt bepaald door het begrip fysieke leefomgeving, en de activiteiten die gevolgen hebben of kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet heeft een zodanig bereik en uitgebreid implementatietraject dat het niet wenselijk is dit traject te verzwaren met twee vlak op elkaar volgende regimes voor vergoeding van schade bij rechtmatige besluiten. Bovendien zal de Omgevingswet aanvullende regels bevatten ten opzichte van titel 4.5 Awb. Deze aanvullende regels worden opgenomen in hoofdstuk 15 van de Omgevingswet, zoals dat komt te luiden na inwerkingtreding van de Invoeringswet Omgevingswet. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij korthedshalve naar de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Invoeringswet Omgevingswet.¹³

Omdat hiermee voor de wetten die opgaan in de Omgevingswet een meer specifiek op het omgevingsrecht toegesneden stelsel voor nadeelcompensatie ontstaat, wordt in het onderhavige wetsvoorstel geen aanpassing van deze wetten voorgesteld. Het op grond van de hiervoor genoemde wetten bestaande regime voor nadeelcompensatie zal blijven bestaan totdat de Omgevingswet in werking treedt, waarbij die wetten opgaan in de Omgevingswet. Tot die tijd blijven die wetten dus uitgezonderd van de werking van titel 4.5 Awb. Dit om te voorkomen dat enige tijd het nog niet aangevulde regime van de Awb in de plaats zal treden van de huidige nadeelcompensatie- en planschaderegelingen in het omgevingsrecht en kort daarna bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet weer een nieuw regime van kracht wordt. Om dit goed te laten verlopen voorziet dit wetsvoorstel in een aanpassing van de inwerkingtredingsbepaling van de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten (zie artikel 3.4 van dit wetsvoorstel).

Het voorgaande geldt ook voor wetten die weliswaar niet volledig opgaan in de Omgevingswet, maar ten aanzien waarvan via de Invoeringswet Omgevingswet wordt geregeld dat het nadeelcompensatieregime van de Omgevingswet van toepassing wordt. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Waterwet. Ingevolge de Invoeringswet Omgevingswet komen de artikelen 7.14 e.v. van die wet over schadevergoeding te vervallen. Ook hier gaat het aanvullende nadeelcompensatieregime van de Omgevingswet gelden. Daarnaast zijn er wetten die gedeeltelijk opgaan in de Omgevingswet, waarin het nadeelcompensatieregime niet volledig onder het bereik van de Omgevingswet komt te vallen. Dit betreft met name de Wet luchtvaart en de Wet milieubeheer.

4. Regeldruk en financiële gevolgen

¹² Kamerstukken II 2014/15, 33962, nr. 166.

¹³ Kamerstukken II 2017/18, 34986, nr. 3, p. 17 e.v.

Het belangrijkste onderdeel van dit wetsvoorstel betreft de voorgestelde vervanging van de huidige regeling in de Awb voor de gecoördineerde behandeling van samenhangende besluiten door een nieuwe regeling die toepasbaar is voor het gehele omgevingsrecht. Dit onderdeel van het wetsvoorstel heeft in potentie gunstige gevolgen voor de regeldruk. Een geslaagde toepassing van de nieuwe coördinatieregeling leidt namelijk tot snellere en efficiëntere besluitvormingsprocedures. De behandeling van aanvragen neemt dankzij de coördinatie als het goed is immers minder tijd in beslag. Aan de toepassing van de coördinatieregeling zijn voor de aanvrager geen (extra) financiële kosten in de vorm van leges en dergelijke verbonden.

In hoeverre de zojuist beschreven regeldrukeffecten zich daadwerkelijk zullen voordoen, hangt af van de frequentie waarmee van de coördinatieregeling gebruik zal worden gemaakt. In dit verband is het volgende van belang. Van de huidige coördinatieregeling is bekend dat deze in de praktijk nauwelijks wordt toegepast. Hier zal dankzij de Omgevingswet echter verandering in komen. In de Omgevingswet wordt de nieuwe coördinatieregeling namelijk van toepassing verklaard op daartoe aangewezen besluiten (zie art. 16.7 Omgevingswet). Het (verplichte) gebruik van de coördinatieregeling zal hierdoor toenemen. Dit zal naar verwachting ook tot een vermindering van de regeldruk leiden. In 2014 is onderzoek gedaan naar de economische en financiële effecten van de Omgevingswet voor burgers, bedrijven, gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk. Een van de uitkomsten van dit onderzoek was dat de verplichte toepassing van de nieuw voorgestelde coördinatieregeling tot een afname van de regeldruk leidt.¹⁴ Bovendien verwacht de regering dat de verbeteringen die de nieuwe coördinatieregeling ten opzichte van de huidige regeling bevat, tot een toename in het vrijwillige gebruik van de regeling zullen leiden (zie § 2.2). Ook dit draagt bij aan vermindering van de regeldruk.

Behalve de nieuw voorgestelde coördinatieregeling bevat dit wetsvoorstel ook een aanvulling van artikel 5:20 Awb met de mogelijkheid om de in het eerste lid vastgelegde medewerkingsplicht te handhaven door middel van een last onder bestuursdwang (voorgestelde artikel 5:20, derde lid, Awb). Dit onderdeel heeft geen gevolgen voor de regeldruk. Ook leidt dit onderdeel niet tot nieuwe financiële verplichtingen voor burgers en bedrijven.

Tot slot bevat dit wetsvoorstel enkele voorstellen tot aanpassing of intrekking van bijzondere nadeelcompensatieregelingen met het oog op de inwerkingtreding van titel 4.5 Awb. Ook dit onderdeel van het wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de regeldruk en leidt ook niet tot nieuwe financiële verplichtingen voor burgers en bedrijven. Het gaat hier immers om wetstechnische aanpassingen die geen gevolgen hebben voor de inrichting van de procedure die wordt gevolgd voor de behandeling van verzoeken om nadeelcompensatie.

Al met al verwacht de regering dat dit voorstel gunstige effecten op de regeldruk zal hebben. De regering voelt zich daarin gesterkt door het advies van het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR), dat het voorstel heeft getoetst op gevolgen voor de regeldruk (zie § 5.2). Volgens het ATR draagt het voorstel bij aan een lastenluwe vormgeving van wet- en regelgeving.

5. Ontvangen adviezen

5.1 In 2014 ontvangen adviezen

Over de nieuw voorgestelde coördinatieregeling heeft in 2014 al een eerste adviesronde plaatsgevonden. Doel van deze 'preconsultatie' was om inzicht te geven in de beoogde inhoud van afdeling 3.5 Awb, waarnaar destijds in het wetsvoorstel Omgevingswet (Kamerstukken 33962) al op enkele plaatsen werd verwezen, en om reacties te verzamelen op de voorgestelde nieuwe opzet van de coördinatieregeling. Op 9 juli 2014 is een conceptversie van de coördinatieregeling op internetconsultatie.nl gepubliceerd en voorgelegd aan diverse instanties.¹⁵ Tot 1 oktober 2014 bestond voor een ieder de gelegenheid om op de conceptregeling te reageren. In deze periode hebben ook twee gesprekken plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) over de conceptregeling. Naar aanleiding van de (internet)consultatie zijn adviezen ontvangen van energieleverancier Eneco, de Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA), de UvW en de VNG. Hieronder volgt een korte samenvatting van de ontvangen adviezen, weergegeven in alfabetische volgorde op de naam van de reagerende organisatie, gevolgd door een korte beschrijving van de wijze waarop in het wetsvoorstel (al dan niet) aan de adviezen tegemoet is gekomen.

Energieleverancier Eneco onderschreef het belang van de uniformering en vereenvoudiging van bestaande coördinatieregelingen. Verder deed Eneco enkele technische voorstellen ter verbetering en verduidelijking van de conceptregeling.

¹⁴ SIRA Consulting, *Onderzoek financiële effecten Omgevingswet*, p. 75.

¹⁵ Te raadplegen via internetconsultatie.nl (zoeken op 'coördinatieregeling').

De Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA) vond het goed dat er gewerkt wordt aan vereenvoudiging en uniformering van bestaande coördinatie-regelingen. Net als Eneco vroeg de NWEA zich echter af of de eis dat alle samenhangende aanvragen binnen zes weken na de eerste aanvraag moeten worden ingediend, in alle gevallen handig is. Volgens de NWEA kan het bij ontwikkeling van windprojecten soms handiger zijn een aantal aanvragen meer te spreiden. De NWEA adviseerde daarom in het voorgestelde artikel 3:24 Awb op te nemen dat het coördinerend bestuursorgaan op verzoek van de aanvrager een andere termijn kan vaststellen voor het aanvragen van besluiten, op voorwaarde dat dit bevorderlijk is voor de tijdige ontwikkeling en realisatie van het betreffende project.

De UvW was blij met de voorgestelde aanpassing van de coördinatie-regeling in de Awb, aangezien deze aanpassing volgens haar grotendeels in lijn was met afspraken die de waterschappen eerder hadden gemaakt met de minister van Infrastructuur en Milieu in het kader van de Omgevingswet. Wel gaf de UvW te kennen bezorgd te zijn omtrent opname van een bevoegdheid tot indeplaatsstreding in de nieuw voorgestelde coördinatie-regeling. De UvW wees erop dat deze regeling ertoe leidt dat het coördinerend bestuursorgaan in bepaalde situaties bevoegd is om bijvoorbeeld alsnog een watervergunning te verlenen nadat een waterschap eerder heeft besloten deze vergunning te weigeren. Dit baarde de UvW zorgen, zeker nu in de conceptregeling het oorspronkelijk bevoegd bestuursorgaan de mogelijkheid werd ontnomen om het na de indeplaatsstreding genomen besluit aan de bestuursrechter voor te leggen. De UvW had daarnaast kritiek op het in de conceptregeling voorgestelde artikel 3:22, tweede lid, Awb. Daarin werd, kort gezegd, bepaald dat bestuursorganen van de centrale overheid of de provincie toepassing van de coördinatie-regeling kunnen voorschrijven, indien de bevoegdheid tot het nemen van een of meer van de te coördineren besluiten bij hen berust. Gelet op de aan de waterschappen toevertrouwde specifieke waterstaatkundige belangen, meende de UvW dat ook de waterschappen de bevoegdheid zouden moeten krijgen om toepassing van de coördinatie-regeling voor te schrijven. Tot slot wees de UvW op onduidelijkheden in een aantal artikelen van de conceptregeling. De VNG meende dat een uniforme coördinatie-regeling ten behoeve van het fysiek domein specifiek in de Omgevingswet nodig is, maar plaatste vraagtekens bij de keuze om in de Awb een algemene coördinatie-regeling op te nemen die ook buiten het omgevingsrecht kan worden toegepast. Hierdoor zou de regeling volgens de VNG minder bruikbaar worden in het fysieke domein. Verder uitte de VNG zorgen omtrent de regeling van de 'indeplaatsstreding' in de nieuw voorgestelde coördinatie-regeling. De VNG mistte in deze regeling de wederkerigheid tussen overheden om elkaar te kunnen aanspreken. Een gemeente, als coördinerend bestuursorgaan, zou hogere overheden die hun medewerking hebben toegezegd aan een project moeten kunnen dwingen tot nakoming van de door hen aangegane inspanningsverplichting, aldus de VNG. Tot slot zou de nieuwe coördinatie-regeling volgens de VNG een verslechtering van de rechtsbescherming van gemeenten en andere belanghebbenden inhouden, aangezien deze regeling – anders dan de Wro – niet voorziet in beroep in één instantie voor alle besluiten in de coördinatie waarna de ABRvS binnen zes maanden uitspraak moet doen.

Naar aanleiding van het commentaar van de VNG en de UvW op de regeling van de indeplaatsstreding werd het voorgestelde artikel 3:22 Awb uit de conceptregeling geschrapt. De consequentie van deze aanpassing was dat de bevoegdheid tot indeplaatsstreding alleen nog kon worden ingezet, indien toepassing van de coördinatie-regeling wettelijk was voorgeschreven, of op een gezamenlijk coördinatiebesluit van de betrokken bestuursorganen berustte. Aan de bevoegdheid zelf werd echter niet getornd. Naar aanleiding van het overige commentaar werd de toelichting bij de conceptregeling op diverse punten aangevuld en verbeterd.

5.2 Samenvatting in 2018 ontvangen adviezen

Op 17 januari 2018 is het wetsvoorstel als geheel op internetconsultatie.nl gepubliceerd en voorgelegd aan diverse instanties.¹⁶ Tot 18 mei 2018 bestond voor een ieder de mogelijkheid op het wetsvoorstel te reageren. Verder hebben in deze periode opnieuw twee gesprekken plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de VNG en de UvW over het wetsvoorstel. Naar aanleiding van de (internet)consultatie zijn reacties ontvangen van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS), de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht (G4), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR), spoorwegbeheerder ProRail, de Raad voor de Rechtspraak (RvdR), Rho adviseurs, de stichting Natuur en Milieu mede namens enkele andere milieuorganisaties, mr.dr. M.K.G. Tjepkema en mr. J.H.M. Huijts, de UvW, de VNG en de Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen (NEPROM). Verder is het wetsvoorstel ter toetsing voorgelegd

¹⁶ Te raadplegen via internetconsultatie.nl (zoeken op 'stroomlijn Awb').

aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR). Hieronder volgt een korte samenvatting van de ontvangen adviezen, weergegeven in alfabetische volgorde op de naam van de reagerende organisatie, gevolgd (in § 5.3) door een reactie daarop en een beschrijving van de wijze waarop in het wetsvoorstel al dan niet aan de adviezen tegemoet gekomen is.

Volgens het ATR gaat het voorstel in op nut en noodzaak van de wetgeving en draagt het bij aan een lastenluwe vormgeving van wet- en regelgeving. Wel adviseert het ATR om de regeldrukparagraaf verder te verduidelijken en scherper aan te geven welke regeldrukeffecten worden verwacht en waarom. Het ATR doet daartoe een aantal suggesties.

De ABRvS merkt op dat zij het uitgangspunt om ook voor gecoördineerde behandeling van samenhangende besluiten zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij de Awb en onnodige afwijkingen van die wet te schrappen dan wel te voorkomen, volledig onderschrijft. Zij steunt de in het wetsvoorstel gemaakte keuze om beroep in een instantie tegen de gecoördineerde besluiten open te stellen, indien tegen één van deze besluiten beroep in een instantie openstaat (voorgestelde artikelen 3:28 en 3:29). Deze keuze sluit aan bij de positie van de Afdeling in de rechtsbescherming op het terrein van het omgevingsrecht. Bovendien weegt het voordeel van tijdige rechtsbescherming in eerste en enige aanleg volgens de Afdeling zowel voor burger als bestuur op tegen het verlies van één instantie. Wel plaatst de Afdeling een kanttekening bij de keuze om de werking van de artikelen 3:28 en 3:29 te beperken tot besluiten die samen de coördinatieprocedure hebben doorlopen. De Afdeling adviseert de coördinatieregeling aan te vullen met een sluitend systeem voor beroep tegen nagekomen en – per abuis – niet meegecoördineerde besluiten, zodat onnodige vertraging van de procedure bij de rechter kan worden voorkomen. Tot slot signaleert de Afdeling signaleert dat dit wetsvoorstel de weg bereidt voor de inwerkingtreding van titel 4.5 Awb. Zij acht dat, in het licht van haar ervaringen met zaken waarin burgers en bedrijven met onevenredig nadeel ten gevolge van overheidshandelen worden geconfronteerd, positief. Wel heeft de Afdeling nog enkele vragen over de verhouding van afdeling 15.1 van de Omgevingswet tot titel 4.5 Awb. Deze vragen hebben betrekking op de vergoeding van schaduw schade en uitvoeringsschade bij toepassing van afdeling 15.1 van de Omgevingswet, mede in verband met de rechtsbescherming die aan artikel 1 Eerste Protocol bij het EVRM kan worden ontleend.

De G4 onderschrijft de met het wetsvoorstel beoogde harmonisatie van de diverse omgevingsrechtelijke coördinatieregelingen in afdeling 3.5 Awb. Tegelijkertijd vraagt de G4 aandacht voor de goede ervaringen die gemeenten hebben met de huidige coördinatieregeling van afdeling 3.6 Wro. De G4 meent dat bij de uitwerking van de nieuwe coördinatieregeling onvoldoende lering is getrokken uit de positieve ervaringen die zijn opgedaan met deze regeling. Hierdoor worden in de nieuwe coördinatieregeling her en der verkeerde accenten gelegd. Volgens de G4 focussen wetsvoorstel en toelichting tamelijk eenzijdig op projectbesluitvorming, in plaats van op de meest gebruikte vorm van coördinatie, namelijk het coördineren van vergunningen met een besluit tot wijziging van het omgevingsplan. Daarnaast plaatst de G4 kritische kanttekeningen bij de in artikel 3:27 opgenomen bevoegdheid tot indeplaatstreding. De G4 acht het bezwaarlijk dat deze bevoegdheid alleen toekomt aan bestuursorganen van het Rijk en de provincie en niet ook aan gemeentelijke bestuursorganen. Ook vraagt de G4 zich af waarom geen expliciete overlegverplichting geldt voor inzet van dit zware middel. Tot slot acht de G4 het zeer onwenselijk dat decentrale bestuursorganen in het voorstel de mogelijkheid wordt ontnomen om beroep in te stellen tegen een door het coördinerend bestuursorgaan in hun plaats genomen besluit. Bij IPO kan het wetsvoorstel in grote lijnen op veel waardering en daarmee op instemming rekenen. Wel wijst het IPO erop dat de nieuw voorgestelde coördinatieregeling, anders dan de Wro, geen voorziening bevat die een gelijktijdige voorbereiding van een nieuw of gewijzigd omgevingsplan en een op dat toekomstige plan te baseren omgevingsvergunning mogelijk maakt. Het IPO verzoekt deze voorziening alsnog in het wetsvoorstel te verwerken. Daarnaast heeft het IPO enkele technische vragen over de aanwijzing van het coördinerend bestuursorgaan (voorgesteld art. 3:21, eerste lid).

De NVvR ziet in het algemeen geen bezwaren tegen stroomlijning van de bestaande coördinatieregeling in de Awb en versterking van de rol van het coördinerend bestuursorgaan. Volgens de NVvR verdient het echter de voorkeur de coördinatieregeling in de Omgevingswet op te nemen, tenzij aantoonbaar behoefte bestaat aan een coördinatieregeling buiten het omgevingsrecht. Ook heeft de NVvR moeite met de voorgestelde indeplaatstredingsbevoegdheid. De NVvR kan zich weliswaar voorstellen dat in het omgevingsrecht een bewezen behoefte aan deze ingrijpende bevoegdheid bestaat, maar vindt invoering van dit instrument over de volle breedte van het bestuursrecht een stap te ver gaan. Tot slot plaatst de NVvR een opmerking bij de voorgestelde aanvulling van art. 5:20 Awb. In verband met het *nemo tenetur*-beginsel stelt de NVvR voor een clause in de wet op te nemen die wilsafhankelijk bewijsmateriaal dat met toepassing van artikel 5:20 Awb is verkregen, uitsluit van het gebruik in het kader van de oplegging van een bestuurlijke boete.

ProRail vindt het een goede zaak dat de verschillende bijzondere coördinatieregelingen worden vervangen door een uniforme coördinatieregeling in de Awb, maar verwacht dat de met de regeling beoogde versnelling zich bij 'spoorse' projecten niet zal voordoen. Ook is ProRail sceptisch over de voorgestelde indeplaatstredingsbevoegdheid. ProRail betwijfelt of deze bevoegdheid inderdaad onmisbaar is bij omvangrijke infrastructurele projecten, zoals de memorie van toelichting stelt. Zelf heeft ProRail pas een keer gebruik gemaakt van deze bevoegdheid en dat heeft toen driekwart jaar in beslag genomen. Tegelijkertijd erkent ProRail dat de bevoegdheid als een nuttige 'stok achter de deur' kan fungeren.

De RvdR kan zich in hoofdlijnen vinden in de nieuwe coördinatieregeling en verwacht dat het wetsvoorstel beperkte gevolgen zal hebben voor de werklust van de Rechtspraak. Wel vraagt de Raad zich af of de voorgestelde indeplaatstredingsbevoegdheid niet een erg zwaar middel is om tijdige besluitvorming af te dwingen en of er geen minder indringende oplossingen voorhanden zijn, bijvoorbeeld toepassing van de regeling over dwangsom bij niet tijdig beslissen (art. 4:17 Awb e.v.). Ook is de Raad kritisch over het uitsluiten van beroep door decentrale bestuursorganen tegen een in hun plaats genomen besluit. Hierdoor zou het decentrale bestuursorgaan met lege handen staan in geval van een verschil van inzicht over de vraag of al dan niet sprake is van niet tijdig beslissen. Verder plaatst de Raad een kritische kanttekening bij het voorgestelde art. 3:29 (beroep in een instantie indien tegen een of meer gecoördineerde besluiten beroep in een instantie open staat). De Raad is van mening dat deze bepaling een verslechtering van de rechtsbescherming inhoudt, die niet alleen door het argument van versnelling kan worden gerechtvaardigd. De Raad onderschrijft tot slot het belang van de voorgestelde aanvulling van artikel 5:20 Awb, maar wijst daarbij op mogelijke complicaties in verband met het *nemo tenetur*-beginsel.

Rho adviseurs meent dat bij het opstellen van de nieuwe coördinatieregeling onvoldoende lering is getrokken uit de positieve ervaringen met de gemeentelijke coördinatieregeling uit de Wro. Een bredere vergelijking tussen de coördinatieregeling uit de Wro en de Awb is nodig, waarbij rekening wordt gehouden met de eisen vanuit het nieuwe omgevingsrecht. Volgens Rho adviseurs schiet de voorgestelde coördinatieregeling in vergelijking met de gemeentelijke coördinatieregeling van de Wro op verschillende punten tekort. Rho adviseurs wijst daarbij onder meer op het ontbreken in de voorgestelde regeling van een met artikel 3.31, derde lid, Wro vergelijkbare voorziening om coördinatie van een nieuw omgevingsplan met een daarop te baseren omgevingsvergunning mogelijk te maken en op het feit dat besluiten waarop de nieuw voorgestelde coördinatieregeling van toepassing is, anders dan in de Wro, niet standaard met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure worden voorbereid en tegen deze besluiten ook niet standaard een versnelde en verkorte beroepsgang bij de ABRvS open staat.

De stichting Natuur & Milieu heeft mede namens Milieudefensie, de provinciale natuur- en milieufederaties, de Waddenvereniging, Natuurmonumenten, Vogelbescherming, LandschappenNL en SoortenNL op het wetsvoorstel gereageerd. De natuur- en milieuorganisaties plaatsen enkele vraagtekens bij de voorgestelde coördinatieregeling. De belangrijkste daarvan zijn als volgt. Om te beginnen vrezen de natuur- en milieuorganisaties dat het voorgestelde artikel 3:25, eerste lid, onderdeel h, op grond waarvan het coördinerend bestuursorgaan de beslistermijn voor de te coördineren besluiten bepaalt, door het Rijk kan worden gebruikt om beslistermijnen willekeurig te verkorten. Dit zou ten koste gaan van de zorgvuldige voorbereiding van en het maatschappelijk draagvlak voor de desbetreffende besluiten. Ook zou dit onder omstandigheden strijd kunnen opleveren met (het EU-recht ter implementatie van) het verdrag van Aarhus (Trb. 1998, 289). De natuur- en milieuorganisaties pleiten er daarom voor de langste beslistermijn als verplichte maatstaf te handhaven. Verder vragen de natuur- en milieuorganisaties zich af de nieuw voorgestelde coördinatieregeling in voldoende mogelijkheden voor burgerparticipatie voorziet. Zij achten een verplichting tot het geven van een openbare kennisgeving noodzakelijk, om een balans tussen de belangen van de initiatiefnemer en de omgeving te handhaven. Tot slot vragen de natuur- en milieuorganisaties zich af wat de gevolgen zijn van het voorgestelde artikel 3:29 (gecoördineerde besluiten worden voor de mogelijkheid van beroep als een besluit aangemerkt) op besluiten waarop de Crisis- en herstelwet (Chw) van toepassing is. Werkt de in artikel 1.6, tweede lid, Chw geregelde uitsluiting van de mogelijkheid van *pro forma*-beroep dan door naar het hele besluit, of alleen naar de delen van het besluit waarop de Chw van toepassing is?

Mr.dr. M.K.G. Tjepkema en mr. J.H.M. Huijts zijn verheugd dat de regering blijkens artikel IV van het voorstel (artikel 3.4 van dit wetsvoorstel) wil nadenken titel 4.5 Awb vooruitlopend op de Omgevingswet in werking te laten treden. Artikel IV en de toelichting daarop roept bij hen echter nog wel enkele vragen op. Deze vragen hebben betrekking op de gevolgen van de inwerkingtreding van titel 4.5 Awb voor het bestaansrecht van verordeningen en beleidsregels omtrent de toekenning van nadeelcompensatie, de omgang met brede bevoegdheidsgrondslagen buiten het omgevingsrecht, het risico dat titel 4.5 Awb naderhand nadere aanpassing zal blijken te behoeven, het voorlopig buiten toepassing verklaren van titel 4.5 Awb op schade die valt onder

bereik van wettelijke nadeelcompensatieregelingen die niet zullen opgaan in de Omgevingswet en tot slot de gevolgen voor compensatie van schade door belastingtechnisch handelen. De UvW staat in grote lijnen positief tegenover het wetsvoorstel. Met betrekking tot de nieuw voorgestelde coördinatieregeling constateert de Unie dat er een aantal wijzigingen zijn aangebracht die in lijn zijn met de door de waterschappen gemaakte opmerkingen bij de in 2014 ter consultatie voorgelegde coördinatieregeling in de Awb. De voorgestelde aanvulling van artikel 5:20 Awb kan bij de Unie op instemming rekenen, omdat dit het waterschap nog meer mogelijkheden biedt om de medewerkingsplicht te handhaven. Wel heeft de Unie nog enkele zorgpunten. Belangrijkste zorgpunt blijft de indeplaatsstredingsbevoegdheid. De Unie acht het bezwaarlijk dat deze bevoegdheid alleen toekomt aan bestuursorganen van het Rijk en de provincie en niet ook aan waterschapsbesturen. Verder vreest de Unie dat de provincie door middel van de indeplaatsstredingsbevoegdheid vergaande invloed kan uitoefenen op de inhoud van de waterschapsverordening. De Unie vraagt zich af of dit wel in lijn is met de staatsrechtelijke beginselen. Ook is de Unie kritisch over het uitsluiten van beroep door decentrale bestuursorganen tegen het in de plaats gestelde besluit. De andere zorgpunten van de UvW betreffen de mogelijkheid voor het coördinerend bestuursorgaan om de beslistermijn te bepalen (vrees voor aantasting rechtszekerheid aanvrager en onwerkbaar korte beslistermijnen) en de mogelijkheid voor het coördinerend bestuursorgaan om een aanvraag in te dienen bij het bevoegde bestuursorgaan (hier mist volgens de UvW de precisering dat het coördinerend bestuursorgaan dit ook namens het bevoegde bestuursorgaan kan doen). Met betrekking tot de behandeling van bezwaarschriften (artikel 3:28) tot slot doet de UvW de suggestie in de toelichting aandacht te besteden aan de mogelijkheid van een gezamenlijke hoorzitting.

De VNG acht het zinvol om de diverse coördinatieregelingen in het fysieke domein in het kader van de Omgevingswet te uniformeren, maar mist een toelichting waarom harmonisatie en verbreding naar het gehele bestuursrecht noodzakelijk is. Dit klemt te meer, nu de nieuwe coördinatieregeling volgens de VNG in verschillende opzichten een achteruitgang vormt ten opzichte van de gemeentelijke coördinatieregeling uit de Wro. Zo staat tegen besluiten die met toepassing van de nieuwe regeling zijn voorbereid, anders dan in de Wro, niet standaard een versnelde en verkorte rechtsgang bij de ABRvS open. Ook is voor de VNG onduidelijk of de regeling, net als de Wro, ook van toepassing is op samenhangende besluiten met maar één bevoegd gezag. De VNG is verder kritisch over de indeplaatsstredingsbevoegdheid. De VNG kan zich weliswaar voorstellen dat een indeplaatsstredingsbevoegdheid in de Omgevingswet nodig is, maar vindt opname van deze ingrijpende bevoegdheid in de Awb veel te ver gaan. De bevoegdheid is volgens de VNG bovendien niet met voldoende waarborgen omkleed. Daar komt bij dat in het wetsvoorstel is geregeld dat geen beroep kan worden ingesteld door het oorspronkelijk bevoegde (decentrale) bestuursorgaan tegen het in de plaats gestelde besluit van het coördinerend bestuursorgaan. Dit 'beroepsverbod' is voor de VNG onacceptabel. Verder vindt de VNG dat de indeplaatsstredingsbevoegdheid niet alleen aan bestuursorganen van de centrale of provinciale overheid zou moeten toekomen, maar ook aan gemeenten. Tot slot adviseert de VNG in de toelichting aandacht te besteden aan de mogelijkheid van een gecentraliseerde bezwaarprocedure, waarbij één hoorzitting plaatsvindt met vertegenwoordigers van alle bevoegde bestuursorganen.

De Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen (NEPROM) wijst in zijn advies op het huidige woningtekort en op de inspanningen die overheid en marktpartijen plegen om de woningbouwproductie aan te jagen. Tegen deze achtergrond formuleert NEPROM drie aandachtspunten bij het wetsvoorstel. Ten eerste zou voor een betere aansluiting op de Omgevingswet gezorgd kunnen worden. Ten tweede is het nodig dat voor alle besluiten beroep in eerste en enige aanleg beroep open blijft staan bij de ABRvS, die binnen zes maanden uitspraak doet. Ten derde is de toelichting bij het wetsvoorstel volgens NEPROM niet enthousiasmerend genoeg over de mogelijkheden die de nieuwe coördinatieregeling biedt op het gebied van faseren, flexibiliseren en versnellen.

5.3 Reactie op in 2018 ontvangen adviezen

5.3.1 Algemeen

Het verheugt mij dat de doelstelling van dit wetsvoorstel om de diverse bestaande coördinatieregelingen in het omgevingsrecht te harmoniseren, brede steun geniet onder de organisaties die op het voorstel hebben gereageerd. Tegelijkertijd constateer ik dat de nieuw voorgestelde coördinatieregeling nog veel vragen oproept en dat enkele onderdelen daarvan – met name de regeling van de indeplaatsstreding – ook de nodige kritiek ontmoeten. Hieronder reageer ik op deze vragen en kritiek. Met het oog op de leesbaarheid van mijn reactie en om herhaling te voorkomen reageer ik niet op iedere advies afzonderlijk, maar heb ik mijn reactie op gelijksoortige vragen of opmerkingen uit de verschillende adviezen zo veel mogelijk gebundeld. Ik begin met een

bespreking van de vele vragen en opmerkingen over de nieuw voorgestelde coördinatie-regeling. Daarna bespreek ik de reacties op de voorgestelde aanvulling van artikel 5:20 Awb. Vervolgens ga ik in op de reacties op de voorgestelde aanpassing van bijzondere nadeelcompensatieregelingen met het oog op de inwerking-treding van titel 4.5 Awb. Tot slot geef ik kort mijn reactie op het advies van het ATR.

5.3.2 Nieuw voorgestelde coördinatie-regeling

Verschillende organisaties (VNG, NEPROM, NVvR en de natuur- en milieuorganisaties) werpen de vraag op waarom de nieuw voorgestelde coördinatie-regeling niet wordt opgenomen in de Omgevingswet, in plaats van in de Awb. Zij wijzen er op dat de coördinatie-regeling in de eerste plaats is bedoeld om toepasbaar te zijn in het omgevingsrecht. Volgens de VNG en NEPROM bestaat aan coördinatie van samenhangende besluiten buiten het omgevingsrecht in de regel geen behoefte. De VNG, UvW en de NVvR wijzen er daarnaast op dat de keuze om de in de Awb opgenomen coördinatie-regeling toepasbaar te maken voor het omgevingsrecht ertoe leidt dat een ingrijpende bevoegdheid zoals de voorgestelde indeplaatstredingsbevoegdheid – die is ontleend aan de Wro en de Tracéwet – over de volle breedte van het bestuursrecht toepasbaar wordt. Deze organisaties kunnen zich voorstellen dat in het omgevingsrecht een aantoonbare behoefte bestaat aan deze bevoegdheid, maar vinden opname daarvan in de Awb een brug te ver gaan. Dit commentaar raakt aan de bredere vraag naar de verhouding tussen de Awb, die algemene regels geeft voor het gehele bestuursrecht, en de Omgevingswet, die algemene regels geeft voor het omvangrijke deel-terrein van het omgevingsrecht. Een eerste vraag die daarbij rijst is of een regeling over de gecoördineerde voorbereiding van samenhangende besluiten thuishoort in de Awb of in de Omgevingswet. Daarmee samen hangt de vraag welke elementen van een regeling over de gecoördineerde voorbereiding van samenhangende besluiten een algemeen karakter hebben en dus thuishoren in de Awb en welke elementen van een dergelijke regeling vanwege hun bijzondere karakter beter een plaats kunnen krijgen in de Omgevingswet. Naar aanleiding van het zojuist genoemde commentaar heb ik opnieuw over beide vragen nagedacht. Over de eerste vraag kan ik kort zijn. De Awb beoogt voor die onderwerpen die op veel terreinen van bestuursrechtelijke wetgeving een rol spelen, een algemene regeling te treffen. Dit draagt bij aan de eenheid en daarmee de toegankelijkheid van het bestuursrecht. Coördinatie van samenhangende besluiten is bij uitstek een onderwerp dat op elk terrein van het bestuursrecht kan spelen. Een uniforme regeling van dit onderwerp hoort daarom thuis in de Awb en niet in de Omgevingswet. Dat de nieuw voorgestelde coördinatie-regeling in de eerste plaats is bedoeld om toepasbaar te zijn voor het gehele omgevingsrecht, doet hier niet aan af. Hierbij moet worden bedacht dat enkele omgevingsrechtelijke wetten niet (volledig) in de Omgevingswet worden geïntegreerd. Zo zullen de Waterwet, de Wet milieubeheer en de Wet luchtvaart ‘slechts’ gedeeltelijk in deze wet opgaan. Met andere woorden: een coördinatie-regeling die beperkt is tot besluiten die op grond van de Omgevingswet worden genomen, beantwoordt niet aan de doelstelling van een regeling die in het gehele omgevingsrecht toepasbaar is. Dat aan coördinatie van samenhangende besluiten buiten het omgevingsrecht in de regel geen behoefte zou bestaan, zoals de VNG en NEPROM stellen, betwijfel ik. Buiten het omgevingsrecht kan de behoefte aan coördinatie van besluitvorming zich tegenwoordig onder meer doen gevoelen in het sociaal domein. In dit domein zouden gemeenten de coördinatie-regeling bijvoorbeeld kunnen gebruiken om de verschillende besluiten te coördineren die nodig zijn om een gezin te ondersteunen waarin meerdere problemen spelen (bijvoorbeeld schuldenproblematiek, opvoedproblemen en werkloosheid). Al met al sta ik nog altijd achter mijn keuze om de in de Awb opgenomen coördinatie-regeling toepasbaar te maken voor het gehele omgevingsrecht. Wel ben ik van mening veranderd omtrent de vraag in welke wet – de Awb of de Omgevingswet – het onderwerp indeplaatstreding regeling behoort te vinden. In de consultatieversie van het wetsvoorstel maakte deze bevoegdheid nog onderdeel uit van de nieuw voorgestelde coördinatie-regeling. Hierdoor kon de bevoegdheid over de volle breedte van het bestuursrecht worden toegepast. Indeplaatstreding is echter vooral van belang bij besluitvorming over complexe infrastructurele projecten zoals de aanleg of uitbreiding van een hoofdweg, waarbij soms wel honderden samenhangende besluiten moeten worden genomen. In afdeling 5.2 van de Omgevingswet is met het oog op dit soort projecten voorzien in een uniforme regeling van het projectbesluit en de projectprocedure. De indeplaatstredingsbevoegdheid hangt in feite zo nauw samen met de projectprocedure, dat ik bij nader inzien meen dat dit zware instrument beter naar afdeling 5.2 van de Omgevingswet kan worden overgeheveld. Het wetsvoorstel en het algemeen deel van de toelichting zijn op dit punt aangepast (zie § 2.3). Verder heb ik naar aanleiding van het commentaar van de VNG, de G4 en de UvW besloten de uitsluiting van het recht voor decentrale overheden om beroep in te stellen tegen het in de plaats gestelde besluit, te schrappen. Zoals de VNG, de G4 en de UvW ook benadrukken, is in de

Omgevingswet bewust afgezien van het invoeren van een generiek beroepsverbod van decentrale bestuursorganen tegen besluiten van de centrale overheid. Ik kies er nu voor deze lijn naar dit wetsvoorstel door te trekken.

Ik realiseer mij dat ik met het overhevelen van de indeplaatsstredingsbevoegdheid van de Awb naar de Omgevingswet en het schrappen van het specifiek beroepsverbod voor decentrale overheden tegen in de plaats gestelde besluiten nog niet alle kritiek op dit onderdeel van het wetsvoorstel heb weggenomen. Zo vragen de VNG, de G4 en de UvW zich af wat af wat de toegevoegde waarde van de indeplaatsstredingsbevoegdheid is ten opzichte van de taakverwaarlozingsregeling uit de Gemeentewet en de Provinciewet. Verder rijst bij deze organisaties de vraag waarom de bevoegdheid alleen wordt toegekend aan bestuursorganen van de centrale overheid en niet ook bestuursorganen uit andere bestuurslagen. Ook vinden zij dat de bevoegdheid met te weinig waarborgen is omkleed; er zou geen overlegverplichting en verzwaarde motiveringsplicht gelden bij inzet van het instrument. De RvdR tot slot werpt de vraag op of er geen minder vergaande alternatieven zijn om de besluitvorming te bespoedigen, bijvoorbeeld door gebruikmaking van de Awb-regeling over dwangsom bij niet tijdig beslissen.

De regering is van mening dat in het omgevingsrecht behoefte bestaat aan een eigen, van het interbestuurlijk toezichtsinstrumentarium in de Gemeentewet en Provinciewet te onderscheiden instrument ter bevordering van het besluitvormingsproces bij samenhangende uitvoeringsbesluiten van een projectbesluit. De urgentie van het type projecten dat onder het projectbesluit valt, in combinatie met het specifieke nationale, provinciale of waterstaatkundige belang dat met deze projecten is gemoeid, rechtvaardigt een doeltreffende en bijzondere indeplaatsstredingsbevoegdheid. De taakverwaarlozingsregeling van de Gemeentewet en Provinciewet kan deze functie onvoldoende vervullen.

Van taakverwaarlozing is onder meer sprake wanneer een gemeentelijk of provinciaal bestuursorgaan niet of niet naar behoren een bij of krachtens een andere wet dan de Gemeentewet of de Provinciewet gevorderde beslissing neemt of handeling verricht. In de context van de coördinatieregeling kan hiervan sprake zijn als een gemeentelijk of provinciaal bestuursorgaan in strijd handelt met diens verplichting om 'de medewerking te verlenen die voor het wetslagen van de coördinatie nodig is' (voorgesteld artikel 3:22, tweede lid), bijvoorbeeld door niet of niet tijdig een bepaald besluit te nemen, of door een besluit te nemen dat de goede uitvoering van het projectbesluit belemmert. In zoverre biedt de taakverwaarlozingsregeling vergelijkbare mogelijkheden als het voorgestelde artikel 5.45a.

In twee opzichten biedt de in het voorgestelde artikel 5.45a vervatte regeling evenwel een meerwaarde boven de taakverwaarlozingsregeling. Om te beginnen kent artikel 5.45a de indeplaatsstredingsbevoegdheid toe aan het bevoegd gezag voor het projectbesluit. De indeplaatsstredingsbevoegdheid op grond van de Gemeentewet en Provinciewet daarentegen komt toe aan (1) de betrokken minister, (2) het college van gedeputeerde staten voor zover het gaat om bevoegdheden van de gemeenteraad en (3) het college van burgemeester en wethouders en de commissaris van de Koning voor zover het gaat om bevoegdheden van de burgemeester. In de context van de nieuw voorgestelde coördinatieregeling betekent dit dat als een minister het bevoegd gezag voor het projectbesluit is, terwijl een gemeentelijk bestuursorgaan in gebreke blijft bij het nemen van een uitvoeringsbesluit, de minister niet zelf over kan gaan tot indeplaatsstreding, maar in plaats daarvan een daartoe strekkend verzoek zal moeten richten aan gedeputeerde staten onderscheidenlijk de commissaris van de Koning (zie artikel 124a Gemeentewet). Ten tweede kan de in dit wetsvoorstel voorgestelde indeplaatsstredingsbevoegdheid, anders dan de indeplaatsstredingsbevoegdheid op grond van de Gemeentewet en Provinciewet, ook worden toegepast op besluiten van waterschapsbesturen.

Over de redenen waarom de voorgestelde indeplaatsstredingsbevoegdheid alleen toekomt aan bestuursorganen van de centrale en provinciale overheid kan ik kort zijn. Anders dan de indeplaatsstredingsbevoegdheid die was opgenomen in de consultatieversie van dit wetsvoorstel, ziet de nu voorgestelde indeplaatsstredingsbevoegdheid alleen op uitvoeringsbesluiten van een projectbesluit. Het bevoegd gezag voor een projectbesluit is altijd een minister of gedeputeerde staten. In de Omgevingswet is bewust afgezien van een projectbesluit op gemeentelijk niveau.¹⁷ Dit verklaart waarom de bevoegdheid tot indeplaatsstreding alleen toekomt aan bestuursorganen van het Rijk en de provincie en niet ook aan andere bestuursorganen.

Met betrekking tot de waarborgen waarmee de indeplaatsstredingsbevoegdheid (voorgesteld artikel 5.45a) is omkleed, wil ik tot slot het volgende opmerken. Aan de inzet van een zwaar middel als indeplaatsstreding gaat vanzelfsprekend overleg met het betrokken bestuursorgaan vooraf. Dit past in de goede interbestuurlijke verhoudingen. Dat dit voorafgaande overleg moet plaatsvinden volgt ook uit het zorgvuldigheidsbeginsel (artikel 3:2 Awb). Indeplaatsstreding geldt daarbij als een

¹⁷ *Kamerstukken II 2013/14, 33962, p. 187.*

ultimum remedium. Uit de motivering van het in de plaats gestelde besluit zal dus moeten blijken dat de inzet van het dit instrument in de gegeven situatie noodzakelijk en proportioneel was. Anders dan de VNG veronderstelt, geldt voor de inzet van dit instrument dus wel degelijk een overlegverplichting en een strenge motiveringsplicht. Deze verplichtingen volgen rechtstreeks uit het in de Awb verankerde zorgvuldigheidsbeginsel en de motiveringsplicht. Het niet expliciet vastleggen van deze verplichtingen in het voorgestelde artikel 5.45a sluit aan bij de lijn die in de Omgevingswet is gekozen om geen overlegverplichtingen te regelen en zo veel mogelijk aan te sluiten bij de algemene regels van de Awb.

De vraag welke elementen van een regeling over de gecoördineerde voorbereiding van samenhangende besluiten thuishoren in de Awb en welke aspecten beter regeling kunnen vinden in de bijzondere wet, speelt op de achtergrond ook een rol bij het ongenoegen dat verschillende organisaties uiten over het ontbreken in de nieuw voorgestelde coördinatieregeling van enkele in hun ogen essentiële voorzieningen uit de gemeentelijke coördinatieregeling van de Wro. Deze regeling wordt door gemeenten frequent gebruikt, onder meer voor het coördineren van wijzigingen in het bestemmingsplan met op het gewijzigde plan te baseren omgevingsvergunningen. De G4 merkt op dat in de toelichting op het wetsvoorstel aan deze veelgebruikte vorm van coördinatie echter nauwelijks aandacht wordt besteed. Het IPO en Rho adviseurs wijzen er bovendien op dat in de nieuw voorgestelde coördinatieregeling de geëigende Wro-voorzieningen ontbreken om de gelijktijdige voorbereiding van een nieuw of gewijzigd omgevingsplan en een daarop te baseren omgevingsvergunning mogelijk te maken (artikel 3.30, derde lid, en artikel 3.32 Wro). Rho adviseurs betreurt daarnaast dat de regel dat de te coördineren besluiten standaard worden voorbereid met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (artikel 3.31 Wro) niet is overgenomen. De VNG en NEPROM tenslotte vinden dat ook de regeling op grond waarvan tegen de te coördineren besluiten een verkorte en versnelde beroepsprocedure bij de ABRvS openstaat (artikel 8.3 lid 2 Wro jo. artikel 8:6 Awb) een plaats moet krijgen in de nieuw voorgestelde coördinatieregeling.

Uiteraard acht ik het van belang dat gemeenten en projectontwikkelaars met de nieuw voorgestelde coördinatieregeling een instrument in handen krijgen dat vergelijkbaar is met de gemeentelijke coördinatieregeling van de Wro. Hierover zijn in 2013 ook bestuurlijke afspraken gemaakt tussen de VNG en de minister van Infrastructuur en Milieu. Ik heb de kritische opmerkingen van de VNG, de G4, NEPROM en Rho adviseurs over de verschillen tussen de nieuw voorgestelde coördinatieregeling en de gemeentelijke coördinatieregeling dan ook nauwlettend bestudeerd. Tussen beide regelingen bestaan (afgezien van wetstechnische verschillen) inderdaad inhoudelijke verschillen. Deze verschillen worden echter verklaard en gerechtvaardigd door het verschillende karakter van de nieuw voorgestelde coördinatieregeling en de gemeentelijke coördinatieregeling. In tegenstelling tot deze laatste regeling heeft de nieuw voorgestelde coördinatieregeling een algemeen karakter. Zij moet over de volle breedte van het bestuursrecht kunnen worden toegepast. Vanwege dit algemene karakter zijn onderdelen van de gemeentelijke coördinatieregeling die specifiek zijn toegesneden op de in die wet en in de Wabo geregelde ruimtelijke procedures niet altijd onverkort overgenomen. Indachtig de in 2013 gemaakte bestuurlijke afspraken, is echter gezien in hoeverre de betreffende onderdelen (alsnog) een plaats zouden kunnen krijgen in de Omgevingswet. Dit heeft geleid tot uitbreiding van het wetsvoorstel met een onderdeel dat ertoe strekt de Omgevingswet aan te vullen met een voorziening die de gelijktijdige voorbereiding van een nieuw of gewijzigd bestemmingsplan en een daarop te baseren omgevingsvergunning mogelijk maakt (voorgesteld artikel 16.14a Omgevingswet). Dit heeft ook tot een aanvulling van de toelichting geleid (zie § 2.3).

Ten aanzien van de overige genoemde bijzondere voorzieningen uit de gemeentelijke coördinatieregeling kom ik echter tot de conclusie dat zij geen algemene tegenhanger kunnen krijgen in de nieuw voorgestelde coördinatieregeling. Dit geldt om te beginnen voor de in de Wro geregelde versnelde en verkorte beroepsprocedure tegen besluiten die met toepassing van de gemeentelijke coördinatieregeling zijn voorbereid. Niet alleen zou overname van deze voorziening in de nieuw voorgestelde coördinatieregeling een forse afwijking beteken van de algemene hoofdregel van de Awb dat rechtsbescherming in twee instanties open staat, ook zou dit gevolgen hebben voor de werklast van de ABRvS die lastig zijn te overzien.

Overigens wordt in het wetsvoorstel al een behoorlijke concessie gedaan aan de voornoemde hoofdregel, doordat het gewijzigde artikel 3:29 – anders dan het huidige art. 3:29 – bepaalt dat indien tegen een van de besluiten die met toepassing van afdeling 3.5 zijn voorbereid beroep in eerste en enige aanleg open staat, tegen alle gecoördineerde besluiten beroep in eerste en enige aanleg open staat. In het omgevingsrecht zal deze regel in veel gevallen ertoe leiden dat tegen besluiten die met toepassing van de nieuw voorgestelde coördinatieregeling zijn voorbereid beroep in eerste en enige aanleg bij de Afdeling openstaat. Daar komt bij dat de Invoeringswet Omgevingswet via een wijziging van artikel 8:6 Awb regelt dat tegen besluiten ter uitvoering van een projectbesluit als bedoeld in paragraaf 5.2.3 van de Omgevingswet, waarop de nieuwe

coördinatierегeling van toepassing is, beroep in eerste en enige aanleg openstaat bij de Afdeling. In de Omgevingswet is reeds geregeld dat de Afdeling binnen zes maanden uitspraak doet op het beroep tegen een projectbesluit (artikel 16.87 Omgevingswet).

Volgens de VNG en NEPROM zijn er echter projecten, bijvoorbeeld grote woningbouwprojecten, die niet onder de projectbesluitprocedure vallen, maar toch een versnelde en verkorte beroepsprocedure bij de ABRvS rechtvaardigen. In de Omgevingswet is echter bewust afgezien van een projectbesluit op gemeentelijk niveau. Voor een toelichting op die keuze verwijs ik kortheidshalve naar de memorie van toelichting bij de Omgevingswet. Bovendien kan worden gewezen op artikel 5.55 van de Omgevingswet, dat voorziet in een aan het projectbesluit gelijkwaardige procedure voor het gemeentebestuur voor de voorbereiding van regels in het omgevingsplan ter uitvoering van een project van publiek belang. Deze procedure houdt onder meer in dat de rechterlijke beslistermijn bij beroep tegen het opnemen van de desbetreffende regels in het omgevingsplan zes maanden bedraagt.¹⁸

Ook de regel dat op besluiten die met toepassing van de gemeentelijke coördinatierегeling worden voorbereid standaard afdeling 3.4 van toepassing is, leent zich niet goed om in de algemene coördinatierегeling van de Awb te worden opgenomen. Besluiten die met toepassing van de Wro-coördinatierегeling worden voorbereid, zoals bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen, kennen in de regel een groot aantal (derde-)belanghebbenden. Dit verklaart waarom de Wro-coördinatierегeling afdeling 3.4 standaard van toepassing verklaart. De in dit wetsvoorstel opgenomen coördinatierегeling is echter bedoeld als een algemene regeling, die ook buiten het omgevingsrecht moet kunnen worden toegepast. Dit maakt dat artikel 3.31 Wro zich niet goed leent om (onverkort) in deze regeling te worden opgenomen. Indien bij de voorbereiding van besluiten waarop de nieuw voorgestelde coördinatierегeling van toepassing is, standaard de uniforme openbare voorbereidingsprocedure moet worden gevolgd, kunnen namelijk situaties ontstaan waarin de deze procedure moet worden toegepast op besluiten die zich niet goed lenen voor een openbare voorbereiding, zoals privacygevoelige besluiten of handhavingsbesluiten. De ook in de huidige coördinatierегeling opgenomen regel dat indien op de voorbereiding van een van de te coördineren besluiten afdeling 3.4 van toepassing is, die afdeling op alle besluiten van toepassing is (artikel 3:26), blijft daarom gehandhaafd.

Rho adviseurs merkt hierover op dat deze regel in geval van gecoördineerde voorbereiding van een omgevingsvergunning en een maatwerkvoorschrift ertoe leidt dat de uniforme openbare voorbereidingsprocedure niet van toepassing is, terwijl dit onder de vigeur van de gemeentelijke coördinatierегeling wel het geval zou zijn. Ik acht dit bezwaar niet onoverkomelijk. Daarbij wijs ik er op dat het tweede lid van het voorgestelde artikel 3:25 regelt dat als de uniforme openbare voorbereidingsprocedure niet van toepassing is, de relevante coördinatiemechanismen uit het eerste lid van deze bepaling van toepassing of overeenkomstige toepassing zijn.

Ik ga over tot een korte bespreking van enkele overige opmerkingen die zijn gemaakt over de nieuw voorgestelde coördinatierегeling en de verhouding van deze regeling tot de Wro en de Omgevingswet.

De G4 vraagt of de huidige gemeentelijke praktijk waarbij bij verordening categorieën van gevallen worden aangewezen waarin besluitvorming wordt gecoördineerd onder de vigeur van de nieuw voorgestelde coördinatierегeling kan worden voortgezet. Ook de VNG heeft deze vraag. Dit kan inderdaad, mits de verordening een aanduiding bevat van de besluiten waarop de coördinatierегeling standaard van toepassing is (zie het voorgestelde art. 3:20, onderdeel a). Verder vraagt de G4 zich af waarom de aanvragen voor de te nemen besluiten bij het coördinerend bestuursorgaan moeten worden ingediend, in plaats van bij het bevoegde bestuursorgaan. Deze regel geeft gestalte aan de 'één-loket-gedachte' en beoogt de administratieve lasten voor de burger te verminderen. De complicaties waarvoor de G4 vreest, bijvoorbeeld met betrekking tot de beoordeling of de aanvraag compleet is, zie ik niet. Het coördinerend bestuursorgaan zendt immers terstond na ontvangst van de aanvragen een afschrift daarvan aan de bevoegde bestuursorganen. Zij zullen vervolgens de verdere behandeling van de aanvraag op zich nemen, waarbij het coördinerend bestuursorgaan voor de burger als het centrale aanspreekpunt fungeert. Tot slot maakt de G4 een opmerking over het coördinatiebesluit en de rol van de aanvrager daarbij. De G4 meent dat de nieuw voorgestelde coördinatierегeling het initiatief voor de coördinatie exclusief aan de bevoegde bestuursorganen laat, terwijl de Omgevingswet dergelijke procedurekeuzes aan de aanvrager c.q. initiatiefnemer overlaat. Ook de NEPROM maakt hierover een opmerking. Ik zie op dit punt echter geen scherpe tegenstelling tussen dit wetsvoorstel en de Omgevingswet. Een belanghebbende kan immers altijd een aanvraag doen voor een coördinatiebesluit en zo zelf het initiatief tot de coördinatie nemen.

¹⁸ Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 517.

Het IPO stelt enkele vragen over het voorgestelde artikel 3:20 en 3:21. Het antwoord op deze vragen kan worden teruggevonden in de artikelsgewijze toelichting bij deze artikelen, waarnaar ik daarom korthedshalve verwijs.

De natuur- en milieuorganisaties achten het van belang dat de bekendmaking van een coördinatiebesluit gepaard gaat met een verplichte openbare kennisgeving van dit besluit, waarbij tevens moet worden aangegeven of en hoe burgerparticipatie plaatsvindt. Ik zie geen redenen om voor het coördinatiebesluit een uitzondering te maken op de algemene regels over de bekendmaking en mededeling van besluiten. Deze regels schrijven weliswaar geen openbare kennisgeving van het coördinatiebesluit voor, maar daar staat tegenover dat bij de voorbereiding van de te coördineren besluiten – de besluiten waar het de belanghebbende in de praktijk écht om te doen zal zijn – het belang van burgerparticipatie in ruime mate is gewaarborgd. Ik wijs daarbij in het bijzonder op de artikelen 3:12, 4:7 en 4:8 Awb.

Rho adviseurs meent dat de nieuw voorgestelde coördinatieregeling alleen ziet op besluiten op aanvraag. Een dergelijke beperking van de reikwijdte van de coördinatieregeling is echter niet beoogd. De artikelsgewijze toelichting bij het voorgestelde artikel 3:20 is in deze zin aangevuld. Rho adviseurs meent verder dat het instemmingsvereiste dat is opgenomen in het tweede lid van het voorgestelde artikel 3:21 niet past in de visie van de Omgevingswet over hoe bestuursorganen met elkaar moeten samenwerken. Ik deel dit bezwaar niet. Indien het als coördinerend bestuursorgaan aan te wijzen bestuursorgaan niet bevoegd is tot het nemen van een of meer van de te coördineren besluiten, ligt het wel voor de hand om daarvoor de instemming van dat orgaan te verlangen. Het is immers niet bevorderlijk voor de samenwerking tussen bestuursorganen als het coördinerend bestuursorgaan de aan hem toebedachte rol krijgt opgedrongen. Rho adviseurs maakt verder een opmerking over het voorgestelde artikel 3:23, op grond waarvan alle aanvragen binnen zes weken na ontvangst van de eerste aanvraag worden ingediend, met dien verstande dat het coördinerend bestuursorgaan kan besluiten van die termijn af te wijken. Rho adviseurs geeft in overweging deze termijn te schrappen, zodat het mogelijk wordt de coördinatieregeling meermalen te gebruiken voor een project. Aangezien het nieuw voorgestelde artikel 3:21, derde lid, al voorziet in de mogelijkheid om de coördinatie in clusters te laten geschieden, zie ik hier onvoldoende reden toe.

De UvW merkt op dat in het nieuw voorgestelde artikel 3:23, vijfde lid, de precisering mist dat het coördinerend bestuursorgaan ook namens de andere overheden een aanvraag kan indienen. Naar aanleiding van deze opmerking is in het vijfde lid verduidelijkt dat het coördinerend bestuursorgaan de aanvraag mede namens een van de andere betrokken bestuursorganen kan doen.

Rho adviseurs, de natuur- en milieuorganisaties, de NVvR en de UvW reageren kritisch op onderdeel h van het voorgestelde artikel 3:25, eerste lid, dat regelt dat de beslistermijn voor het nemen van de te coördineren besluiten door het coördinerend bestuursorgaan wordt bepaald. De NVvR vindt het een verbetering dat niet langer automatisch de langste termijn geldt, maar vraagt zich af of deze niet als uiterste grens gehandhaafd zou moeten blijven. De UvW wijst op het belang van de aanvrager om enige rechtszekerheid te hebben omtrent de termijn waarop hij een beslissing op zijn aanvragen kan verwachten. Daarnaast wijst de UvW op het gevaar dat het coördinerend bestuursorgaan een te korte beslistermijn voorschrijft. Dit zou voor de betrokken bestuursorganen een onwerkbaar situatie kunnen opleveren. Volgens de natuur- en milieuorganisaties zou een te korte termijn in bepaalde gevallen zelfs in strijd kunnen komen met (het EU-recht ter implementatie van) het Verdrag van Aarhus (*Trb.* 1998, 289), waarin is vastgelegd dat inspraakprocedures voor milieubelastende besluiten redelijke termijnen dienen te omvatten voor de verschillende fasen van de besluitvorming. De natuur- en milieuorganisaties pleiten onder meer om deze reden voor het behoud van het huidige artikel 3:26 Awb, op grond waarvan alle besluiten worden genomen binnen de termijn die geldt voor het besluit met de langste beslistermijn. Het IPO tot slot wijst op het belang van kenbaarheid van het besluit inzake de vaststelling van de beslistermijn in verband met de mogelijkheid het bestuur in gebreke te stellen wegens niet tijdig beslissen op grond van art. 4:17, derde lid, Awb.

Zoals gezegd is het doel van de nieuw voorgestelde coördinatieregeling onder meer om procedures van voorbereiding en rechtsbescherming bij samenhangende besluiten verder te stroomlijnen.

Onderdeel h van het voorgestelde artikel 3:25, eerste lid, geeft concreet handen en voeten aan deze doelstelling, door te bepalen dat het coördinerend bestuursorgaan de beslistermijn voor het nemen van de te coördineren besluiten bepaalt. De beslissing tot vaststelling van de beslistermijn is een besluit, dat aan de aanvragers en andere belanghebbenden bij de betrokken besluiten bekend moet worden gemaakt. Hiermee is de kenbaarheid van deze beslissing verzekerd. Ik ga er daarbij vanuit dat het coördinerend bestuursorgaan de betrokken bestuursorganen vooraf zal kennen in de vast te stellen beslistermijn, zodat onwerkbaar beslistermijnen worden vermeden. De natuur- en milieuorganisaties wijzen er verder terecht op dat bij het vaststellen van de beslistermijn ook rekening dient te worden gehouden met eventuele verdragsrechtelijke

verplichtingen. Dat het coördinerend bestuursorgaan in onderdeel h opgenomen discretionaire bevoegdheid zal aanwenden om een beslistermijn vast te stellen waarmee de beslistermijn voor het besluit met de langste beslistermijn wordt overschreden, ligt niet erg voor de hand. Niettemin is deze discretionaire bevoegdheid naar aanleiding van het advies van de NVvR enigszins begrensd, door in het voorgestelde onderdeel h de termijn die geldt voor het besluit met de langste beslistermijn als buitengrens te hanteren.

Tot slot besteden verschillende adviezen aandacht aan de rechtsbescherming tegen besluiten die met toepassing van de nieuw voorgestelde coördinatie regeling zijn voorbereid. Hieronder reageer ik op de verschillende opmerkingen en adviezen terzake.

De VNG en de UvW adviseren om in elk geval in de toelichting aandacht te besteden aan de mogelijkheid van een gecentraliseerde bezwaarprocedure, waarbij één hoorzitting plaatsvindt met vertegenwoordigers van alle bevoegde bestuursorganen. Aan dit advies is gevolg gegeven. Het voorgestelde 3:27 is aangevuld met een verplichting voor het coördinerend bestuursorgaan om er zorg voor te dragen dat de gelegenheid tot het gebruik maken van het recht te worden gehoord wordt gegeven met betrekking tot alle bestreden besluiten gezamenlijk. Deze verplichting kan worden beschouwd als de pendant van de verplichting voor het coördinerend bestuursorgaan om ervoor zorg te dragen dat de gelegenheid tot het mondeling naar voren brengen van zienswijzen in het kader van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure wordt gegeven met betrekking tot alle ontwerpbesluiten gezamenlijk (voorgesteld artikel 3:25, eerste lid, onderdeel b).

De VNG maakt verder een opmerking over het voorgestelde artikel 3:25, tweede lid. De VNG leest deze bepaling aldus, dat de toepassing of overeenkomstige toepassing van de relevante coördinatiemechanismen uit het eerste lid met zich meebrengt dat belanghebbenden zowel bezwaren als zienswijzen tegen de te coördineren besluiten naar voren kunnen brengen. Uit de zinsnede 'met toepassing of overeenkomstige toepassing' in het tweede lid volgt echter dat 'zienswijzen' in dit geval moet worden gelezen als 'bezwaren'. De vrees van de VNG voor een stapeling van rechtsbeschermingsmomenten deel ik dus niet.

De Afdeling wijst erop dat tegen besluiten die bewust of abusievelijk niet in de (eerste) coördinatieprocedure zijn meegenomen, in de regel beroep in twee instanties openstaat, terwijl tegen de besluiten die wel gezamenlijk die coördinatieprocedure hebben doorlopen op grond van artikel 3:30, tweede lid, van het voorstel (artikel 3:29 van dit wetsvoorstel) in veel gevallen beroep in eerste en enige aanleg openstaat. Zij adviseert te voorzien in een sluitend systeem voor beroep tegen nagekomen besluiten en - per abuis - niet meegecoördineerde besluiten. Een ander punt dat volgens de Afdeling aandacht behoeft, betreft de vraag of besluiten waartegen op zichzelf geen beroep kan worden ingesteld, via de artikelen 3:29 en 3:30 (artikel 3:28 en 3:29 van dit voorstel) toch appellabel worden wanneer zij gecoördineerd worden voorbereid met een besluit waartegen wel beroep kan worden ingesteld. Tenslotte betwijfelt de Afdeling of het nodig is om het besluit van het coördinerend bestuursorgaan tot vaststelling van de beslistermijn (artikel 3:25, eerste lid, onderdeel h) door opname daarvan in artikel 8:4, eerste lid, Awb uit te zonderen van de mogelijkheid van bezwaar en beroep.

Ik heb met belangstelling kennisgenomen van het advies van de Afdeling om te voorzien in een sluitend systeem voor beroep tegen nagekomen besluiten en - per abuis - niet meegecoördineerde besluiten. Hoewel ik het doel van dit voorstel – het voorkomen van onnodige vertraging bij de rechter – op zichzelf nastrevenswaardig acht, vind ik de door de Afdeling gewenste aanvullende regeling niet nodig en deels ook niet wenselijk. Om te beginnen kan uit het feit de artikelen 3:28 en 3:29 alleen van toepassing zijn op besluiten die met toepassing van afdeling 3.5 zijn voorbereid, niet worden afgeleid dat deze artikelen niet van toepassing zijn op besluiten die met toepassing van deze afdeling *hadden* moeten worden voorbereid, maar waarbij dat per abuis niet is gebeurd. Deze benadering vindt, meen ik, ook steun in de uitspraak van de Afdeling van 4 april 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1146, waarnaar de Afdeling in haar advies verwijst. In deze zaak achtte de Afdeling zich bevoegd om kennis te nemen van een besluit waarop de Wro-coördinatieregeling van overeenkomstige toepassing was, maar dat in weerwil van deze regeling niet gelijktijdig bekend was gemaakt met de bestreden besluiten. Ik meen dat deze benadering ook zou moeten gelden voor besluiten die met toepassing van de nieuw voorgestelde coördinatieregeling *hadden* moeten worden voorbereid, maar waarbij dat per abuis niet is gebeurd. Ik heb de artikelsgewijze toelichting bij artikel 3:28 in deze zin aangevuld. Voor wat betreft besluiten die bewust niet zijn meegenomen in de (eerste) coördinatieprocedure, meen ik dat het uit een oogpunt van heldere wetssystematiek beter is om vast te houden aan het uitgangspunt dat de artikelen 3:28 en 3:29 alleen van toepassing zijn op besluiten die met toepassing van afdeling 3.5 zijn voorbereid of *hadden* moeten worden voorbereid en niet ook op besluiten waarbij bewust is afgezien van (verdere) toepassing van de coördinatieregeling.

Ik ben het met de Afdeling eens dat besluiten waartegen op zichzelf geen beroep kan worden ingesteld, niet via de artikelen 3:28 en 3:29 Awb toch appellabel worden wanneer zij gecoördineerd worden voorbereid met een besluit waartegen wel beroep kan worden ingesteld.

Met de artikelen 3:28 en 3:29 is geen uitzondering beoogd op de artikelen 8:3, 8:4 en 8:5 Awb en andere wettelijke voorschriften die het beroepsrecht beperken. Ik heb de artikelsgewijze toelichting bij de artikelen 3:28 en 3:29 op dit punt verduidelijkt. Anders dan de Afdeling, acht ik het tot slot zinvol om, teneinde misverstanden te voorkomen, het besluit van het coördinerend bestuursorgaan tot vaststelling van de beslistermijn (artikel 3:25, eerste lid, onderdeel h) expliciet uit te zonderen van de mogelijkheid van bezwaar en beroep.

De natuur- en milieuorganisaties vragen zich af of besluiten waarvoor de mogelijkheid van pro-forma beroep niet via artikel 1.6 van de Crisis- en herstelwet is uitgesloten, via de artikelen 3:29 en 3:30 (artikel 3:28 en 3:29 van dit voorstel) toch onder deze uitsluiting kunnen komen te vallen, wanneer zij gecoördineerd worden voorbereid met een besluit dat wel is uitgezonderd van de mogelijkheid van pro-forma beroep. Een dergelijke consequentie is inderdaad niet beoogd. Ik heb de artikelsgewijze toelichting bij de artikelen 3:28 en 3:29 op dit punt aangevuld.

De RvdR maakt bezwaar tegen de regel dat indien tegen een van de gecoördineerde besluiten beroep in eerste en enige aanleg openstaat, tegen alle gecoördineerde besluiten beroep in een instantie openstaat (voorgesteld artikel 3:28). De Raad beschouwt deze omkering van de regel uit het huidige artikel 3:29 een verslechtering van de rechtsbescherming die niet door het argument van versnelling van de rechtsbescherming kan worden gerechtvaardigd.

De nieuwe regel wordt voorgesteld met het oog op het tegengaan van al te grote vertraging als gevolg van beroep in twee instanties in die gevallen waarin volgens de geldende wetgeving tegen een of meer van de gecoördineerde besluiten beroep in één instantie openstaat. Ik wijs er op dat, net als nu het geval is, het vierde lid een verwijzingsmogelijkheid biedt voor die gevallen waarin de bestuursrechter van oordeel is dat toch beroep in twee instanties aangewezen is.

5.3.3 Bestuursdwang wegens overtreding medewerkingsplicht artikel 5:20

Naar aanleiding van de opmerkingen van de RvdR en de NVvR is de artikelsgewijze toelichting bij het nieuw voorgestelde derde lid van artikel 5:20 uitgebreid met een toelichting op de verhouding tussen de in artikel 5:20, eerste lid, Awb vervatte medewerkingsplicht en het uit artikel 6 EVRM voortvloeiende zwijgrecht. Het advies van de NVvR een clause in de wet op te nemen die wilsafhankelijk bewijsmateriaal dat met toepassing van de nieuw voorgestelde bevoegdheid wordt verkregen, uitsluit van gebruik in het kader van de oplegging van een bestuurlijke boete, heb ik niet overgenomen. In het algemeen overleg dat op 5 juli 2018 plaatsvond met de Vaste Commissie voor Justitie en Veiligheid over enkele onderwerpen uit het bestuursrecht, heb ik de Kamer naar aanleiding van het nader rapport (Kamerstukken II 2017/18, 34775 VI, nr. 102) op het advies van de Raad van State inzake sanctiestelsels (nr. W03.15.0138 II, bekendgemaakt in Stcrt. 2015, 30280) onder meer toegezegd dat ik een nadere brief zou zenden waarin aandacht wordt geschonken aan de vraag of het wenselijk is in Awb regels op te nemen over het bewijsrecht. Op deze brief wil ik nu niet vooruit lopen.

5.3.4 Aanpassing bijzondere nadeelcompensatieregelingen aan titel 4.5 Awb

De Afdeling bestuursrechtspraak constateert in haar advies dat een spoedige inwerkingtreding van titel 4.5 Awb gewenst is. Dit zal immers tot gevolg hebben dat voor burgers en bedrijven die met onevenredig nadeel ten gevolge van rechtmatig overheidsoptreden worden geconfronteerd één uniforme regeling geldt, waarbij rechtsbescherming bij de bestuursrechter openstaat, aldus de Afdeling.

Een groot deel van de nadeelcompensatieverzoeken heeft betrekking op besluiten over de fysieke leefomgeving die zullen worden opgenomen in de Omgevingswet. Om te voorkomen dat diverse wettelijke regimes op het gebied van nadeelcompensatie elkaar in korte tijd opvolgen, is ervoor gekozen om titel 4.5 Awb gelijktijdig in werking te laten treden met de Omgevingswet.

De Afdeling vindt dat artikel IV van het voorstel (artikel 3.4 van dit wetsvoorstel) zeer technisch van aard is en daardoor lastig leesbaar. Het is, zo stelt de Afdeling, onduidelijk of met artikel IV wordt beoogd om artikel 4:126 Awb niet van toepassing te laten zijn op alle verzoeken om vergoeding van schade als gevolg van rechtmatige besluiten van de overheid in het omgevingsrecht, ook als deze schade het gevolg is van besluiten die niet zijn genoemd in het door de Invoeringswet Omgevingswet aan de Omgevingswet toegevoegde artikel 15.1 of van uit een dergelijk besluit voortvloeiende uitvoeringshandelingen. In antwoord daarop wordt hier benadrukt dat de bedoeling van de in dit wetsvoorstel voorgestelde wijziging van artikel VI Wns is om een overgangsregime mogelijk te maken voor de nadeelcompensatiemogelijkheden onder de wetten die uiteindelijk opgaan in de Omgevingswet. Omdat in de Omgevingswet een apart hoofdstuk wordt opgenomen met aanvullende bepalingen ten opzichte van titel 4.5 Awb, zou zonder dit overgangsrecht de situatie kunnen ontstaan dat op het gebied van ruimtelijke ordening er kort achter elkaar drie verschillende regimes over vergoeding van schade bestaan. De bedoeling is om

voor alle wetten die opgaan in de Omgevingswet op het moment dat deze in werking treedt nadeelcompensatie mogelijk te maken, zoals dat geldt op grond van titel 4.5 Awb met de aanvullingen uit afdeling 15.1 van de Omgevingswet. Daar waar wetten die zullen opgaan in het stelsel van de Omgevingsrecht momenteel nog een eigen regeling kennen voor nadeelcompensatie, zal hiermee sprake zijn van een vloeiende overgang tussen die specifieke regelingen en de nieuwe regeling in de Omgevingswet. Het artikel 3.4 maakt uitgestelde inwerkingtreding mogelijk zodat de invoering van titel 4.5 Awb niet hoeft te wachten op inwerkingtreding van de Omgevingswet.

In de reactie van mr.dr. M.K.G. Tjepkema en mr. J.H.M. Huijts worden ook vraagtekens gezet bij de toelichting bij artikel 3.4. Met de voorgestelde wijziging vervalt namelijk tevens de mogelijkheid om bestaande beleidsregels uit te zonderen van de inwerkingtreding van titel 4.5. Tjepkema en Huijts betogen dat er op dit moment geen beleidsregels meer zullen gelden die niet in overeenstemming zijn met titel 4.5 Awb. Dat is precies de reden waarom deze mogelijkheid van gefaseerde inwerkingtreding voor bepaalde beleidsregels nu wordt geschrapt. Bestuursorganen hebben ruim voldoende tijd gehad om zich voor te bereiden op het regime van de Awb en hebben dat – zo kan worden opgemaakt uit de hetgeen de schrijvers op pagina 5 van hun reactie stellen – ook allemaal gedaan. De toelichting op p. 17 van de consultatieversie van de MvT zegt niets anders dan dat. Er wordt bij artikel 3.4 van het wetsvoorstel inderdaad van uit gegaan dat er geen behoefte meer bestaat aan een overgangsregime in verband met noodzakelijke aanpassing van bestaande nadeelcompensatieregelingen op het niveau van beleidsregels. De toelichting bij artikel 3.4 is naar aanleiding van bovengenoemde reacties aangevuld en verduidelijkt.

De Afdeling gaat in haar consultatiereactie verder met name in op de verhouding van afdeling 15.1 van de Omgevingswet tot titel 4.5 Awb. Daarbij vraagt zij aandacht voor de vergoeding van schaduw schade en uitvoeringsschade bij toepassing van afdeling 15.1 van de Omgevingswet, mede in verband met de rechtsbescherming die aan artikel 1 Eerste Protocol bij het EVRM kan worden ontleend. De vragen die de Afdeling stelt hebben betrekking op het wetsvoorstel Invoeringswet Omgevingswet en zijn beantwoord in het nader rapport en de aangevulde memorie van toelichting bij dat wetsvoorstel. Dat wetsvoorstel is op 29 juni 2018 ingediend bij de Tweede Kamer. Kort gezegd vormen de voorstellen in afdeling 15.1 een aanvulling op de regeling voor nadeelcompensatie in titel 4.5 Awb. Daar waar afdeling 15.1 de regeling in de Awb aanvult, gaat deze afdeling voor op de Awb. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Invoeringswet Omgevingsrecht wordt op meerdere plaatsen aandacht besteed aan de verhouding tussen de voorgestelde afdeling 15.1 en titel 4.5 Awb, waaronder specifiek artikel 4:126 Awb. Daarbij wordt onder meer ingegaan op de limitatieve en exclusieve afbakening van schadeoorzaken in artikel 15.1. Ook is specifiek aandacht besteed aan schaduw schade¹⁹ en de rechtsbescherming in het licht van artikel 1 Eerste Protocol bij het EVRM.²⁰ Korthedshalve wordt daarnaar hier verder verwezen. Op de vraag van Tjepkema en Huijts of er na de inwerkingtreding van titel 4.5 Awb ruimte blijft bestaan voor verordeningen van de decentrale overheden over nadeelcompensatie luidt het antwoord als volgt. In de eerste plaats gelden de normale regels over anterieure en posterieure verordeningen uit de Gemeente-, Provincie- en Waterschapswet. Voor anterieure verordeningen geldt op grond daarvan dat deze na inwerkingtreding van titel 4.5 Awb van rechtswege komen te vervallen. Met de codificatie van het égalitébeginsel in artikel 4:126 Awb is de hoofdregel voor vergoeding van schade bij rechtmatig overheids handelen vastgelegd. De wetgever is er vanuit gegaan dat omdat het égalitébeginsel in de praktijk in verreweg de meeste gevallen de grondslag zal vormen voor een vordering tot vergoeding van schade ten gevolge van rechtmatig overheids handelen aan toekenning van nadeelcompensatie op andere grondslagen geen behoefte meer zal bestaan.²¹ In zoverre is de regeling uitputtend bedoeld. Dat betekent echter niet – en de auteurs stellen terecht vast dat dit uit de Kamerstukken ook naar voren komt – dat er in de praktijk geen behoefte zal bestaan aan een nadere invulling van bepaalde begrippen en aanvulling op enkele onderwerpen. Op welke wijze – via verordening of beleidsregels – dit het beste kan geschieden is niet op voorhand te zeggen. In het algemeen zullen procedurele regels zich makkelijker lenen voor opname in een verordening vanwege de – meer digitale – aard van een dergelijke regeling, terwijl de invulling van een open norm voor verschillende situaties feitelijk al zo dicht in de buurt komt van de vaststelling en kwalificatie van feiten dat dit echt een bestuurlijke taak moet worden geacht en beter in beleid kan worden vastgelegd. In relatie tot de voorgestelde afdeling 15.1 van de Omgevingswet wordt opgemerkt dat deze regeling de algemene regeling van titel 4.5 Awb als uitgangspunt neemt, en deze op onderdelen aanvult. De decentrale overheden

¹⁹ Kamerstukken II 2017/18, 34986, nr. 3, § 2.1.2.8 (p. 30 e.v., schaduw schade) en p. 227 (uitvoeringsschade).

²⁰ Kamerstukken II 2017/18, 34986, nr. 3, p. 243 e.v..

²¹ Kamerstukken II 2010/11, 32621, nr. 3, p. 13.

hebben hier uiteraard ook rekening mee te houden. Een voorbeeld hiervan is de nadere invulling van het normaal maatschappelijk risico in artikel 15.7. Een ander voorbeeld is de limitatieve en exclusieve opsomming van schadeoorzaken in afdeling 15.1.

Op het punt van recht op nadeelcompensatie bij brede bevoegdheidsgrondslagen refereren de auteurs naar het preadvies uit 2015 van G.M. van den Broek en M.K.G. Tjepkema voor de Vereniging voor Bouwrecht. In dit advies werd voorgesteld een bepaling aan titel 4.5 toe te voegen met eenzelfde inhoud als het huidige artikel 6.1, zesde lid, Wro. Dit komt er op neer dat een bestuursorgaan schade als gevolg van een brede bevoegdheidsgrondslag pas hoeft vast te stellen als er een besluit wordt genomen op grond van deze bevoegdheid. Tjepkema en Huijts stellen de vraag of een dergelijke bepaling niet alsnog in dit wetsvoorstel moet worden opgenomen. Daar is niet voor gekozen. Zeker met de voor het omgevingsrecht gemaakte keuzes in afdeling 15.1 van de Omgevingswet – waarbij wel verschoven wordt naar de vergunningverlening – is dit onderwerp op het moment onvoldoende uitgekristalliseerd om te stellen dat een dergelijke bepaling in de Awb noodzakelijk is. Voor het omgevingsrecht is voor de vergoeding van indirecte schade dus expliciet de keuze gemaakt om een aanvraag om schadevergoeding pas bij vergunningverlening of concreet feitelijk handelen mogelijk te maken. Op die momenten is, zo is de gedachte achter afdeling 15.1, ook veel beter in kaart te brengen om welke schade het gaat. Buiten het omgevingsrecht is de behoefte aan het verleggen van het schademoment nog niet naar voren gekomen. De ervaring vanuit het omgevingsrecht is verder dat het enkele feit dat een vergunningplicht wordt geïntroduceerd, niet leidt tot schade. Van den Broek en Tjepkema stellen in hun preadvies overigens ook dat met de verschuiving een risico op zogenaamde schaduwshade ontstaat en dat daar dan een aparte hardheidsclausule zou moeten gelden. De vraag is welke inhoud een dergelijke regeling zou moeten krijgen, zeker nu in hier in de Omgevingswet niet voor gekozen is. Aangezien er nog maar weinig ervaring op dit punt is opgedaan met de afhandeling van verzoeken om nadeelcompensatie en ook niet bekend is hoe vaak zich een en ander zich zal voordoen is besloten artikel 4:126 Awb op gevallen buiten de Omgevingswet onverkort te laten gelden. De vraag of de bijzondere keuzes die gemaakt zijn onder de Omgevingswet, zich lenen voor brede toepassing in de Awb laat zich nu nog niet beantwoorden.

Op de vraag of in het overgangsrecht nog andere wetten dan die opgaan in de Omgevingswet worden opgenomen in het Koninklijk Besluit dat het overgangsrecht bepaalt, verwijs ik naar de memorie van toelichting bij de Invoeringswet Omgevingswet waarin is uitgelegd dat sommige wetten niet volledig opgaan in de Omgevingswet.²² De aanpassing van deze wetten aan titel 4.5 Awb is vanwege de samenhang met de invoering van de Omgevingswet in dat wetsvoorstel meegenomen. Zoals het zich nu laat aanzien moeten deze wetten bij eerdere inwerkingtreding van de Awb ook even hiervan uitgezonderd blijven.

Over de start van de termijn genoemd in artikel V van de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige overheidsdaad met de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel is het Ministerie van Financiën geïnformeerd.

5.3.5 Regeldruk

Naar aanleiding van het commentaar van het ATR is de regeldrukparagraaf uit de toelichting verbeterd en aangevuld.

6. *Overgangsrecht en inwerkingtreding*

De nieuw voorgestelde coördinatieregeling zal gelijktijdig in werking treden met de Omgevingswet. Voor de overige onderdelen van dit wetsvoorstel geldt in beginsel hetzelfde, met dien verstande dat het wetsvoorstel het mogelijk maakt dat deze onderdelen eerder in werking treden (zie artikel 5.2). De inwerkingtreding van de Omgevingswet is voorzien per 1 januari 2021.

II ARTIKELSGEWIJS

HOOFDSTUK 1. WIJZIGING VAN DE ALGEMENE WET BESTUURSRECHT

Artikel 1

A

²² Kamerstukken II 2017/18, 34986, nr. 3, p. 36.

Afdeling 3.4A

Artikel 3:19

Het voorgestelde artikel 3:19 is gelijk aan het huidige artikel 3:20 in combinatie met het huidige artikel 3:19 Awb. Om wetssystematische redenen worden beide bepalingen gebundeld en ondergebracht in een afzonderlijke afdeling 3.4A. Het artikel legt aan bestuursorganen een inspanningsverplichting op om, indien er sprake is van besluiten die nodig zijn om een bepaalde activiteit te mogen verrichten dan wel besluiten die strekken tot het vaststellen van een financiële aanspraak met het oog op die activiteit, te bewerkstelligen dat de aanvrager van een besluit wordt geïnformeerd indien er nog andere besluiten moeten worden aangevraagd om de beoogde activiteit te kunnen uitvoeren. Daarmee blijven inhoud en reikwijdte van deze verplichting ongewijzigd. Het artikel is van toepassing indien een bestuursorgaan een beslissing op een aanvraag neemt en redelijkerwijs kan aannemen dat er nog andere besluiten moeten worden aangevraagd om de door de aanvrager gewenste activiteit te kunnen verrichten. Zoals reeds vermeld in de toelichting bij het huidige artikel 3:20 (Kamerstukken II 2006/07, 30980, nr. 3, p. 19-20), strekt de inspanningsverplichting niet verder dan hetgeen redelijkerwijs uit door de aanvrager beschikbare informatie kan worden afgeleid en is zij beperkt tot op aanvraag te nemen besluiten.

B

Afdeling 3.5

Artikel 3:20

De coördinatieregeling zoals die wordt voorgesteld in afdeling 3.5 heeft, net als de thans bestaande paragraaf 3.5.3, een facultatief karakter. Op grond van het voorgestelde artikel 3:20 kan de coördinatieregeling van toepassing worden verklaard bij wettelijk voorschrift dan wel bij besluit van de tot het nemen van besluiten bevoegde bestuursorganen. Nieuw is dat daarvoor de term "coördinatiebesluit" wordt geïntroduceerd.

Anders dan de huidige coördinatieregeling, is de reikwijdte van de nieuw voorgestelde regeling niet begrensd tot bepaalde typen besluiten. Op grond van het huidige artikel 3:19 Awb is de huidige afdeling 3.5, die zowel de informatie als de coördinatie omvat, van toepassing op besluiten die nodig zijn om een bepaalde activiteit te mogen verrichten en op besluiten die strekken tot het vaststellen van een financiële aanspraak met het oog op die activiteit. In de nieuwe opzet is voor de coördinatieregeling afgezien van een dergelijke reikwijdtebepaling, omdat de reikwijdte van de coördinatie reeds wordt bepaald door het wettelijke voorschrift of het coördinatiebesluit waarin de coördinatieregeling van toepassing wordt verklaard. Om dezelfde reden keert het huidige artikel 3:21, tweede lid, Awb, op grond waarvan de coördinatieregeling niet van toepassing is op fiscale besluiten, besluiten inzake premieheffingen belastingen, sociale premies en zogeheten tenderbesluiten, niet terug in het voorstel.

Het voorgaande brengt met zich mee dat de regeling niet alleen kan worden toegepast op beschikkingen, maar ook op algemeen verbindende voorschriften en andere besluiten van algemene strekking. Gedacht kan worden aan de gecoördineerde voorbereiding van een wijziging van een omgevingsplan en een op dat nieuwe plan gebaseerde omgevingsvergunning. Hierbij moet overigens wel worden bedacht dat niet-appellabele besluiten via de werking van het voorgestelde artikel 3:28 niet alsnog appellabel kunnen worden. Verder brengt het voorgaande met zich mee dat de regeling behalve op besluiten op aanvraag, ook op ambtshalve besluiten kan worden toegepast. Uiteraard is toepassing op een combinatie van beide ook mogelijk. Wel is het zo dat de bepalingen uit de regeling die specifiek zijn geschreven voor besluiten op aanvraag, logischerwijs geen toepassing kunnen vinden op ambtshalve besluiten.

Het verbrede toepassingsbereik van de nieuw voorgestelde coördinatieregeling laat onverlet dat de regeling alleen van toepassing kan worden verklaard op besluiten die met elkaar samenhangen. Het doel van de regeling is immers het bevorderen van een doelmatige en samenhangende voorbereiding van besluiten (zie het voorgestelde artikel 3:22). Uiteraard kan de regeling niet worden gebruikt voor een ander doel, bijvoorbeeld het verkorten van de beroepsgang tegen een of meer van de te coördineren besluiten (zie artikel 3:3 Awb).

Zowel voor de aanvrager als voor de bevoegde bestuursorganen moet duidelijk zijn welke besluiten onder de coördinatie vallen en in welke coördinatieprocedure ze vallen. De voorgestelde systematiek van de artikelen 3:20, 3:21, derde lid, en 3:25 voorziet daarin.

Artikel 3:21

Om de coördinatie-regeling goed uit te kunnen voeren, is het noodzakelijk dat er een coördinerend bestuursorgaan wordt aangewezen. Het voorgestelde eerste lid, dat overeenkomt met het huidige artikel 3:22 Awb, bepaalt dat het coördinerend bestuursorgaan in het wettelijk voorschrift, bedoeld in artikel 3:20, onderdeel a, dan wel in het coördinatiebesluit (zie artikel 3:20, onderdeel b) moet worden aangewezen. Van het coördinerend bestuursorgaan wordt een actieve houding verwacht, zowel wat betreft het proces als wat betreft de inhoud (zie hierna de toelichting op artikel 3:22). Gelet daarop, is het van belang dat het aan te wijzen bestuursorgaan over voldoende relevante kennis, ervaring en capaciteit beschikt.

De regeling gaat er geenszins van uit dat indien er bestuursorganen van verschillende niveaus bevoegd zijn, dat het bestuursorgaan uit de hoogste bestuursorgaan ook het coördinerende bestuursorgaan zal zijn, hoewel dat waarschijnlijk wel vaak het geval zal zijn. Er zijn situaties denkbaar waarin het bestuursorgaan afkomstig uit de hoogste bestuurslaag wel bevoegd is, maar de besluitvorming voornamelijk bij andere bestuursorganen plaatsvindt. Het ligt dan niet voor de hand dat het bestuursorgaan afkomstig uit de hoogste bestuurslaag ook het coördinerende bestuursorgaan is. Het coördinerend bestuursorgaan zal doorgaans het bestuursorgaan zijn dat een project wil uitvoeren. Voor de uitvoering van dat project kan ook een vergunning van de centrale overheid vereist zijn, maar dat hoeft niet meteen tot gevolg te hebben dat dan ook de coördinatie bij de centrale overheid ligt. Gedacht kan worden aan een project van een gemeente waarvoor een vergunning op grond van de Omgevingswet vereist is waarvoor de Minister van BZK bevoegd gezag is.

Een wijziging ten opzichte van het huidige artikel 3:22 is dat niet meer een van de "betrokken" bestuursorganen behoeft te worden aangewezen als coördinerend bestuursorgaan. Daardoor ontstaat meer flexibiliteit, bijvoorbeeld indien er voor een eerder cluster van besluiten al een dergelijk orgaan is aangewezen en het praktisch is om datzelfde orgaan ook in het tweede cluster aan te wijzen, ook al is een bevoegdheid van dat orgaan niet bij het tweede cluster betrokken. Ook biedt de gewijzigde bepaling ruimte om een speciaal coördinatieorgaan op te richten, zoals een schadeschap. In deze gevallen ligt het wel voor de hand om voor de aanwijzing als coördinerend bestuursorgaan de instemming van het aan te wijzen orgaan te verlangen. Dit wordt geregeld in het voorgestelde tweede lid.

Op grond van het voorgestelde derde lid is het mogelijk om bepaalde besluiten (voorshands) uit te zonderen van de gecoördineerde besluitvorming. Reden hiervoor is dat het voor bepaalde besluiten die anders onder de coördinatie-regeling zouden vallen, aangewezen is om juist de oorspronkelijke procedure te volgen of om mogelijk te maken dat een bepaald besluit meegaat in een volgende coördinatieprocedure. Het coördinerend bestuursorgaan kan een besluit uitzonderen van de gecoördineerde besluitvorming, indien redelijkerwijs niet valt te verwachten dat toepassing van afdeling 3.5 op een besluit de voortgang van de besluitvorming over de te coördineren besluiten in betekende mate zal versnellen of dat aan deze toepassing anderszins aanmerkelijke voordelen zijn verbonden. Hierbij kan worden gedacht aan vergunningen voor de uitvoering van een project die pas later in beeld komen zoals uitvoeringsvergunningen die de aannemer nodig heeft om zijn werkzaamheden te kunnen uitvoeren, zoals voor het tijdelijk plaatsen van een hoogwerker of voor een tijdelijk verkeersbesluit.

De voorgestelde regeling is primair geschreven voor de situatie dat voor het verwezenlijken van een bepaald resultaat (bijvoorbeeld de realisatie van een project) besluiten van meerdere bestuursorganen nodig of vereist zijn. Het staat bestuursorganen niettemin vrij om de regeling te gebruiken voor de coördinatie van samenhangende besluiten van één bestuursorgaan. In dat geval bestaan er twee mogelijkheden. Om te beginnen kan het bevoegde bestuursorgaan in het wettelijk voorschrift of coördinatiebesluit zelf als coördinerend bestuursorgaan worden aangewezen. In dat geval zullen (onderdelen van) bepalingen uit de regeling die uitsluitend een rol kunnen spelen in de situatie dat besluiten van twee of meer bestuursorganen worden gecoördineerd, zoals artikel 3:22, tweede lid, 3:23, tweede lid en 3:26, eerste lid, logischerwijs geen toepassing kunnen vinden. Daarnaast is het mogelijk dat een ander bestuursorgaan dan het bevoegde bestuursorgaan als coördinerend bestuursorgaan wordt aangewezen. Indien de aanwijzing geschiedt in een coördinatiebesluit, moet dit andere bestuursorgaan daar op grond van het voorgestelde artikel 3:21, tweede lid, dan wel mee instemmen.

Artikel 3:22

Dit voorgestelde artikel 3:22 komt overeen met het huidige artikel 3:23 Awb, met dien verstande dat de tekst tekstueel is vereenvoudigd. Op grond van dit artikel is het coördinerende

bestuursorgaan verplicht een doelmatige en samenhangende besluitvorming te bevorderen. Dit betekent dat de in de gecoördineerde procedure te zetten stappen zo effectief en efficiënt mogelijk worden georganiseerd, gerekend vanaf de fase van voorbereiding van de besluiten tot en met de fase van rechtsbescherming. Van het coördinerende bestuursorgaan wordt een actieve houding verwacht, zowel wat betreft het proces als wat betreft de inhoud. Voor de betrokken bestuursorganen geldt een plicht om rekening te houden met de (inhoudelijke) samenhang tussen aanvragen en tussen besluiten.

Het tweede lid houdt in een inspanningsverplichting van de bevoegde bestuursorganen om medewerking te verlenen voor het welslagen van de coördinatie. Deze inspanningsverplichting ziet niet alleen op het nemen van de benodigde besluiten, maar ook op het gevolg geven aan wettelijke verplichtingen, zoals wettelijke adviestaken.

Artikel 3:23

Het eerste lid verplicht de aanvrager zijn medewerking aan de coördinatie te verlenen door zijn aanvragen in te dienen bij het coördinerend bestuursorgaan. Het betreft een uitzondering op de in artikel 4:1 Awb neergelegde hoofdregel dat aanvragen worden ingediend bij het bevoegde bestuursorgaan. De beslissingsbevoegdheid blijft liggen bij het bevoegde bestuursorgaan. Het bevoegde bestuursorgaan wordt daarom direct op de hoogte gesteld van de ingediende aanvraag. Mocht de aanvrager zijn aanvraag abusievelijk indienen bij het bevoegde bestuursorgaan en niet bij het coördinerend bestuursorgaan, dan is het beslissingsbevoegde bestuursorgaan op grond van artikel 2:3, eerste lid, Awb gehouden om de aanvraag door te zenden naar het coördinerend bestuursorgaan.

Daarnaast bevat het eerste lid een inspanningsverplichting voor de aanvrager om de besluiten zo veel mogelijk gelijktijdig aan te vragen. In bijzondere gevallen kan het aangewezen zijn om uitdrukkelijk gelijktijdige indiening voor te schrijven. Voor die gevallen zal de wetgever desgewenst in de bijzondere wetten een voorziening moeten treffen.

Het huidige artikel 3:24, eerste lid, Awb voorziet er in dat alle aanvragen binnen zes weken na ontvangst van de eerste aanvraag worden ingediend. Dat wordt ook nu voorgesteld, met dien verstande dat het coördinerend bestuursorgaan kan besluiten van die termijn af te wijken.

Het tweede lid komt overeen met de tweede volzin van het huidige artikel 3:24, tweede lid, Awb. Het derde lid voorziet erin dat aanvragen die later worden ingediend dan de gestelde termijn worden voorbereid in een nieuwe, latere coördinatieprocedure. Het coördinerend bestuursorgaan kan overigens bepalen dat de te laat aangevraagde besluiten wel onderdeel vormen van de gecoördineerde besluitvorming die op dat moment plaatsvindt.

Het vierde lid komt overeen met het vierde lid van het huidige artikel 3:24 Awb.

Het vijfde lid is ontleend aan artikel 3.31, tweede lid, van de Wro en artikel 20, negende lid, van de Tracéwet. Deze bepaling is wenselijk omdat in sommige gevallen een vergunning alleen door de eigenaar van een perceel kan worden aangevraagd. Als de eigenaar een vergunningaanvraag achterwege laat, kan de activiteit waarvoor de vergunning noodzakelijk is in dat geval slechts worden uitgevoerd als het bestuursorgaan de grond of de zaak uiteindelijk in eigendom heeft verkregen (in het uiterste geval door onteigening). Dit kan in de weg staan aan een goede uitvoering van de activiteit. Gelet op het doel van deze bepaling, die als een uiterste middel moet worden gezien, is de toepassing beperkt tot besluiten die strekken tot uitvoering van een eerder door het coördinerend bestuursorgaan genomen besluit. Hierbij moet met name worden gedacht aan zogeheten projectbesluiten.

Artikel 3:24

Om te voorkomen dat het bestuursorgaan al met de behandeling van een aanvraag moet beginnen voordat de andere samenhangende aanvragen zijn ontvangen, is in het artikel bepaald dat de bestlistermijn pas begint te lopen zodra alle aanvragen binnen zijn. Deze regel komt overeen met het huidige artikel 3:25 Awb. Omdat de coördinatieprocedure van toepassing is verklaard op grond van artikel 3:20, onderdeel a of b, zal het bestuursorgaan ervan op de hoogte zijn om welke besluiten het gaat. De enige onzekerheid is of de aanvrager de besluiten ook daadwerkelijk aanvraagt. Via goed overleg is die onzekerheid in voldoende mate weg te nemen. In specifieke gevallen bestaat bovendien de mogelijkheid dat het coördinerend bestuursorgaan een besluit aanvraagt op grond van artikel 3:23, vijfde lid.

Het artikel laat onverlet de mogelijkheid om op grond van artikel 4:5, eerste lid, Awb de bestlistermijn op te schorten.

Artikel 3:25

Op grond van het voorgestelde artikel 3:25, eerste lid, geldt – net zoals dat nu reeds het geval is (zie huidig artikel 3:26, eerste lid, Awb) – dat indien voor ten minste één van de te coördineren besluiten de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 Awb van toepassing is, alle besluiten volgens die procedure tot stand dienen te komen. De procedure van afdeling 3.4 Awb treedt in de plaats van de procedures die normaliter voor de voorbereiding gelden krachtens enig wettelijk voorschrift. In het eerste lid worden enkele voorzieningen getroffen voor een uniforme toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure bij gecoördineerde besluitvorming. Deze voorzieningen strekken er met name toe het coördinerend bestuursorgaan een centrale rol te laten vervullen in de voorbereidingsprocedure.

Onderdeel a regelt dat het (ontwerp) van een besluit en de daarbij behorende stukken in ieder geval op het kantoor van het coördinerend bestuursorgaan ter inzage worden gelegd.

In onderdeel b is aan het coördinerend bestuursorgaan een inspanningsverplichting opgelegd om alle (ontwerp)besluiten gezamenlijk voorwerp van (mondelinge) inspraak te laten zijn. In onderdeel c is geregeld dat zienswijzen bij het coördinerend bestuursorgaan worden ingediend. Op grond van onderdeel d kunnen zienswijzen door een ieder naar voren worden gebracht op alle besluiten die onderdeel uitmaken van de coördinatie indien dat voor één van de besluiten is bepaald. Indien een besluit strekt tot uitvoering van een ander besluit kunnen er op grond van het voorgestelde onderdeel e geen zienswijzen worden ingediend over dat andere besluit, als dat andere besluit buiten de betreffende coördinatie valt. Het ligt immers niet in de rede dat in dat geval over die basisbesluiten in de aan de orde zijnde coördinatie wel zienswijzen naar voren kunnen worden gebracht, terwijl deze basisbesluiten zelf geen deel uitmaken van de coördinatieprocedure.

Onderdeel f strekt ertoe dat ook het initiatief tot het reageren op naar voren gebrachte zienswijzen bij het coördinerend bestuursorgaan wordt gelegd.

Ingevolge onderdeel g moet het coördinerend bestuursorgaan de vereiste kennisgevingen uit afdeling 3.4 en afdeling 3.6 doen aan belanghebbenden en in dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen, alsmede de aanverwante toezending en mededeling van (ontwerp)besluiten.

Onderdeel h regelt dat de beslistermijn voor het nemen van de te coördineren besluiten door het coördinerend bestuursorgaan wordt bepaald. Daarbij geldt de termijn die geldt voor het besluit met de langste beslistermijn als buitengrens. Hoewel zou kunnen worden aangenomen dat hier sprake is van een voorbereidingsbeslissing in de zin van artikel 6:3 Awb, is zekerheidshalve de beslissing tot vaststelling van de beslistermijn uitdrukkelijk van beroep uitgezonderd door de voorgestelde aanvulling van artikel 8:4 Awb.

Onderdeel i regelt dat er van mededelingen en kennisgevingen tevens moet worden gepubliceerd in de Staatscourant en langs elektronische weg.

Gevolg van deze procedure is dat bij de toepassing van afdeling 3.4 de termijn voor het instellen van beroep bij de bestuursrechter (ingevolge artikel 7:1, eerste lid, onderdeel d, Awb is er geen bezwaarschriftprocedure) voor alle besluiten op hetzelfde tijdstip aanvangt. Bij toepassing van afdeling 3.4 Awb is deze termijn in artikel 6:8, vierde lid, Awb gekoppeld aan de datum waarop het desbetreffende besluit ter inzage wordt gelegd. Nu er in artikel 3:26, tweede lid, in wordt voorzien dat alle besluiten gelijktijdig door het coördinerend bestuursorgaan ter inzage worden gelegd, volgt uit onderdeel j, dat de beroepstermijn ook in die gevallen voor alle besluiten gelijktijdig begint, omdat daarin is vastgelegd dat de dag van terinzagelegging door het coördinerend bestuursorgaan bepalend is voor de aanvang van de beroepstermijn.

De strekking van het tweede lid komt overeen met de strekking van het huidige artikel 3:26, tweede lid. Als voor geen van de besluiten normaliter de openbare voorbereidingsprocedure geldt, zijn de 'gewone' regels over de voorbereiding van beschikkingen uit de Awb van toepassing. Deze moeten dan ook worden toegepast als het gaat om besluiten die van algemene strekking zijn; vandaar de mogelijkheid van 'overeenkomstige' toepassing. Anders dan in het huidige artikel 3:26, tweede lid, is in het tweede lid van het voorgestelde artikel 3:25 niet meer opgenomen dat indien afdeling 3.4 niet van toepassing is, de voorbereiding geschiedt met toepassing of overeenkomstige toepassing van afdeling 4.1.2. Die afdeling is in dat geval hoe dan ook van toepassing en het is derhalve niet nodig dat expliciet in de wet op te nemen. Wel moet, net als in het huidige artikel 3:26, tweede lid, worden geregeld dat de relevante coördinatiemechanismen uit het eerste lid (gezamenlijke gelegenheid zienswijzen naar voren te brengen, mededeling en kennisgeving van de betrokken besluiten, gecombineerde hoorzittingen e.d.) ook dan van toepassing zijn.

Artikel 3:26

Het voorgestelde artikel 3:26 is nagenoeg gelijk aan het thans bestaande artikel 3:27 en voorziet erin dat bevoegde bestuursorganen hun beslissing toezenden aan het coördinerend bestuursorgaan, dat vervolgens de besluiten gelijktijdig bekendmaakt en ze – indien van toepassing – gelijktijdig ter inzage legt. Het gaat hier om besluiten die in dezelfde

coördinatieprocedure zijn voorbereid. Een wijziging ten opzichte van het huidige artikel 3:27 is dat in het nieuw voorgestelde artikel expliciet wordt gemaakt dat de bevoegde bestuursorganen de genomen besluiten "zo spoedig mogelijk" doorsturen aan het coördinerend bestuursorgaan, zodat dat bestuursorgaan zijn coördinerende taak zorgvuldig kan uitvoeren. Gelet op de aanvang van de beslistermijn op grond van artikel 3:24 en de in artikel 3:22, eerste lid, neergelegde verplichting voor het coördinerend bestuursorgaan om een gecoördineerde voorbereiding te bevorderen is het van belang dat het coördinerend bestuursorgaan zo spoedig mogelijk kennis heeft van de besluiten die zijn genomen.

Artikel 3:27

Dit artikel komt grotendeels overeen met het huidige artikel 3:28 Awb. Nieuw is het tweede lid, dat het coördinerend bestuursorgaan een inspanningsverplichting oplegt om alle bestreden besluiten gezamenlijk voorwerp te laten zijn van het recht te worden gehoord. Dit betekent dat in voorkomende gevallen in beginsel alle bestreden besluiten gezamenlijk en gelijktijdig op een eventuele hoorzitting aan de orde moeten komen. De bepaling vormt de pendant van de inspanningsverplichting van het coördinerend bestuursorgaan om in het kader van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure alle ontwerpbesluiten gezamenlijk voorwerp van (mondelijke) inspraak te laten zijn (voorgesteld artikel 3:25, eerste lid, onderdeel b). Verder wordt in het derde lid aanvulling ten opzichte van het huidige artikel 3:28, tweede lid, voorgesteld, te weten dat de bevoegde bestuursorganen "zo spoedig mogelijk" hun beslissingen op bezwaar aan het coördinerend bestuursorgaan toesturen. Een soortgelijke aanvulling is ook in artikel 3:26 opgenomen, zoals hierboven toegelicht. Dit stelt het coördinerend bestuursorgaan in staat zijn coördinerende taak optimaal uit te voeren.

Artikel 3:28

Dit artikel is ontleend aan artikel 8.3, eerste lid, van de Wro en voorziet in een gebundelde beroepsgang inzake de gecoördineerde besluiten.

Uit de zinsnede 'besluiten die zijn voorbereid met toepassing van deze afdeling' kan worden afgeleid dat dit artikel niet van toepassing is op besluiten die ingevolge artikel 3:21, derde lid, bewust buiten de coördinatie blijven. De bepaling is daarentegen wel van toepassing op besluiten die met toepassing van afdeling 3.5 hadden moeten worden voorbereid, maar waarbij dat per abuis niet is gebeurd. Op dit punt wordt de praktijk van de Wro en de daarop gebaseerde jurisprudentie gecontinueerd (zie ABRvS 4 april 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1146).

Uit het feit dat de afzonderlijke besluiten waarop artikel 3:28 van toepassing is voor de mogelijkheid van beroep bij de bestuursrechter worden aangemerkt als één besluit, kan niet worden afgeleid dat regels die voor het ene besluit gelden, automatisch ook voor het andere besluit komen te gelden. Het wettelijk kader voor de gebundelde besluiten blijft met andere woorden ongewijzigd. Zo kunnen besluiten waarvoor de mogelijkheid van pro-forma beroep niet via artikel 1.6 van de Crisis- en herstelwet is uitgesloten, niet via dit artikel toch onder deze uitzondering komen te vallen, wanneer zij gecoördineerd worden voorbereid met een besluit dat wél is uitgezonderd van de mogelijkheid van pro-forma beroep. Evenmin heeft artikel 3:28 tot gevolg dat besluiten die niet appellabel zijn, toch appellabel worden wanneer zij gecoördineerd worden voorbereid met een besluit waartegen wel beroep kan worden ingesteld. Met het voorgestelde artikel is oftewel geen uitzondering beoogd op de artikelen 8:3, 8:4 en 8:5 Awb en andere wettelijke voorschriften die het beroepsrecht beperken.

Artikel 3:29

Dit artikel is deels ontleend aan het huidige artikel 3:29 Awb en deels aan artikel 25 van de Tracéwet en de artikelen 8.2 en 8.3 van de Wro. Het artikel regelt de relatieve en absolute competentie van de bestuursrechters die in beroep en hoger beroep te oordelen hebben over besluiten die onder de coördinatieregeling vallen en voorziet in een bundeling van de rechtsbeschermingsprocedures.

Het eerste lid ziet op de situatie dat tegen alle gecoördineerde besluiten beroep openstaat bij de rechtbank. In dat geval staat tegen alle besluiten beroep open bij de rechtbank binnen het rechtsgebied waar het coördinerend bestuursorgaan zijn zetel heeft. Het verschil met het huidige artikel 3:29, eerste lid, is dat de bevoegdheid van rechtbank en dus bestuursrechtspraak in twee instanties, wordt beperkt tot die gevallen waarin voor alle gecoördineerde besluiten beroep in twee

instanties geldt. Dit is dus de omgekeerde regel van hetgeen nu in artikel 3:29 staat. Deze omkering wordt voorgesteld met het oog op het tegengaan van al te grote vertraging als gevolg van beroep in twee instanties in die gevallen waarin volgens de geldende wetgeving tegen een of meer van de gecoördineerde besluiten beroep in één instantie openstaat. Wel blijft net als nu het geval is in het vierde lid een verwijzingsmogelijkheid bestaan voor die gevallen waarin de bestuursrechter van oordeel is dat toch beroep in twee instanties aangewezen is.

Uit het tweede lid volgt dan dat indien tegen één van de besluiten beroep openstaat bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, tegen alle besluiten beroep open staat bij die bestuursrechter. In voorkomend geval kan dit ook de Centrale Raad van Beroep of het College van Beroep voor het bedrijfsleven zijn, zoals ook nu is geregeld in artikel 3:29, tweede lid. Voor hoger beroep geldt hetzelfde op grond van het derde lid.

C

Wijziging artikel 5:20

Het toe te voegen derde lid schept een algemene bevoegdheid tot het opleggen van een last onder bestuursdwang bij overtreding van de medewerkingsplicht op basis van het eerste lid. Deze bevoegdheid wordt in handen gelegd van het bestuursorgaan onder verantwoordelijkheid waarvan de toezichthouder werkzaam is. Het desbetreffende bestuursorgaan kan in plaats daarvan aan de overtreder ook een last onder dwangsom opleggen (artikel 5:32, eerste lid). De voorgestelde bepaling staat er niet aan in de weg dat de bijzondere wetgever, in aanvulling op het derde lid, overtreding van de medewerkingsplicht sanctioneert met een bestuurlijke boete.

De verplichting een toezichthouder alle medewerking te verlenen die deze redelijkerwijze bij de uitoefening van zijn bevoegdheden kan vorderen, kan in bepaalde gevallen botsen met het uit artikel 6 EVRM voortvloeiende recht van degene jegens wie een 'criminal charge' geldt om niet mee te werken aan zelfincriminatie. Voorop gesteld moet worden dat het EHRM in zijn bekende uitspraak van 17 december 1996, no. 43/1994/490/572, ECLI:NL:XX:1996:ZB6862 (*Saunders tegen Verenigd Koninkrijk*) heeft overwogen dat het verbod op gedwongen zelfincriminatie zich niet uitstrekt tot het gebruik in strafzaken van bewijsmateriaal dat weliswaar onder dwang is verkregen, maar bestaat onafhankelijk van de wil van de verdachte (hierna: wilsonafhankelijk materiaal). Uit latere rechtspraak van het EHRM blijkt niet dat het van dit uitgangspunt is teruggekomen. Dit brengt mee dat de verkrijging van wilsonafhankelijk materiaal langs de weg van artikel 5:20 geen schending van artikel 6 van het EVRM oplevert, ook niet als de gevorderde medewerking wordt afgedwongen via een last onder bestuursdwang of dwangsom.

Voor zover sprake is van bewijsmateriaal waarvan het bestaan afhankelijk is van de wil van de verstrekker (hierna: wilsafhankelijk materiaal), geldt op grond van jurisprudentie van de Hoge Raad (HR 12 juli 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ3640) en het CBB (CBB 10 januari 2018, ECLI:NL:CBB:2018:3) het volgende. Voorop staat dat de verkrijging van zodanig materiaal mag worden afgedwongen voor toezichtsdoeleinden. Indien niet kan worden uitgesloten dat het materiaal tevens in verband met een 'criminal charge' tegen de verstrekker zal worden gebruikt, zal de toezichthouder moeten waarborgen dat de verstrekker van het wilsafhankelijk materiaal zijn recht om niet mee te werken aan zelfincriminatie effectief kan uitoefenen. Dit betekent dat de toezichthouder in de vereiste waarborgen dient te voorzien. Daartoe dient de toezichthouder een op het vorenstaande gerichte clausulering te verbinden aan een vordering om inlichtingen waarvan dwang uitgaat.

D

Wijziging artikel 8:4

Met de voorgestelde wijziging in artikel 8:4, eerste lid, Awb wordt in de eerste plaats bereikt dat geen bezwaar en beroep open staat tegen een besluit om afdeling 3.5 van toepassing te verklaren (coördinatiebesluit) en een besluit om een specifiek besluit buiten de coördinatie te laten of door te schuiven naar een volgende coördinatie. Hiermee worden bestuursrechtelijke procedures over procedures, die niet de inhoud van de te nemen besluiten betreffen, voorkomen. Ook het vantoepassingsverklaringsbesluit inzake de huidige coördinatieregeling is in het huidige artikel 8:4, eerste lid, onder e, Awb van beroep uitgesloten. De voorgestelde wijziging sluit daar dus op aan. Eveneens wordt buiten twijfel gesteld dat geen bezwaar en beroep openstaat tegen de beslissing van het coördinerend bestuursorgaan om, indien afdeling 3.4 Awb op de te coördineren besluiten van toepassing is, de beslistermijn vast te stellen (artikel 3:25, eerste lid, onderdeel h). Hierdoor wordt voorkomen dat louter procedurele beslissingen voorwerp worden van bezwaar en beroep.

HOOFDSTUK 2. WIJZIGING VAN DE OMGEVINGSWET

Artikel 2

A

In artikel 16.7 van de Omgevingswet wordt bepaald dat de nieuwe coördinatieregeling van de Awb van toepassing is op de besluiten ter uitvoering van een projectbesluit waarvoor dat op grond van artikel 5.45, eerste of tweede lid, van de Omgevingswet is bepaald. Dat brengt mee dat voor de besluiten ter uitvoering van de hoofdinfrastructurele projecten en de primaire waterkeringen die zijn aangewezen in artikel 5.46 van de Omgevingswet de coördinatieregeling op grond van de wet van toepassing is. Voor andere projecten kan het bevoegd gezag voor het project bepalen dat de coördinatieregeling wordt toegepast op besluiten ter uitvoering van het project. De regeling in artikel 5.45 van de Omgevingswet geldt niet alleen voor projectbesluiten die worden genomen op grond van de Omgevingswet, maar ook voor de projectbesluiten die worden genomen op grond van de Elektriciteitswet, de Gaswet en de Mijnbouwwet, waarvoor in de voorgenomen Invoeringswet een regeling is opgenomen. In artikel 5.45, derde lid, van de Omgevingswet is bepaald dat het bevoegd gezag voor het projectbesluit als coördinerend bestuursorgaan optreedt. Dat betekent dat als het bevoegd gezag voor het projectbesluit bepaalt dat de coördinatieregeling zal worden toegepast, geen coördinerend bestuursorgaan hoeft te worden aangewezen.

Indien de coördinatieregeling van toepassing is verklaard op besluiten ter uitvoering van een projectbesluit, is het voor het welslagen van de coördinatie uiteraard van belang dat deze besluiten de uitvoering van het projectbesluit niet belemmeren.

Indien hiervan onverhoopt toch sprake is, kan het coördinerend bestuursorgaan op grond van het voorgestelde artikel 5.45a in het uiterste geval in plaats van het oorspronkelijk bevoegde bestuursorgaan voorzien in het nemen van een besluit.

Indeplaatstreding houdt in dat het coördinerend bestuursorgaan zelf een besluit neemt, indien het oorspronkelijk bevoegde bestuursorgaan daarbij in gebreke blijft. De voorgestelde regeling is ontleend aan de Wro (artikel 3.34 en 3.36) en de Tracéwet (artikel 20, zesde en zevende lid). Indeplaatstreding wordt in drie situaties mogelijk gemaakt. In de eerste situatie heeft het oorspronkelijk bevoegde bestuursorgaan in het geheel geen besluit genomen. In de tweede situatie heeft het bestuursorgaan niet tijdig een besluit genomen. In de derde situatie heeft het bestuursorgaan wel een besluit genomen, maar belemmert dit besluit de goede uitvoering van het projectbesluit, ter uitvoering waarvan het is genomen.

De ervaringen uit het omgevingsrecht hebben geleerd dat de bevoegdheid tot indeplaatstreding van pas kan komen bij de coördinatie van samenhangende besluiten die zijn vereist voor omvangrijke ruimtelijke projecten zoals de aanleg van een snelweg, windmolenpark of elektriciteitscentrale. Het provinciale of nationale belang dat met dergelijke projecten wordt gediend vergt dat het coördinerend bestuursorgaan kan ingrijpen als door het in gebreke blijven van een van de betrokken bestuursorganen de voortgang van het project of zelfs de afronding daarvan in gevaar dreigt te komen. De bevoegdheid tot indeplaatstreding wordt om die reden alleen toegekend aan provincies en het Rijk.

Indeplaatstreding vormt een *ultimum remedium*. Het spreekt voor zich dat in het kader van een zorgvuldige voorbereiding het coördinerend bestuursorgaan in overleg treedt met de bevoegde bestuursorganen over het voornemen om in de plaats te treden, om tot een andere, minder ingrijpende oplossing te kunnen komen. Anders dan in de Wro en de Tracéwet is dit hier niet uitdrukkelijk bepaald. Dergelijk overleg is vaste praktijk in de Nederlandse bestuurlijke verhoudingen en vloeit voort uit het in artikel 3:2 Awb neergelegde zorgvuldigheidsbeginsel. Dit sluit ook aan bij de lijn die in de Omgevingswet is gekozen om geen overlegverplichtingen te regelen en zo veel mogelijk aan te sluiten bij de regels in de Awb. Van belang is verder dat het coördinerend bestuursorgaan bij het nemen van het besluit gebonden blijft aan het voor dat besluit geldende toetsingskader.

Indeplaatstreding strekt zich ook uit tot het optreden in bezwaar, beroep en hoger beroep (vgl. ABRvS 18 juni 2003, ECLI:NL:RVS:2003:AG1700). Door de indeplaatstreding treden geen wijzigingen op ten aanzien van de bevoegdheid tot handhaving van het bij indeplaatstreding genomen besluit of van de bevoegdheid het besluit te wijzigen of in te trekken als hiervoor na verloop van tijd aanleiding bestaat. Hiertoe blijft dus het oorspronkelijk tot het nemen van het besluit bevoegde bestuursorgaan steeds bevoegd.

B en C

De verwijzingen naar bepalingen in de nieuwe coördinatie­regeling in de Awb in de artikelen 16.7, derde lid, en 16.8, tweede lid, van de Omgevingswet zijn in overeenstemming gebracht met de in artikel I van dit wets­voorstel voorgestelde nieuwe artikelen van de Awb.

D

Op grond van de coördinatie­regeling in de Awb kan een wijziging van het omgevingsplan en een omgevingsvergunning worden gecoördineerd. Daardoor kunnen de besluiten die nodig zijn om een project te verwezenlijken, gelijktijdig of kort na elkaar worden genomen. In de praktijk bestaat behoefte aan deze mogelijkheid, omdat met gelijktijdige of nagenoeg gelijktijdige besluitvorming de initiatief­nemer over alle noodzakelijke toestemmingen beschikt om een project te verwezenlijken en tegelijkertijd het project in een omgevingsplan wordt vastgelegd. Gedacht kan worden aan de bouw van een appartementengebouw waarvoor naast een wijziging van het omgevingsplan, ook een omgevingsvergunning nodig is voor het bouwen van het gebouw, het kappen van een bomen en het maken van een uitweg. Deze bepaling bewerkstelligt dat voor beslissingen op aanvragen om een omgevingsvergunning voor een activiteit die in strijd is met een omgevingsplan waarvan de voorbereiding wordt gecoördineerd met de voorbereiding van een wijziging van dat omgevingsplan, als beoordelingskader het gewijzigde omgevingsplan geldt en niet dus het op het moment van het nemen van de beslissing op de aanvraag geldende omgevingsplan.

HOOFDSTUK 3. AANPASSING VAN BIJZONDERE NADEELCOMPENSATIEREGELINGEN AAN TITEL 4.5 VAN DE ALGEMENE WET BESTUURSRECHT

Artikel 3.1

In het huidige artikel 49e van de Kernenergie­wet is de mogelijkheid van nadeel­compensatie bij bestuurlijke maatregelen onder deze wet omschreven. Ook worden procedurele voorschriften gegeven. De algemeen geformuleerde grondslag voor nadeel­compensatie en voorschriften voor toekenning kunnen vervallen, omdat titel 4.5 Awb hierin voorziet. Artikel 49e bevat daarnaast nog enkele bijzondere bepalingen, die in aanvulling op titel 4.5 Awb kunnen blijven bestaan. Zo wordt voor de diverse soorten maatregelen bepaald welk orgaan bevoegd is tot het stellen van nadere regels voor toekenning van een vergoeding ingeval de vaststelling van de schade onredelijk lang zou duren of onevenredig kostbaar zou zijn voor de belanghebbende. Ook de hierbij geformuleerde voorwaarde dat van dergelijke toekenning alleen sprake kan zijn onder de voorwaarde dat de belanghebbende voor het toegekende bedrag de rechten die hij ter zake van de door hem geleden schade tegenover derden heeft, overdraagt aan het bestuursorgaan dat de vergoeding toekent, blijft bestaan.

Artikel 3.2

Artikel 4 van de Plantenziektenwet kan vervallen. Dit betreft volledig nadeel­compensatie en wordt voortaan ingevuld door titel 4.5 Awb.

Artikel 3.3

Artikel 18.9, vijfde lid, van de Telecommunicatiewet kan vervallen. Dit betreft volledig nadeel­compensatie en wordt voortaan ingevuld door titel 4.5 Awb.

Artikel 3.4

Bij de totstand­koming van de Wns is voorzien dat een gefaseerde inwerking­tre­ding van de regeling voor nadeel­compensatie nodig zou kunnen zijn. Daarom wordt in de Wns de mogelijkheid geboden om bestaande regelingen voor nadeel­compensatie voor enige tijd te laten voort­bestaan. Inmiddels is de Wns al een aantal jaar oud en is duidelijk geworden dat er vooral behoefte is aan een inwerking­tre­ding van de Wns op een manier die rekening houdt met de komst van de Omgevingswet, waarin talrijke wetten die voorschriften over nadeel­compensatie bevatten opgaan. Er bestaat gezien het tijds­verloop sinds de totstand­koming van de Wns geen aanleiding meer om gebruik te maken van een mogelijkheid om beleids­regels over nadeel­compensatie die niet in overeenstemming zijn met titel 4.5 Awb te laten voort­bestaan, aangezien bestuurs­organen zich reeds lange tijd hebben kunnen voorbereiden op deze titel.

In artikel 3.4 van dit voorstel wordt de inwerkingtredingsbepaling van de Wns daarom zo aangepast dat het mogelijk wordt om bij koninklijk besluit specifiek te bepalen voor welke wetten titel 4.5 nog niet in werking treedt en voor welke handelingen en besluiten van bestuursorganen dus nog geen nadeelcompensatie onder de algemene regeling kan worden verzocht. De wetten die dat koninklijk besluit zullen worden vermeld, zijn in ieder geval de wetten die (zullen) opgaan in de Omgevingswet.

HOOFDSTUK 4. WIJZIGINGEN IN VERBAND MET DE AANPASSING VAN ARTIKEL 5:20 AWB

In dit hoofdstuk worden diverse wetten aangepast in verband met de invoering van artikel 5:20, derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht. Om de beoogde wijzigingen mogelijk te maken, kan een onderscheid worden gemaakt tussen de volgende categorieën.

1. Ten eerste geldt dat voor zover een bepaling in een bijzondere wet een bestuursdwangbevoegdheid ter handhaving van artikel 5:20, eerste lid, Awb creëert, deze bepaling kan komen te vervallen. Deze bevoegdheid kan zijn opgenomen in een zelfstandig artikel of artikellid, maar kan ook deel uitmaken van een opsomming van een aantal bepalingen die met een last onder dwangsom kunnen worden gehandhaafd. De invoering van artikel 5:20, derde lid, Awb is immers bedoeld om dergelijke bepalingen overbodig te maken door een algemene grondslag in de Awb op te nemen. Waar een dergelijke bevoegdheid tot handhaving van artikel 5:20, eerste lid, Awb thans is geattribueerd aan een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame toezichthouder, vervalt deze eveneens en gaat deze bevoegdheid met het nieuwe artikel 5:20, derde lid, Awb over op dat bestuursorgaan. Hiervoor is gekozen met het oog op de harmoniserende functie van de Awb en het bij de derde tranche van de Awb gehanteerde uitgangspunt dat bevoegdheden in beginsel niet worden geattribueerd aan ondergeschikten.²³ Het bestuursorgaan kan die bevoegdheid altijd mandateren aan de toezichthouder. Daarmee worden tevens vormfouten voorkomen in het geval een toezichthouder in het ene wettelijk stelsel is gemandateerd en in het andere is geattribueerd. Waar in diverse wetten van het ministerie van Financiën het begrip "toezichthouder" is gedefinieerd als de Autoriteit financiële markten, de Nederlandsche Bank of beiden is de bevoegdheid wel geattribueerd aan deze toezichthouder, omdat het in die gevallen geen aan een bestuursorgaan ondergeschikte toezichthouder betreft, maar een met toezicht belast zelfstandig bestuursorgaan.
2. In een aantal bepalingen is artikel 5:20 Awb van overeenkomstige toepassing verklaard. Een dergelijke vantoepassingverklaring is na de toevoeging van artikel 5:20, derde lid, Awb niet erg precies. Een volledige toepassing is niet altijd zinvol, soms zelfs ongewenst. Daarnaast is ongewenst als een bevoegdheid tot het opleggen van een last blijkt uit een algemene verwijzing.
 - a. Waar artikel 5:20 Awb van toepassing is verklaard voor opsporingsambtenaren, wordt deze vantoepassingverklaring beperkt tot het eerste en tweede lid. Buitengewone opsporingsambtenaren zouden anders wel over erg zware dwangmiddelen komen te beschikken. Hetzelfde geldt voor de overeenkomstige toepassing van artikel 5:20 in het interbestuurlijk toezicht van de Gemeentewet, de Provinciewet en de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het opleggen van dwangsommen aan andere bestuursorganen past niet bij de wijze waarop het interbestuurlijk toezicht is vorm gegeven.²⁴
 - b. Waar artikel 5:20 Awb van toepassing is verklaard voor andere onderzoeksbevoegdheden, bijvoorbeeld het onderzoek naar de aanwezigheid van ziekten of dierziekten, wordt expliciet artikel 5:20, derde lid, van overeenkomstige toepassing verklaard en is aangegeven welk bestuursorgaan de bevoegdheid heeft.
3. In andere verwijzingen naar artikel 5:20 Awb wordt aangegeven op welk lid van artikel 5:20 Awb de verwijzing betrekking heeft. Als de verwijzing betrekking heeft op de verplichting van het eerste lid, blijft de verwijzing tot het eerste lid beperkt. Als de verwijzing naar het huidige artikel 5:20 Awb ook betekenis heeft voor het tweede lid, wordt ook het tweede lid in de verwijzing opgenomen.

²³ Kamerstukken II, 1996/97, 25280, nr. 3, p. 48.

²⁴ Raad van State, *Decentraal moet, tenzij het alleen centraal kan. Tweede periodieke beschouwing over interbestuurlijke verhoudingen*, 2009, p. 63.

Overigens zijn enkele wetten opgenomen die bij inwerkingtreding van de Omgevingswet worden ingetrokken. Dat maakt het mogelijk de wijziging van artikel 5:20 Awb eerder in werking te laten treden dan de Omgevingswet en de nieuwe coördinatieregeling.

In onderstaande tabel is weergegeven welk motief aan de betreffende wijziging ten grondslag ligt.

Artikel wetsvoorstel	Wet	Te wijzigen bepaling	Motivering
4.1	Vorderingswet	Art 29, lid3	3
		Art 29, lid5	2b
4.2	Wet beschikbaarheid goederen	Art 33, lid 2	3
4.3	Kaderwet subsidies Ministerie van Buitenlandse Zaken	Art 6, lid 4	1
4.4	Faillissementswet	Art 212hl	3
		Art 123ak	3
4.4	Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming	Art 16	1
4.5	Vreemdelingenwet 2000	Art 49, lid 1 en 2	3
		Art 49, lid 3	2b
4.6	Wet op de economische delicten	Art 1, onder 2	3
4.7	Wet op het notarisambt	Art 61a, lid 2	3
		Art 61a, lid 3	2b
		Art 99a, lid 4	2b
4.8	Wet precursoren voor explosieven	Art 7, lid 2	3
4.9	Wet tegemoetkoming schade bij rampen	Art 10, onder c	3
4.10	Wet toezicht en geschillenbeslechting collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten	Art 16, lid 2	3
		Art 16, lid 3	2b
		Art 19, lid 1	1
4.11	Wet veiligheidsregio's	Art 57, lid 3	3
		Art 57, lid 4	2b
4.12	Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen	Art 28	1
4.13	Gemeentewet	Art 124e	2a
		Art 124g, lid 2	2a
4.14	Omgevingswet	Art 10.5, lid 3	3
		Art 10.5, lid 4	2b
4.15	Provinciewet	Art 121c	2a
		Art 121e, lid 2	2a
4.16	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	Art 5.14	1
4.17	Wet gemeenschappelijke regelingen	Art 32g	2a
		Art 32i, lid 2	2a
4.18	Wet grondslagen ruimtelijke ontwikkelingsplanning BES	Art 16	3
4.19	Woningwet	Art 92	1
4.20	Leerplichtwet 1969	Art 1a, lid 2	3
4.21	Mediawet 2008	A (div artikelen)	3
		Art 7.12, lid 3	1
4.22	Mediawet 2008	Art I, onder FF	3
4.23	Wet educatie en beroepsonderwijs	Art 6.2.2, lid 1	3
		Art 11.1, lid 2	3
4.24	Wet educatie en beroepsonderwijs BES	Art 3.6, lid 2	3
		Art 3.6, lid 3	2b
4.25	Wet op de expertisecentra	Art 146, lid 2	3
4.26	Wet op de vaste boekenprijs	Art 22	1
4.27	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek	Art 5a.2, lid 3	3
		Art 15.1, lid 2	3
4.28	Wet op het onderwijstoezicht	Art 9, lid 1	3
		Art 9, lid 2	2b

4.29	Wet op het primair onderwijs	Art 164, lid 2	3
4.30	Wet primair onderwijs BES	Art 29, lid 2	3
		Art 29, lid 3	2b
		Art 129	3
4.31	Wet sociale kanstrajecten jongeren BES	Art 20, lid 3	3
		Art 20, lid 4	2b
4.32	Wet op het voortgezet onderwijs	Art 59	3
		Art 104, lid 2	3
4.33	Wet voortgezet onderwijs BES	Art 70, lid 3	3
		Art 70, lid 4	2b
		Art 115	3
		Art 184, lid 2	3
4.34	Wet register onderwijsdeelnemers	Art 39	3
		Art 53, lid 3	3
4.35	Wet accreditatie op maat	Art I, onder W	3
4.36	Bankwet 1998	Art 9c	1
4.37	Muntwet 2002	Art 11	1
4.38	Wet op de verlening van bijstand aan de Europese Commissie bij controles en verificaties ter plaatse	Art 3, lid 2	3
		Art 3, lid 4	2b
4.39	Wet op het accountantsberoep	56, lid 1	1
4.40	Wet op het financieel toezicht	Art 1:52, lid 2	3
		Art 1:52, lid 3	2b
		Art 1:56, lid 6	3
		Art 1:56, lid 11	2b
		Art 1:57, lid 2	3
		Art 1:57, lid 3	2b
		Art 1:68, lid 2	3
		Art 1:68, lid 3	2b
		Art 1:71, lid 3	3
		Art 1:71, lid 4	2b
		Art 1:74, lid 2	3
		Art 1:74, lid 3	2b
		Art. 1:79, lid 1	1
		Art 1:80	3
		Art 3a:8, lid 1	3
		Art 3a:8, lid 2	2b
4.41	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme	Art 29, onder f	1
		Art 30, onder f	2a
4.42	Wet toezicht accountantsorganisaties	Art 51, lid 2	2b
		Art 51, lid 3	3
		Art 53, lid 1	1
		Art 54, lid 1	2a
		Art 63g, lid 2	3
		Art 63g, lid 3	2b
		Art 63h, lid 2	3
		Art 63h, lid 3	2b
		Art 63k, lid 2	3
		Art 63k, lid 3	2b
4.43	Wet toezicht effectenverkeer 1995	Art 29, lid 3	3
		Art 29, lid 4	2b
		Art 48b, lid 1	1
4.44	Wet toezicht financiële verslaggeving	Art 2, lid 6	3
		Art 2, lid 7	2b
		Art 4, lid 1	3
4.45	Wet toezicht trustkantoren 2018	Art 43, lid 2	3
		Art 43, lid 3	2b
		Art 45, lid 3	3
		Art 45, lid 4	2b

		Art 48	2a
4.46	Wet medewerking verdedigingsvoorbereiding	Art 13, lid 3	3
4.47	Binnenvaartwet	Art 47, lid 1	2a
4.48	Havennoodwet	Art 19, lid 3	2a
4.49	Kernenergiewet	Art 59, lid 1	3
		Art 65, lid 2	3
		Art 66	2b
		Art 83b, lid 1	2a
4.50	Loodsenwet	Art 49, lid 3	2a
4.51	Meetbrievenwet 1981	Art 35, lid 5	3
4.52	Scheepvaartverkeerswet	Art 32, lid 3	2a
4.53	Spoorwegwet	Art 66, lid 2	3
		Art 66, lid 3	2b
4.54	Vaarplichtwet	Art 24	3
4.55	Waterwet	Art 5.20, lid 3	3
		Art 5.20, lid 4	2b
		Art 8.7	1
4.56	Wet behoud scheepsruimte 1939	Art 8	2a
4.57	Wet explosieven voor civiel gebruik	Art 33a, lid 2	3
4.58	Wet havenstaatcontrole	Art 17	3
4.59	Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden	Art 25, lid 3	3
		Art 25, lid 4	2b
4.60	Wet lokaal spoor	Art 16, lid 3	3
		Art 16, lid 4	2b
		Art 42, lid 3	3
4.61	Wet milieubeheer	Art 18.4, lid 3	2a
4.62	Wet personenvervoer 2000	Art 91	2a
4.63	Wet volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer BES	Art 10.1, lid 6	2a
4.64	Dienstenwet	Art 54	2b
4.65	Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken	Art 33	1
		Art 34, lid 2	2a
4.66	Telecommunicatiewet	Art 15.3b, lid 3	3
		Art 15.4, lid 1 en 4	3
4.67	Uitvoeringswet EFRO	Art 14	3
4.68	Wet goedkeuring en uitvoering Markham-overeenkomst	Art 7, lid 3	1
4.69	Wet handhaving consumentenbescherming	Art 3.4, lid 7 en 8	1
		Art 3.6, 3.8, 3.10, 3.12	Aanpassing verwijzing
4.70	Wet ruimtevaartactiviteiten	Art 14, lid 1	1
		Art 15, lid 1	3
4.71	Wet uitvoering Internationaal Energieprogramma	Art 16, lid 1	3
		Art 16, lid 2	2b
4.72	Gezondheids- en welzijnswet voor dieren	Art 115, lid 1	3
		Art 115, lid 2	2b
		Art 120	Aanpassing verwijzing
4.73	Plantenziektenwet	Art 11	3
		Art 12, lid 1	2b
4.74	Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden	Art 86	1
4.75	Wet op de dierproeven	Art 24	1
4.76	Arbeidsomstandighedenwet	Art 28b	1
4.77	Pensioenwet	Art 168, lid 2	3
		Art 168, lid 3	2b
		Art 175, lid 1	1
		Art 176, lid 1	2a

4.78	Pensioenwet BES	Art 22a, lid 1	3
4.79	Wet kinderopvang	Art 1.72	3
4.80	Wet op de loonvorming	Art 15, lid 2	3
		Art 15, lid 3	2b
4.81	Wet verplichte beroepspensioenregeling	Art 163, lid 1	3
		Art 163, lid 2	2b
		Art 170, lid 1	1
		Art 171, lid 1	2a
4.82	Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000	Art 18, lid 1	1
4.83	Drank- en Horecawet	Art 44	1
4.84	Geneesmiddelenwet	Art 114	1
4.85	Gezondheidswet	Art 39, lid 1	3 en 2b
4.86	Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba	Art 18.4.11, lid 2	3
		Art 18.4.11, lid 3	2b
4.87	Jeugdwet	Art 9.1, lid 3	3
		Art 9.5, lid 1	2b
4.88	Noodwet Geneeskundigen	Art 31a, lid 2	3
		Art 31a, lid 4	2b
4.89	Warenwet	32	1
4.90	Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen	Art 13j, lid 2	3
		Art 13j, lid 3	2b
4.91	Wet op de medische hulpmiddelen	12	1
4.92	Wet medische hulpmiddelen	13	1
4.93	Wetsvoorstel versterking van het handhavingsinstrumentarium van de Inspectie gezondheidszorg en jeugd	alle	1
4.94	Wet experiment gesloten coffeeshopketen	9	1
4.95	Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen 2018	Art 14, lid 3	1

HOOFDSTUK 5 OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Artikel 5.1

Deze bepaling bevat het benodigde overgangsrecht in verband met de nieuw voorgestelde coördinatie-regeling. Onderdeel a waarborgt dat vóór de inwerkingtreding van de nieuwe coördinatie-regeling aangevraagde besluiten worden afgehandeld overeenkomstig de huidige coördinatie-regeling. Dit onderdeel gaat oftewel uit van eerbiedigende werking. De keuze voor eerbiedigende werking houdt verband met de verschillen tussen de oude en de nieuw voorgestelde regeling, waarbij met name de gewijzigde regeling van de absolute en relatieve competentie van de bestuursrechters die in beroep en hoger beroep te oordelen hebben over besluiten die onder de coördinatie-regeling vallen (voorgesteld artikel 3:29), in het oog springt. Als het uitgangspunt van onmiddellijke werking zou worden gehanteerd, zou dit tot gevolg hebben dat als onder de vigueur van het oude recht tot coördinatie is overgaan, terwijl tegen een van de te coördineren besluiten beroep in één instantie open staat, na de inwerkingtreding van deze wet ineens tegen alle te coördineren besluiten beroep in één instantie open staat. Nu onder de vigueur van het oude recht in de beschreven situatie nog rechtsbescherming in twee instanties openstond tegen de te coördineren besluiten, is dit een onwenselijke consequentie.

Onderdeel c bevat overgangsrecht voor de situatie dat de eerste aanvraag voor een reeks te coördineren besluiten onder de vigueur van de huidige coördinatie-regeling is ingediend en de laatste aanvraag na de inwerkingtreding van deze wet en binnen zes weken na indiening van deze eerste aanvraag wordt ingediend of, indien toepassing is gegeven aan het derde lid van het huidige artikel 3:24, binnen de door het coördinerend bestuursorgaan gestelde termijn. Wanneer voor deze situatie niet in overgangsrecht wordt voorzien, brengt het uitgangspunt van onmiddellijke werking met zich mee dat alle aanvragen volgens de bepalingen van de nieuwe coördinatie-regeling moeten worden afgewikkeld. Dit is om de redenen die hiervoor zijn genoemd niet wenselijk. Het tweede lid bepaalt daarom dat alle aanvragen in deze situatie worden afgehandeld overeenkomstig de huidige coördinatie-regeling.

Het overgangsrecht van dit artikel geldt onverminderd hoofdstuk 4 van de Invoeringswet Omgevingsrecht. Dit hoofdstuk bevat een overgangsrechtelijke regeling voor de wetten die geheel of gedeeltelijk opgaan in de nieuwe Omgevingswet. Het betreft onder meer de Waterwet, de Wabo, de Wet ruimtelijke ordening, de Tracéwet en de Wet milieubeheer. Deze wetten bevatten bijzondere coördinatieregelingen. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet zullen deze coördinatieregelingen worden vervangen door de nieuw voorgestelde coördinatieregeling van afdeling 3.5 Awb. Hoofdstuk 4 van de Invoeringswet Omgevingswet regelt voor deze situatie de overgang van het oude naar het nieuwe recht. Voor een toelichting op dit overgangsrecht verwijzen wij kortheidshalve naar de memorie van toelichting bij hoofdstuk 4 van de Invoeringswet Omgevingsrecht.

Deze memorie van toelichting wordt uitgebracht mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De Minister voor Rechtsbescherming,